Benut Jaarstukken beter

Onderzoek naar (benutting van) de jaarstukken van de gemeente Delft

Bijlage 1 tot en met 3

Mei 2025

Inhoud

Bijlage 1 Toegankelijkheid en overzichtelijkheid: analyse en adviezen 21

Analyse van de toegankelijkheid en overzichtelijkheid 21

Algemeen beeld (bevindingen 1, 2 en 8) 23

Politieke behandeltijd (algemeen) 23

Visualisatie (bevindingen 3 en 4) 24

Financiële afwijkingen (bevindingen 5 en 6) 25

Koppeling met (beleids-)indicatoren (bevinding 3) 26

Verbonden partijen (bevinding 7) 26

Adviezen commissie R&A (algemeen) 27

Effectief gebruik in de raad 27

Bijlage 2 Financiële Benchmark Delft 30

Samenvatting 30

Benchmark taakvelden 31

Financiële kengetallen 37

Praktische handvatten voor de raad 40

Bijlage 3 Vergelijking prestatie-indicatoren: Delft en anderen 43
1. Inleiding 43
2. Advies en praktische handvatten voor de raad 43
3. Indicatoren 45
3.1. Beleidsindicatoren 45
3.2. BBV-indicatoren 50
3.3. Financiële en personele indicatoren 51
4. Nadere verdieping: Omnibusenquête 53
5. Benchmark 54
5.1 Selectie gemeenten voor vergelijking 54
5.2 Duurzame Stad 55
5.3 Bereikbare Stad 57
5.4 Goed Wonen 61
5.5 Schone en veilige stad 62
5.6 Gezonde en Sociale Stad 67
5.7 Samenleven, onderwijs en cultuur 72
5.8 Werk en Inkomen 75
5.9 Economie en Vastgoed 77
5.10 Stad en Bestuur 81
5.11 Samenvattend overzicht 83
6. Benchmark BBV – indicatoren 87
6.1. Wijze van vergelijking 87
6.2 Duurzame Stad 87
6.3 Goed Wonen 87
6.4 Schone en Veilige Stad 89
6.5. Gezonde en sociale stad 91
6.6 Samenleven, onderwijs en cultuur 92
6.7 Werk en Inkomen 93
6.8 Economie en vastgoed 96
6.9 Samenvattend overzicht 96
7. Financiële indicatoren 99
8. Personele indicatoren 100

Bijlage 1 Toegankelijkheid en overzichtelijkheid: analyse en adviezen

Analyse van de toegankelijkheid en overzichtelijkheid
De toegankelijkheid en overzichtelijkheid van de jaarstukken is onderzocht. Dat leidt tot de volgende bevindingen. En een aantal adviezen, die verderop in dit hoofdstuk worden toegelicht:

1. In de basis voldoen de jaarstukken aan alle vereisten, spiegelen de begrotingen en zijn prettig leesbaar met enkele aandachtspunten;
2. In de hoofdlijnen is relatief veel aandacht voor de financiën en beperkter voor de inhoud;
    a. Advies: Geef bij de inleiding een gebalanceerd beeld tussen enerzijds de inhoudelijke resultaten, waarbij ook aandacht is voor niet gerealiseerde resultaten, en anderzijds de financiële resultaten. Breng deze waar mogelijk in verband met elkaar.
3. De informatie over doelbereiking is beperkt en mist vaak concrete koppeling aan de oorspronkelijke doelstellingen uit de begroting, waardoor de sturende en controlerende rol van de raad minder ondersteund wordt;
    a. Advies: Maak in de jaarstukken een expliciete koppeling tussen de oorspronkelijke doelstellingen uit de begroting en de behaalde resultaten. Geef daarbij niet alleen aandacht aan de gerealiseerde doelen, maar benoem ook de niet behaalde of gedeeltelijk behaalde doelen en licht toe waarom deze niet zijn bereikt. Rapporteer structureel over deze afwijkingen, de oorzaken en eventuele bijsturingsmaatregelen. Gebruik waar mogelijk visuele hulpmiddelen, zoals een stoplichtenmodel of trendlijnen, om de voortgang op doelstellingen overzichtelijk en toegankelijk weer te geven.
4. De visuele presentatie kan op sommige onderdelen verbeterd worden, met name door het gebruik van diagrammen en infographics die een integraal beeld geven van resultaten en afwijkingen;
    a. Advies: Verbeter de visuele presentatie van de jaarstukken door op strategische plekken diagrammen, infographics en dashboards te gebruiken die complexe informatie toegankelijk maken. Gebruik bijvoorbeeld gestapelde staafdiagrammen voor investeringsafwijkingen, donutdiagrammen voor het verloop van reserves en voorzieningen en infographics of iconen om de resultaten per programma kernachtig samen te vatten. Voor prestatie-indicatoren kan een dashboard met meters of trendlijnen de voortgang inzichtelijk maken. Door deze visuele hulpmiddelen integraal te benutten, kunnen afwijkingen sneller worden herkend en krijgen lezers een helder overzicht van zowel financiële als inhoudelijke prestaties. Hierdoor wordt de leesbaarheid en bruikbaarheid van de jaarstukken aanzienlijk verhoogd.
5. De toelichtingen op financiële afwijkingen zijn grotendeels navolgbaar, maar er ontbreekt soms een analyse van oorzaken, effecten en eventuele toekomstige acties;
    a. Advies: Versterk de toelichtingen op financiële afwijkingen door standaard naast het verschilbedrag ook de onderliggende oorzaken, de gevolgen

voor de beleidsuitvoering en de voorgestelde bijsturingsmaatregelen te vermelden. Zorg dat deze toelichtingen systematisch worden opgenomen bij afwijkingen boven een vastgestelde drempelwaarde. Door een vast format te hanteren waarin per afwijking wordt aangegeven wat de afwijking veroorzaakt, welk effect dit heeft op de uitvoering van beleid en hoe de gemeente hierop gaat reageren, kan de raad de financiële afwijkingen beter duiden en beoordelen. Dit maakt de jaarstukken niet alleen inzichtelijker, maar versterkt ook de sturende en controlerende rol van de gemeenteraad.

6. Bij investeringen ontbreekt een gestandaardiseerde aanpak voor het toelichten van afwijkingen, waardoor de informatiewaarde en consistentie in de jaarstukken versterkt kan worden;
    a. Advies: Hanteer een gestandaardiseerde aanpak voor het toelichten van afwijkingen bij investeringen. Dit kan door bij elke investering een vaste structuur te hanteren waarin de volgende elementen worden opgenomen: het oorspronkelijke investeringsbedrag, de realisatie, de afwijking en de oorzaak daarvan, het resterende krediet en eventuele geplande vervolgacties. Stel een drempelbedrag vast voor toelichtingen op afwijkingen, zodat materiële verschillen altijd worden toegelicht. Deze aanpak verhoogt de consistentie en informatiewaarde in de jaarstukken en geeft de raad beter inzicht in projecten die afwijken van de planning of het krediet.
7. Specifieke thema's, zoals verbonden partijen, geven onvoldoende inzicht in maatschappelijke prestaties en concrete resultaten, wat een gemiste kans is voor het beoordelen van de effectiviteit van samenwerkingen;
    a. Advies: Zorg ervoor dat de jaarstukken bij specifieke thema’s zoals verbonden partijen meer inzicht bieden in de maatschappelijke prestaties en concrete resultaten. Voeg per verbonden partij een overzicht toe met daarin de oorspronkelijke doelstellingen, de behaalde resultaten en de bijdrage aan gemeentelijke beleidsdoelen. Beschrijf daarbij ook in hoeverre deze samenwerkingen effectief zijn en welke verbeteringen mogelijk zijn. Dit kan worden ondersteund door kerncijfers, zoals gerealiseerde maatschappelijke effecten en een korte evaluatie per verbonden partij om de effectiviteit van de samenwerking te beoordelen. Hiermee kan de raad beter sturen op de toegevoegde waarde van deze samenwerkingen.
8. Een leeswijzer voor de inhoudelijke hoofdstukken kan de toegankelijkheid van het document aanzienlijk verhogen, met name voor incidentele lezers en raadsleden.
    a. Advies: Voeg aan de jaarstukken een duidelijke leeswijzer toe waarin de structuur van het document wordt uitgelegd. Vermeld hierin de inhoud van de belangrijkste hoofdstukken, de functie van visuele elementen (zoals smileys en symbolen) en hoe de lezer snel specifieke informatie kan terugvinden. Deze leeswijzer helpt incidentele lezers, zoals raadsleden en andere betrokkenen, om efficiënter door de jaarstukken te navigeren en direct relevante informatie te vinden zonder het volledige document te hoeven doorgronden. Plaats de leeswijzer bij voorkeur aan het begin van het document voor optimale toegankelijkheid.

Voor het maken van de analyse zijn de jaarstukken van de afgelopen jaren beoordeeld. In dit hoofdstuk zal enkel gerefereerd worden aan de Jaarstukken 2023. Hiermee wordt de actualiteit gewaarborgd.

Algemeen beeld (bevindingen 1, 2 en 8)
De jaarstukken zijn in beginsel goed toegankelijk en overzichtelijk. Het voldoet aan de formele vereisten die het besluit begroting en verantwoording (BBV) stelt aan de jaarstukken. Mede daardoor is het ook een omvangrijk document. Het beslaat zo'n 240 pagina's en dat maakt het geen aantrekkelijk document om in het geheel te lezen. Het helpt daarom dat de jaarstukken starten met 20 pagina's die beogen de jaarstukken samen te vatten. Bij lezing van deze samenvatting valt op dat het overgrote deel betrekking heeft op de financiën (en daaraan gerelateerde zaken) van Delft. Slechts drie pagina's gaan over de belangrijkste gerealiseerde resultaten en bieden daarmee geen gebalanceerd beeld. Er is immers alleen aandacht voor de gerealiseerde resultaten en niet voor de niet gerealiseerde resultaten.

Alle inhoudelijke hoofstukken starten met een algemeen beeld en een samenvatting. Deze inleidingen bij de hoofdstukken helpen bij de leesbaarheid van de jaarstukken, maar geven geen beeld over het financiële resultaat. Ook is de samenvatting vooral een opsomming van de wel behaalde resultaten en is er geen tot beperkte aandacht voor resultaten die achterblijven of niet zijn behaald.

De jaarstukken moeten in beginsel een spiegel zijn van de begroting. Voor de jaarstukken 2023 is beoordeeld in hoeverre de in de begroting 2023 genoemde activiteiten ("Wat gaan we ervoor doen?") worden behandeld in de jaarstukken. Het college is hier goed in geslaagd. In de begroting 2023 zijn 77 onderwerpen te herleiden in de verschillende programma's. 72 van de 77 onderwerpen worden in de jaarstukken voldoende toegelicht. Slechts bij vijf onderwerpen is er sprak van een gedeeltelijke verantwoording. Dit is geen bevinding over doelbereiking, maar geeft aan dat uw raad vrijwel volledig geïnformeerd is over alle door de raad vastgestelde onderwerpen in de begroting. Wel valt op dat er op plaatsen wordt verwezen in de jaarstukken. Zo is bijvoorbeeld de mobiliteitstransitie een onderwerp in zowel het hoofdstuk "Duurzame stad" en "Bereikbare stad" en wordt verwezen naar het hoofdstuk "Bereikbare stad". Voor een integraal beeld van een onderwerp moet dus gekeken worden naar verschillende hoofdstukken.

Tot slot is ten aanzien van het algemene beeld nog op te merken dat het goed is om een leeswijzer voor de inhoudelijke hoofdstukken toe te voegen. Een leeswijzer kan de toegankelijkheid van de jaarstukken aanzienlijk verbeteren. Het is bijvoorbeeld pas op pagina 105 duidelijk wat de betekenis is van de smileys bij de indicatoren, terwijl de eerste smileys al zichtbaar zijn op pagina 31.

Politieke behandeltijd (algemeen)
Jaarstukken krijgen over het algemeen weinig politieke aandacht. Delft is hier geen uitzondering op. De jaarstukken krijgen in technische zin veel aandacht ten opzichte van andere gemeenten. De gemeente Delft kent een Rekening- & Auditcommissie (R&A) waar de jaarstukken voorafgaand aan de politieke behandeling drie keer worden besproken. De

commissie R&A levert vervolgens ook een raadsvoorstel op met aandachtspunten, adviezen en een follow-up van eerdere adviezen. De gemeenteraad heeft hiermee een goede tool in handen die helpt in de behandeling van een moeilijk stuk in de gemeenteraad. In beginsel is de commissie R&A niet politiek. Dat blijkt ook uit de raadsvoorstellen van de commissie.

In politieke zin worden de jaarstukken behandeld in de Commissie Algemeen en uiteraard in de gemeenteraad. In 2022 was de totale behandeltijd in beide gremia 30 minuten in 2023 1 uur en 34 minuten. Ter illustratie was de behandeltijd van de kadernota's 2023 en 2024, die in dezelfde commissie en raad worden behandeld, respectievelijk 8 uur en 17 minuten en 7 uur en 10 minuten. De belangrijkste reden hiervoor is evident: De beïnvloedbaarheid op de toekomst van Delft vanuit de sturende rol (kadernota) lijkt groter te zijn dan vanuit de controlerende rol (jaarstukken). En dit is ook waar, maar de jaarstukken kunnen mogelijk meer bijdragen aan de sturende rol dan op het eerste gezicht lijkt.

Visualisatie (bevindingen 3 en 4)
Een beeld zegt soms meer dan 1.000 woorden. Op het vlak van visualisatie is in de jaarstukken met name aandacht in de samenvatting van de jaarstukken. Daarnaast zijn er verschillende tabellen opgenomen in de jaarstukken die helpen in de leesbaarheid. Op basis van de jaarstukken 2023 geven wij de volgende adviezen mee om de jaarstukken nog beter te visualiseren:

- Investeringen (bijvoorbeeld pagina 24) – Door het hanteren van gestapelde staafdiagrammen worden onder- of overprestaties direct inzichtelijk.
- Verloop reserves en voorzieningen (pagina 25) – Door hier gebruik te maken van donutdiagrammen in plaats van staafdiagrammen wordt beter benadrukt hoe de onderdelen samen het totaal vormen.
- Resultaten per programma (divers) - Gebruik iconen en infographics om de resultaten te samenvatten (bijv. vermindering van CO2-uitstoot, voortgang op klimaatadaptatie) voor elk belangrijk programma.
- Prestatie-indicatoren (o.a. pagina 105) - Maak een dashboardachtige weergave met meters of trendlijnen om de prestaties ten opzichte van doelen voor belangrijke indicatoren te illustreren.

Ten aanzien van de doelbereiking is er op het gebied van visualisatie ook winst te bereiken. Dat begint weliswaar in de begroting door de onderdelen "Wat gaan we ervoor doen" één op één te koppelen aan "Wat willen we bereiken". Daardoor ontstaat er een helder en concreet overzicht van de te halen prestaties waar dan bijvoorbeeld door middel van een stoplichtenmodel op gerapporteerd kan worden in de voortgangsrapportages en de jaarstukken. Een goed voorbeeld hiervan is vinden bij de gemeente Leiden[2].

[2] Zie bijvoorbeeld https://bestuursrapportage.leiden.nl/beleidsrealisatie-begroting-2024/omgevingskwaliteit/doelenbomen

Financiële afwijkingen (bevindingen 5 en 6)
De jaarstukken 2023 wijken ruim € 8,0 miljoen af van de gewijzigde begroting. De jaarstukken zijn dan ook onder andere bedoeld om een goede toelichting te geven op de financiële afwijkingen die kan bijdragen aan de sturende en controlerende rol van de raad. Financiële afwijkingen worden tekstueel toegelicht en veelal voorzien van cijfers in de tekst. De toelichtingen zijn uiteindelijk grotendeels navolgbaar, maar dat vraagt soms wel om de teksten meerdere malen te lezen. De begrijpelijkheid en navolgbaarheid van de toelichtingen kan verhoogd worden door de verschillen visueel beter te presenteren. Er zijn verschillende voorbeelden beschikbaar bij andere gemeenten, bijvoorbeeld de wijze waarop de gemeente Capelle aan den IJssel dit doet.

Analyse verschil Begroting 2023 naar Rekening 2023

	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Mutatie Reserves	Resultaat
1	Nacalculatie bedrijfsvoering	N1.938	V172	N1.766		N1.766
2	Algemene uitkering Decembercirculaire		N424	N424		N424
3	Rente	N281		N281		N281
4	Aanvulling voorziening verlofsparen	N142		N142		N142
5	Reisdocumenten en rijbewijzen	N70	V163	V93		V93
6	Baten OZB gebruikers		V79	V79		V79
7	Resultaat 2023 GR IJsselgemeenten - ICT	N81		N81		N81
8	Denk- en Doe Mee Fonds	V862		V862	N862	N0
9	Social Return -via reserve eenmalig naar 2024-	V26	V9	V35	N35	N0
10	Overige verschillen	N8	V29	V21	N35	N14
	Totaal	**N1.632**	**V28**	**N1.604**	**N932**	**N2.536**

Toelichting op de grootste resultaatverschillen

	Toelichting op de grootste verschillen
1	Nacalculatie bedrijfsvoering: Bij de Najaarsnota 2023 was de verwachting dat we dit jaar konden afsluiten zonder grote afwijking op het resultaat van de bedrijfsvoering. In realisatie blijkt dat we meer hebben besteed. Met name op personeelskosten is een tegenvaller zichtbaar omdat in de prognoses ten onrechte onvoldoende rekening werd gehouden met diverse looncomponenten, waaronder de premie voor het arbeidsongeschiktheidsfonds (N 1.894). Hierdoor ontstond in eerdere instantie een positiever beeld op de salarislasten. Het totale nadeel op de bedrijfsvoering bedraagt N 2.285. Hiervan is 519 doorbelast naar programma 7 in het kader van taakvelden afval en riool, in programma 7 wordt dit nader toegelicht. Het effect in programma 0 is N 1.766.
2	Algemene uitkering Decembercirculaire: Het nadeel wordt voor een bedrag van N 313 veroorzaakt door de decembercirculaire 2023. Vanwege de actualisatie van de maatstaf "Huishoudens met een laag inkomen" daalt de uitkeringsfactor. Het overige nadeel wordt veroorzaakt door afrekeningen van vorige jaren.
3	Rente: Het verschil tussen de werkelijke rentelasten en de op begrotingsbasis toegerekende rentelasten (rente-omslag) bedraagt 273. Deze afwijking bedraagt meer dan 25% van de werkelijke lasten. In de begroting wordt vanaf taakveld Treasury dus teveel rente toegerekend aan de andere taakvelden. Als gemeente zijn we bij een afwijking > 25% conform de voorschriften van de Commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht tot correctie van de toegerekende rentelasten op taakvelden op basis van deze nacalculatie. Het herzien van de rente-omslag leidt binnen dit programma tot een nadeel ten opzichte van de begroting van N 281. Hier tegenover staat het voordeel van de lagere doorbelaste rentelasten op de andere taakvelden.
4	Aanvulling voorziening verlofsparen: Medewerkers kunnen met ingang van 2022 hun bovenwettelijke vakantie-uren omzetten in verlofsparen. Aangezien bij verlofsparen sprake is van arbeidskostengerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kennen dient hiervoor conform de voorschriften van de Commissie Begroting en Verantwoording (BBV) een voorziening worden ingesteld. In 2023 is aan deze voorziening een dotatie gedaan. Gezien het verlofsparen in 2022 is ingegaan is deze aanvulling niet begroot omdat er geen inschatting kon worden gemaakt van de hoogte van de voorziening, ervaringscijfers ontbreken. Met ingang van de begroting van 2025 zal een structurele dotatie worden toegevoegd aan de voorziening.
5	Reisdocumenten en rijbewijzen: Door het vervallen van alle beperkingen met betrekking tot het reizen zijn er in 2023 meer reisdocumenten verstrekt dan gepland, wat resulteert in hogere opbrengsten. Ook is er een hogere opbrengst leges rijbewijzen. In verband hiermee stijgt ook de afdracht aan het Rijk.
8	Denk- en Doe Mee Fonds: Dit betreft niet uitbetaald budget in 2023. Overheveling budget naar 2024 via de reserve Denk en Doe Mee Fonds om reeds aangevraagde subsidies mee te bekostigen.

De kwaliteit van de toelichtingen kan ook op onderdelen versterkt worden. In november wordt jaarlijks de Najaarsnota in de raad vastgesteld. Dit is het laatste integrale moment

van financiële bijsturing op de begroting[3]. Uit de toelichtingen blijkt niet altijd waarom de afwijking niet verwerkt is / bekend was bij de Najaarsnota (bijvoorbeeld pagina 59 onderdeel 21 – degeneratievergoeding), wat het effect is geweest op de (beleids)uitvoering (bijvoorbeeld pagina 59 onderdeel 12 – handhavingscapaciteit) of waardoor de afwijking ontstaat (bijvoorbeeld pagina 90 onderdeel 61 – opvang Oekraïense ontheemden). Door scherp te zijn op de toelichtingen vanuit de bovenstaande drie aspecten, kunnen de jaarstukken waardevolle inzichten opleveren die helpend zijn in de sturende en controlerende rol van de gemeenteraad.

Elk programma bevat een overzicht van de bijbehorende investeringen. Dit is een waardevol overzicht als sturingsinformatie voor de gemeenteraad. Het overzicht kan verder versterkt worden qua informatiewaarde door de absolute afwijking ten opzichte van de begroting toe te voegen en het restantkrediet per ultimo. Dan blijkt in één oogopslag voor de gemeenteraad welke kredieten mogelijk uit de pas lopen. Ook het toevoegen van een status van een krediet helpt in de oordeelsvorming van de raad. Dit kan door het toevoegen van een kolom welke kredieten er bij de betreffende jaarstukken worden afgesloten. Tot slot lijkt er willekeur te zijn in wanneer een afwijking wel of niet wordt toegelicht bij de investeringen. Er is in de financiële verordening geen grens afgesproken vanaf welk bedrag er een toelichting opgenomen moet worden. Zo worden materiële afwijkingen niet altijd toegelicht. Bijvoorbeeld op pagina 43 waar cijfermatig blijkt dat een bijdrage van derden voor Julianalaan Midden van € 0,4 miljoen niet is ontvangen, maar waar geen toelichting op is gegeven.

Koppeling met (beleids-)indicatoren (bevinding 3)
De jaarstukken bieden een basisoverzicht van financiële en beleidsmatige resultaten, maar missen een duidelijke koppeling met de beleidsindicatoren uit de begroting. Juist deze indicatoren vormen een belangrijk hulpmiddel om inzicht te krijgen in de mate waarin de gestelde doelen zijn behaald en welke maatschappelijke effecten zijn bereikt. Door structureel te rapporteren over de voortgang op indicatoren – bijvoorbeeld op thema's zoals duurzaamheid of sociale cohesie – kunnen de jaarstukken meer inzicht bieden in zowel inspanningen als effecten.

Daarnaast zou meer aandacht besteed kunnen worden aan het beantwoorden van kernvragen die aansluiten bij de prioriteiten van de raad, zoals: welke doelen zijn wel of niet gehaald? Wat zijn de maatschappelijke effecten van grote beleidsinvesteringen? En hoe verhoudt Delft zich ten opzichte van vergelijkbare gemeenten? Het expliciet beantwoorden van dit soort vragen kan de leesbaarheid en relevantie van de jaarstukken vergroten en helpt de raad gerichter te sturen en beoordelen.

Verbonden partijen (bevinding 7)
De informatie over verbonden partijen in de jaarstukken beperkt zich tot percentages en financiële gegevens, zonder dat er inzicht wordt geboden in de daadwerkelijke

[3] In de raad van december worden nog neutrale mutaties verwerkt alsook de septembercirculaire en het MPG. Deze laatste twee zijn niet neutraal.

doelbereiking. Dit bemoeilijkt de beoordeling van de toegevoegde waarde van de samenwerkingen. Essentiële vragen blijven onbeantwoord: met hoeveel gemeenten werkt Delft samen in deze verbonden partijen? Hoeveel eigen vermogen zit erin en hoe wordt dit ingezet? Wat hebben de verbonden partijen uiteindelijk opgeleverd?

Hoewel deze cijfers formeel bijdragen aan de financiële transparantie, voegen ze inhoudelijk weinig toe aan het beeld van de maatschappelijke prestaties. Dit gebrek aan diepgaandere informatie maakt het lastig om conclusies te trekken die richting geven aan toekomstige beslissingen. Het blijft daarmee een grotendeels formele weergave, zonder dat concrete actiepunten of beleidsaanpassingen worden voorgesteld. Een goed voorbeeld hoe dit vormgegeven kan worden is te vinden bij de gemeente Leiden[4]. Daar is in de programmaverantwoording aandacht voor de prestaties en doelbereiking van de verbonden partij in het betreffende jaar.

Adviezen commissie R&A (algemeen)
De commissie R&A brengt zoals eerder aangegeven jaarlijks een advies uit aan de gemeenteraad. Er is kennisgenomen van deze adviezen en deze worden door de Rekenkamer onderschreven. Omdat deze adviezen al met de raad zijn gedeeld en besproken, worden ze hier niet herhaald.

Effectief gebruik in de raad
De jaarstukken bieden niet alleen inzicht in de financiële prestaties, maar ook in de doelbereiking en de algemene ontwikkeling van de gemeente Delft. Door de juiste onderdelen van de jaarstukken te benutten, kunt u als raad doelgericht sturen en controleren. Hieronder vindt u concrete aanwijzingen om de jaarstukken effectief te gebruiken.

1. Algemene financiële situatie
De jaarstukken geven een overzicht van de financiële positie van de gemeente Delft, waaronder indicatoren zoals solvabiliteit, schuldenlast en de algemene reserve.

Waar kunt u op letten?
- De netto schuldquote, solvabiliteitsratio en het weerstandsvermogen. Dit vindt u terug in de paragrafen over weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- Vergelijk de kengetallen met voorgaande jaren om trends te signaleren.
- Maak gebruik van benchmarks: vergelijk de financiële positie van Delft met die van vergelijkbare gemeenten (bijv. via COELO of CBS).

Concrete vragen die u kunt stellen:
- Hoe ontwikkelt de netto schuldquote zich ten opzichte van voorgaande jaren en de signaalwaarden?
- Is de huidige solvabiliteitsratio voldoende om toekomstige risico's op te vangen?
- Zijn er structurele tekorten of overschotten die in de komende begrotingen verwerkt moeten worden?

[4] https://jaarstukken.leiden.nl/

Praktisch voorbeeld uit Delft: In de jaarstukken 2023 is de solvabiliteitsratio afgenomen van 41% naar 40,5%. Dit geeft aan dat de gemeente een iets grotere afhankelijkheid van externe financiering heeft. U kunt vragen wat de oorzaken hiervan zijn en of dit invloed heeft op toekomstige investeringen.

2. Realisatie van investeringen en uitgaven
De jaarstukken bevatten uitgebreide informatie over de geplande en gerealiseerde investeringen. Dit is een belangrijk onderdeel om te controleren of de gemeente haar plannen binnen budget en op tijd uitvoert.

Waar kunt u op letten?
- Het overzicht van investeringen per programma.
- Afwijkingen tussen de oorspronkelijke begroting, de bijgestelde begroting en de uiteindelijke realisatie.
- De toelichting op afwijkingen, zowel financieel als inhoudelijk.

Concrete vragen die u kunt stellen:
- Welke grote investeringen hebben vertraging opgelopen en wat zijn hiervan de gevolgen?
- Is er sprake van structurele onderschrijding of overschrijding bij bepaalde programma's?
- Hoe wordt het resterende krediet ingezet of bijgestuurd in de volgende begrotingsperiode?

Praktisch voorbeeld uit Delft: In de jaarstukken 2023 is bij het programma "Schone en veilige stad" € 16 miljoen aan geplande investeringen gerealiseerd, maar er is een afwijking van € 1,6 miljoen. Vraag waarom kredieten niet volledig zijn benut (of meer zijn benut dan begroot) en wat het effect is voor de toekomstige jaren.

3. Doelbereiking van plannen en programma's
De jaarstukken rapporteren over de behaalde resultaten per programma, maar bieden ook kansen om na te gaan of de oorspronkelijke doelen uit de begroting zijn bereikt.

Waar kunt u op letten?
- De koppeling tussen de doelen in de begroting ("Wat wilden we bereiken?") en de behaalde resultaten ("Wat hebben we bereikt?").
- Visuele hulpmiddelen, zoals een stoplichtenmodel of trendlijnen die de voortgang tonen.
- Niet alleen behaalde resultaten, maar ook toelichtingen op niet gerealiseerde doelen.

Concrete vragen die u kunt stellen:
- Welke doelen zijn niet behaald en wat zijn hiervan de oorzaken?
- Welke acties onderneemt de gemeente om alsnog aan de doelen te voldoen?

- Zijn de prestatie-indicatoren representatief en meetbaar genoeg om de voortgang te beoordelen?

Praktisch voorbeeld uit Delft: De CO_2-reductiedoelstelling voor 2022 is gehaald, maar het percentage Delftenaren dat duurzaam handelt, bleef met 57% onder de doelstelling van 60%. Vraag naar welke acties gepland staan om deze kloof te dichten.

4. Verbonden partijen en hun toegevoegde waarde
Verbonden partijen spelen een belangrijke rol in de uitvoering van beleid, maar worden in veel jaarstukken vooral financieel weergegeven. Delft kan dit verbeteren door ook de doelbereiking en maatschappelijke prestaties te rapporteren.

Waar kunt u op letten?
- De oorspronkelijke doelstellingen van de verbonden partij en de bijdrage aan de gemeentelijke beleidsdoelen.
- De maatschappelijke resultaten naast de financiële prestaties.
- Evaluaties en verbeterpunten in de samenwerking.

Concrete vragen die u kunt stellen:
- Welke verbonden partijen hebben hun doelen behaald en waar zitten de knelpunten?
- Hoe effectief is de samenwerking met grote verbonden partijen zoals Werkse! of het afvalverwerkingsbedrijf?
- Hoe wordt de bijdrage van verbonden partijen aan de gemeentelijke doelen gemonitord en bijgestuurd?

Praktisch voorbeeld uit Delft: In de jaarstukken 2023 wordt Werkse! genoemd als belangrijke partner in de uitvoering van arbeidsmarktbeleid. Vraag naar specifieke resultaten, zoals hoeveel mensen via Werkse! aan werk zijn geholpen en of dit aansluit bij de doelstellingen.

5. Suggesties voor aanvullende vragen tijdens de bespreking
De volgende vragen kunnen u helpen om de inzichtelijkheid en informatiewaarde van de jaarstukken verder te versterken:
- Zijn er structurele afwijkingen die aandacht vragen voor toekomstige begrotingen?
- In welke mate is er sprake van “incidentele voordelen” en wat betekent dit voor de structurele financiële positie?
- Hoe verhoudt Delft zich op het gebied van financiële gezondheid ten opzichte van andere gemeenten?
- Zijn de beleidsindicatoren representatief en hoe kunnen ze verder verbeterd worden?

Door gebruik te maken van deze suggesties en aandachtspunten kan de raad beter voorbereid de jaarstukken beoordelen en effectiever bijdragen aan de besluitvorming over de financiële en beleidsmatige koers van Delft.

Bijlage 2 Financiële Benchmark Delft

Deze financiële benchmark analyseert de realisatie op taakveldniveau over de jaren 2020-2023, met focus op opvallende trends en structurele afwijkingen. Hierbij wordt de financiele positie van Delft vergeleken met acht referentiegemeenten en beoordeeld op beïnvloedbaarheid en beleidsvrijheid.

Samenvatting
De financiële benchmark van de gemeente Delft geeft een gedetailleerd beeld van de prestaties en uitdagingen op taakveldniveau over de periode 2020-2023. Deze analyse vergelijkt Delft met acht referentiegemeenten en richt zich op opvallende afwijkingen, trends en de mate van beïnvloedbaarheid. Het doel is inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente en aanbevelingen te doen voor strategische beleidskeuzes.

In hoofdlijnen laat de benchmark zien dat Delft een relatief gezonde financiële basis heeft, gekenmerkt door een lage gecorrigeerde netto schuldquote en stabiele solvabiliteitsratio. Deze sterke punten bieden ruimte voor toekomstige investeringen, maar tegelijkertijd wijzen enkele indicatoren op potentiële risico's. Zo is de structurele exploitatieruimte in 2023 sterk afgenomen, wat wijst op een afnemende budgettaire flexibiliteit. Daarnaast zijn de woonlasten in Delft structureel hoger dan het landelijke gemiddelde, wat de aantrekkelijkheid van de stad kan beïnvloeden.

Bij de analyse van de taakvelden vallen enkele duidelijke verschillen op. Zo blijkt dat Delft aanzienlijk meer uitgeeft aan vastgoedbeheer (taakveld 0.3) dan vergelijkbare gemeenten. Tegelijkertijd ontbreekt er inzicht in het rendement van deze investeringen, waardoor het lastig is te beoordelen in hoeverre deze uitgaven bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen. Ook op het gebied van begeleide participatie (taakveld 6.4) en arbeidsparticipatie (taakveld 6.5) zijn de uitgaven van Delft hoger dan gemiddeld. Dit lijkt deels verklaarbaar: uit de benchmark van de kengetallen blijkt dat het aantal banen en vestigingen in Delft achterblijft ten opzichte van de referentiegemeenten. Dit, in combinatie met een lagere netto arbeidsparticipatie, wijst op structurele uitdagingen op de arbeidsmarkt en een grotere noodzaak om te investeren in arbeidsparticipatie en werkgelegenheidsbevordering. De hogere uitgaven aan deze taakvelden laten zien dat Delft actief inzet op sociale thema's, maar vragen ook om een regelmatige toets aan beleidsindicatoren om te beoordelen of deze investeringen daadwerkelijk het gewenste effect sorteren.

Tegelijkertijd is zichtbaar dat Delft op andere terreinen minder uitgeeft dan de referentiegemeenten. Zo blijven de uitgaven aan cultuur en openbaar groen achter. Dit roept de vraag op of er voldoende aandacht is voor de maatschappelijke waarde van deze onderwerpen, en hoe deze prioritering zich verhoudt tot de gemeentelijke doelen. Het vergelijken van de uitgavenpatronen laat zien dat Delft andere accenten legt dan de referentiegemeenten, maar ook dat het waardevol is om deze keuzes expliciet te blijven spiegelen aan de beleidsdoelen en de bijbehorende resultaten.

De benchmark leidt tot de volgende bestuurlijke overwegingen:

- Financiële stabiliteit behouden: Delft kan haar relatief stabiele schuldpositie benutten om strategische investeringen te doen, maar dient tegelijkertijd de structurele exploitatieruimte nauwgezet te bewaken.
- Woonlasten beheersen: Het beheersen van de woonlasten is van belang om Delft aantrekkelijk te (blijven) houden voor bewoners en bedrijven.

Effectiviteit van uitgaven evalueren: Vooral bij taakvelden waar Delft meer uitgeeft dan gemiddeld, zoals vastgoedbeheer en sociale participatie, is het van belang om het rendement en de impact te toetsen. Voor sociale participatie lijkt de hogere uitgave deels verklaarbaar door structurele uitdagingen in Delft, zoals een lagere netto arbeidsparticipatie en een achterblijvend aantal banen en vestigingen. Deze context benadrukt het belang van een regelmatige evaluatie van de effectiviteit van deze uitgaven om na te gaan of ze bijdragen aan de gewenste beleidsdoelen.
De aanbevelingen uit deze benchmark kunnen bijdragen aan een gerichtere inzet van gemeentelijke middelen, met als doel Delft financieel gezond en maatschappelijk sterk te houden. De uitkomsten bieden een waardevol fundament voor verdere discussie en beleidsvorming in de gemeenteraad.

Benchmark taakvelden
Voor de benchmark zijn alle taakvelden geanalyseerd op basis van de totale lasten en baten, gerelateerd aan het inwonersaantal. Hierdoor ontstaat een proportionele vergelijking tussen Delft en de referentiegemeenten Amstelveen, Groningen, Haarlem, Leiden, Nijmegen, 's-Hertogenbosch, Utrecht en Wageningen. Bij deze analyse is ook het adviesrapport[5] van de Raad van het Openbaar Bestuur (ROB) geraadpleegd om de mate van beleidsvrijheid bij decentrale taken en de beïnvloedbaarheid van afwijkingen te duiden. Waar relevant worden hieronder significante structurele afwijkingen toegelicht, inclusief een score voor beïnvloedbaarheid op een schaal van 10. Het uitgangspunt hierbij is dat afwijkingen die beperkt beïnvloedbaar zijn mogelijk minder aandacht behoeven. Zowel positieve als negatieve financiële afwijkingen zijn opgenomen, waarbij een verschil van € 1 ongeveer gelijkstaat € 100.000. Voor de vergelijkbaarheid zijn de taakvelden gehanteerd zoals deze tot en met 2022 golden, waarbij de nieuwe taakvelden vanaf 2023 zijn geanalyseerd op basis van de oude systematiek. Tot slot zijn enkele niet politieke vragen opgenomen die als voorbeeld kunnen dienen die gesteld kunnen worden aan de hand van een dergelijke benchmark.

- *Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden – geen score*

Delft geeft gemiddeld € 19 meer per inwoner uit aan het beheer van overige gebouwen en gronden dan de referentiegemeenten. Dit verschil kan deels worden verklaard door het specifieke vastgoedbeheer dat Delft voert, waarbij extra middelen worden geïnvesteerd in onderhoud en exploitatie. Daarnaast kan het relatief grote aantal oude en historische panden in Delft bijdragen aan hogere onderhoudskosten, gezien de intensievere en duurdere maatregelen die vaak nodig zijn voor deze gebouwen. Het rendement op deze investeringen blijft echter onduidelijk. Het ontbreekt in de cijfers aan inzicht in de mate waarin deze

[5] https://www.raadopenbaarbestuur.nl/binaries/raad-openbaar-bestuur/documenten/publicaties/2019/03/14/advies-beleidsvrijheid-geduid/Beleidsvrijheid_geduid_Adviesrapport_201903.pdf

uitgaven bijdragen aan de strategische doelen van de gemeente, zoals duurzaamheid of sociaaleconomische waarde.

- *Taakveld 0.4 Overhead - Zeer beperkte mate van beleidsvrijheid*

De overheadkosten van Delft zijn netto gemiddeld € 385 per inwoner, wat significant lager is dan het gemiddelde van € 414 bij de referentiegemeenten. Dit kan wijzen op een efficiënt georganiseerde ambtelijke organisatie, maar het lage kostenniveau hangt ook samen met een beperkte formatie, zoals blijkt uit de benchmark. Daarnaast kan Delft een deel van de taken hebben uitbesteed, wat de directe overheadkosten verlaagt, maar niets zegt over de daadwerkelijke efficiëntie. Tegelijkertijd kan een lagere overhead de flexibiliteit en capaciteit beperken om adequaat in te spelen op urgente beleidsuitdagingen. Dit maakt het belangrijk om de balans tussen interne capaciteit en externe uitbesteding zorgvuldig te monitoren en te evalueren.

- *Taakveld 0.61 Onroerendezaakbelasting (OZB) woningen – score 8-9*

Delft genereert gemiddeld € 143 per inwoner aan opbrengsten uit OZB-woningen, wat ruim lager is dan het gemiddelde van € 173 bij de referentiegemeenten. Tegelijkertijd liggen de totale woonlasten in Delft hoger dan bij de referentiegemeenten. Dit wijst erop dat de lastenstructuur in Delft zwaarder leunt op andere onderdelen dan de OZB, wat een belangrijk verschil markeert met vergelijkbare gemeenten.

- *Taakveld 0.62 Onroerendezaakbelasting (OZB) niet-woningen – score 8-9*

De OZB-opbrengsten voor niet-woningen bedragen in Delft gemiddeld € 137, terwijl het gemiddelde van de referentiegemeenten € 169 is. Dit verschil van € 32 suggereert dat Delft relatief weinig inkomsten genereert uit OZB niet-woningen.

- *Taakveld 0.63 Parkeerbelasting – score 8-10*

Delft realiseert gemiddeld € 34 minder opbrengsten uit parkeerbelasting per inwoner dan de referentiegemeenten. Dit verschil lijkt in lijn met het gemeentelijk beleid, dat sterk inzet op het terugdringen van autobewegingen en het stimuleren van fiets- en OV-gebruik. Dit duurzame mobiliteitsbeleid kan leiden tot minder parkeergelegenheid en een lagere parkeerbelastingopbrengst. Daarnaast worden er geen lasten toegerekend aan dit taakveld, wat administratief niet logisch lijkt en aanleiding kan geven tot een nadere evaluatie van de toerekening.

- *0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds– geen beïnvloedbaarheid*

Delft ontvangt gemiddeld € 32 meer per inwoner uit de algemene uitkering dan de referentiegemeenten. Dit verschil komt voort uit het objectieve verdeelmodel dat rekening houdt met factoren zoals bevolkingssamenstelling en sociaaleconomische omstandigheden. In 2023 was deze meeropbrengst opvallend hoog, namelijk € 104 per inwoner. Hoewel Delft hier geen directe beleidsvrijheid heeft, kan het optimaal benutten van de middelen bijdragen aan een effectievere inzet van gemeentelijke middelen.

- *Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer – score 7-9*

Delft geeft € 75 gemiddeld meer uit aan verkeer en vervoer dan de referentiegemeenten, terwijl de baten € 93 hoger liggen. Het hogere uitgavenniveau lijkt deels te worden gecompenseerd door subsidies.

- *Taakveld 2.2 Parkeren – score 8-10*

Delft realiseert gemiddeld € 27 hogere baten uit parkeren dan de referentiegemeenten en de lasten liggen € 17 lager. Deze afwijkingen suggereren een efficiëntere uitvoering, maar er lijkt een mismatch met taakveld 0.63.

- *Taakveld 2.5 Openbaar vervoer – score 6-8*

De uitgaven voor openbaar vervoer in Delft liggen € 45 hoger dan bij de referentiegemeenten. Bijna 97% van deze lasten bestaat uit kapitaallasten die als niet-beïnvloedbaar worden beschouwd.

- *3.4 Economische promotie – score 9-10*

Delft besteedt per saldo € 13 meer aan economische promotie dan de referentiegemeenten. Er is op dit taakveld sprake van nagenoeg volledige beleidsvrijheid.

- *Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken – score 3-4*

Delft besteedt € 60 per inwoner aan onderwijsbeleid en leerlingzaken, terwijl de referentiegemeenten gemiddeld € 89 besteden. Dit verschil kan deels verklaard worden doordat Delft ook € 11 lagere baten heeft. Echter is er dan nog steeds een afwijking van € 18 per inwoner op taakveld waar een beperkte beleidsvrijheid is.

- *Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering – score 9*

Delft heeft per saldo geen realisatie op dit taakveld door verevening met een voorziening, terwijl de referentiegemeenten gemiddeld € 18 per inwoner uitgeven aan sportbeleid en activering. Dit betekent dat Delft geen directe kosten aan dit taakveld toerekent.

- *Taakveld 5.2 Sportaccommodaties – score 9*

De lasten voor sportaccommodaties in Delft liggen € 22 lager dan bij de referentiegemeenten, met daartegenover € 19 lagere baten. Dit wijst op een balans, maar ook op relatief minder gemeentelijke investeringen in sportvoorzieningen.

- *Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie – score 9*

Delft geeft gemiddeld per saldo € 42 per inwoner uit aan cultuur, terwijl het gemiddelde van de referentiegemeenten 80 bedraagt. Deze relatief lage investering roept vragen op over de impact op de culturele participatie.

- *Taakveld 5.4 Musea – score 8-9*

Delft geeft € 80 per inwoner uit aan musea, terwijl de referentiegemeenten gemiddeld € 39 besteden. Dit verschil wordt grotendeels verklaard door de verantwoordelijkheid van Delft voor Museum Prinsenhof. Voor de verbouwing van dit museum heeft Delft een investering van ten minste €18 miljoen gereserveerd.

- *Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie – score 7-10*

Delft geeft per saldo € 34 per inwoner minder uit aan openbaar groen en openluchtrecreatie dan de referentiegemeenten, ondanks dat dit taakveld een grote mate van beleidsvrijheid biedt. Dit verschil kan deels verklaard worden door de fysieke situatie van Delft, zoals een mogelijk kleiner aantal vierkante meters groen of het ontbreken van een buitengebied. Tegelijkertijd roept dit vragen op over hoe het beschikbare groen wordt beheerd en welke prioriteiten binnen de begroting worden gesteld op dit vlak.

- *Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie – score 2-3*

Voor dit taakveld is een beperkte beleidsvrijheid. Toch is het opvallend dat er een grote diversiteit aan gesaldeerde realisatie is. In 2020 was dit € 126 (Delft: € 101), 2021 € 130 (Delft: € 107), 2022 € 118 (Delft € 56) en 2023 € 100 (Delft: € 6).

- *Taakveld 6.3 Inkomensregelingen – score 1-3*

Voor dit taakveld is een zeer beperkte beleidsvrijheid en betreft de uitvoering van de participatiewet. Gemiddeld gezien geven de referentiegemeenten per saldo € 131 aan dit taakveld uit, waar dit bij Delft € 112 is. Voor de jaren 2022 en 2023 is er een ander beeld zichtbaar. Daar is het gemiddeld van de referentiegemeenten € 201 en voor Delft € 190. Absoluut is de afwijking nog redelijk gelijk, maar ook Delft heeft te maken met hogere kosten voor de uitvoering van de participatiewet.

- *6.4 Begeleide participatie – score 2-3*

Delft geeft gemiddeld € 137 per inwoner uit aan begeleide participatie, wat € 19 hoger ligt dan bij de referentiegemeenten. Dit verschil wijst op een intensievere ondersteuning van kwetsbare groepen om zelfstandig deel te nemen aan de maatschappij. Hoewel dit positieve sociale impact kan hebben, is het belangrijk om te evalueren of de extra investeringen kosteneffectief zijn en aansluiten bij de behoeften van de doelgroep.

- *Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie – score 2-4*

Delft geeft gemiddeld € 101 van de begroting uit aan arbeidsparticipatie, € 38 meer dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Dit geeft aan dat Delft relatief veel investeert in werkgelegenheidsprojecten.

- *Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ - score 3-4*

Delft besteedt € 214 per inwoner aan maatwerkdienstverlening voor 18-plussers, meer dan het gemiddelde van € 174 bij de referentiegemeenten. Dit geeft aan dat Delft relatief veel investeert in individuele ondersteuning. Dit blijkt ook uit de analyse van de beleidsindicatoren.

- *Taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ - score 3-4*

Delft besteedt € 185 per inwoner aan geëscaleerde zorg voor 18+, terwijl de referentiegemeenten gemiddeld € 328 per inwoner uitgeven. Dit verschil wijst mogelijk op een efficiëntere zorgorganisatie, maar kan ook betekenen dat minder zorg beschikbaar is.

- *Taakveld 7.2 Riolering – score 4-5*

Delft heeft € 101 meer lasten en € 90 meer baten voor riolering dan de referentiegemeenten. Het netto verschil is uiteraard niet significant (vanwege het gesloten systeem van de rioolheffing), maar deze afwijking roept wel vragen op over de structurele kosten.

In de onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen van de gesaldeerde afwijkingen ten opzichte van de referentiegemeenten op het niveau van taakveld.

Taakveld	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Gemiddeld**
0.1 Bestuur	€ 2	-€ 5	-€ 11	-€ 7	-€ 5
0.2 Burgerzaken	€ 6	€ 6	€ 7	€ 13	€ 8
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	€ 26	€ 20	-€ 28	€ 58	€ 19
0.4 Overhead	-€ 2	-€ 21	-€ 42	-€ 52	-€ 30
0.5 Treasury	-€ 942	-€ 16	€ 3	-€ 21	-€ 244
0.61 Onroerendezaakbelasting (OZB) woningen	€ 21	€ 30	€ 35	€ 36	€ 31
0.62 Onroerendezaakbelasting (OZB) niet-woningen	€ 28	€ 23	€ 37	€ 41	€ 32
0.63 Parkeerbelasting	€ 21	€ 28	€ 41	€ 45	€ 34
0.64 Belastingen overig	€ 12	€ 8	€ 17	€ 5	€ 10
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-€ 2	-€ 29	€ 6	-€ 104	-€ 32
0.8 Overige baten en lasten	-€ 2	€ 5	€ 47	€ 70	€ 30
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	€ 1	€ 0	-€ 3	-€ 1	-€ 1
0.10 Mutaties reserves	€ 781	-€ 50	€ 21	€ 39	€ 198
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-€ 165	€ 82	€ 19	-€ 55	-€ 30
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	€ 11	€ 7	€ 3	€ 4	€ 6
1.2 Openbare orde en veiligheid	€ 17	€ 10	€ 3	€ 6	€ 9
2.1 Verkeer en vervoer	€ 59	-€ 42	-€ 47	-€ 41	-€ 18
2.2 Parkeren	-€ 37	-€ 45	-€ 41	-€ 51	-€ 44
2.3 Recreatieve havens	€ 1	-€ 1	€ 0	-€ 1	€ 0
2.4 Economische havens en waterwegen	-€ 5	-€ 4	-€ 5	-€ 6	-€ 5
2.5 Openbaar vervoer	€ 53	€ 54	€ 44	€ 44	€ 49
3.1 Economische ontwikkeling	€ 2	€ 2	-€ 3	-€ 6	-€ 1
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	€ 1	-€ 5	-€ 12	-€ 2	-€ 5
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	€ 7	€ 7	€ 8	€ 7	€ 7
3.4 Economische promotie	€ 15	€ 12	€ 11	€ 14	€ 13
4.1 Openbaar basisonderwijs	€ 7	€ 4	€ 3	€ 5	€ 5
4.2 Onderwijshuisvesting	€ 5	-€ 10	-€ 14	-€ 3	-€ 5
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-€ 17	-€ 17	-€ 20	-€ 19	-€ 18
5.1 Sportbeleid en activering	-€ 18	-€ 18	-€ 19	-€ 17	-€ 18
5.2 Sportaccommodaties	-€ 7	-€ 21	-€ 13	€ 16	-€ 6

Taakveld	2020	2021	2022	2023	Gemid-deld
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuur-participatie	-€ 40	-€ 40	-€ 40	-€ 34	-€ 39
5.4 Musea	€ 37	€ 46	€ 40	€ 40	€ 41
5.5 Cultureel erfgoed	-€ 11	-€ 8	-€ 8	-€ 12	-€ 10
5.6 Media	€ 10	€ 14	€ 14	€ 11	€ 12
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-€ 28	-€ 34	-€ 37	-€ 36	-€ 34
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-€ 24	-€ 23	-€ 62	-€ 94	-€ 51
6.2 Wijkteams	€ 12	€ 20	€ 17	-€ 1	€ 12
6.3 Inkomensregelingen	-€ 16	-€ 37	-€ 14	-€ 6	-€ 18
6.4 Begeleide participatie	€ 30	€ 24	€ 10	€ 13	€ 19
6.5 Arbeidsparticipatie	€ 45	€ 33	€ 36	€ 40	€ 38
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-€ 4	-€ 3	-€ 7	€ 9	-€ 1
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	€ 36	€ 35	€ 42	€ 48	€ 40
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	€ 20	€ 13	€ 35	€ 30	€ 25
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-€ 50	-€ 67	-€ 46	-€ 47	-€ 53
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	€ 9	-€ 1	-€ 1	-€ 4	€ 1
7.1 Volksgezondheid	-€ 7	-€ 6	-€ 4	-€ 6	-€ 6
7.2 Riolering	€ 0	€ 11	€ 29	€ 4	€ 11
7.3 Afval	-€ 2	-€ 21	-€ 3	-€ 4	-€ 8
7.4 Milieubeheer	€ 0	€ 1	€ 4	-€ 1	€ 1
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-€ 1	-€ 1	€ 0	€ 0	-€ 1
8.1 Ruimtelijke Ordening	€ 16	€ 10	-€ 13	€ 2	€ 4
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	€ 30	€ 14	-€ 55	€ 31	€ 5
8.3 Wonen en bouwen	€ 64	€ 11	€ 14	€ 2	€ 23

Onderstaand zijn enkele voorbeelden van niet politieke vragen geformuleerd die de gemeenteraad zou kunnen stellen aan het college om invulling te kunnen geven aan de controlerende rol. De beantwoording van de vragen kan bijdragen aan de sturende en controlerende rol van de gemeenteraad.

- Kan het college meer inzicht geven in de rendementen en strategische voordelen van de hogere uitgaven aan overige gebouwen en gronden?
- Welke stappen kan het college ondernemen om de culturele participatie in Delft te stimuleren vanuit de context dat het beschikbare budget lager is dan de referentiegemeenten?
- Hoe bewaakt het college dat de hogere uitgaven aan musea, inclusief de verbouwing van Museum Prinsenhof, bijdragen aan het versterken van de culturele waarde en aantrekkelijkheid van Delft voor bewoners en bezoekers? En welke ideeën heeft het college om het relatief hoge aantal toeristen optimaal te benutten?
- Hoe beperkt college de instroom en vergroot de uitstroom uit de bijstand?

Financiële kengetallen
Een andere manier om naar de referentiegemeenten te kijken zijn de verplichte financiële kengetallen. Dit is gedaan voor de gecorrigeerde netto schuldquote, de solvabiliteitsratio, het kengetal grondexploitaties, de structurele exploitatieruimte en de woonlasten meerpersoonshuishouden t.o.v. het landelijk gemiddelde. Deze worden hieronder vergeleken met de referentiegemeenten

Gecorrigeerde netto schuldquote

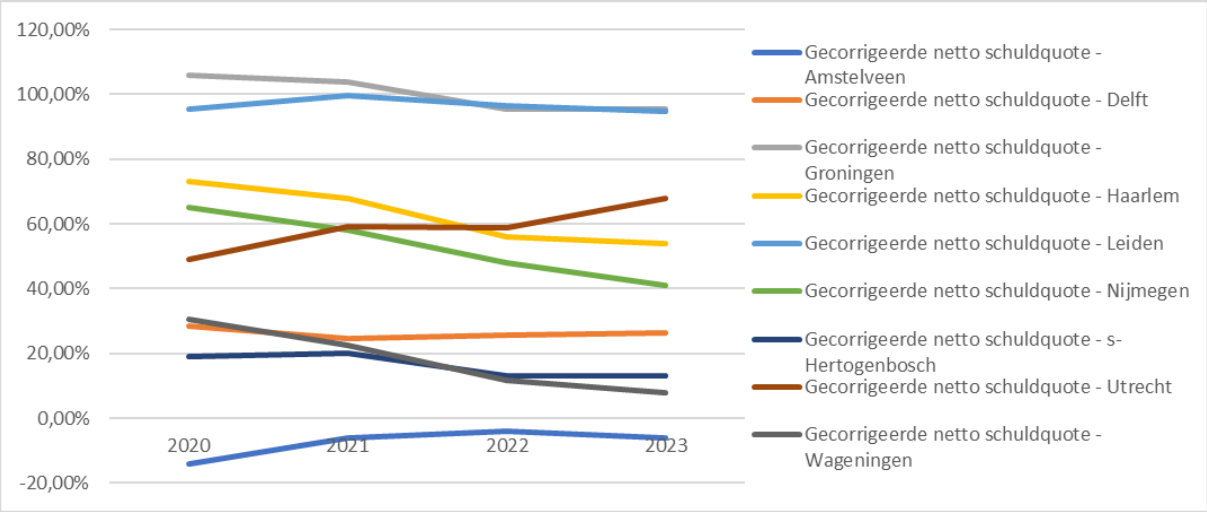

Analyse Delft: De gecorrigeerde netto schuldquote van Delft schommelt tussen 24,7% (2021) en 28,5% (2020). Dit is relatief laag in vergelijking met andere gemeenten zoals Leiden en Groningen, waar de schuldquote veel hoger ligt.

Bevinding: Delft heeft een gezonde schuldpositie in vergelijking met referentiegemeenten. Dit biedt ruimte om extra te investeren indien nodig, maar voorzichtigheid is geboden om deze positie niet te verslechteren.

Solvabiliteitsratio

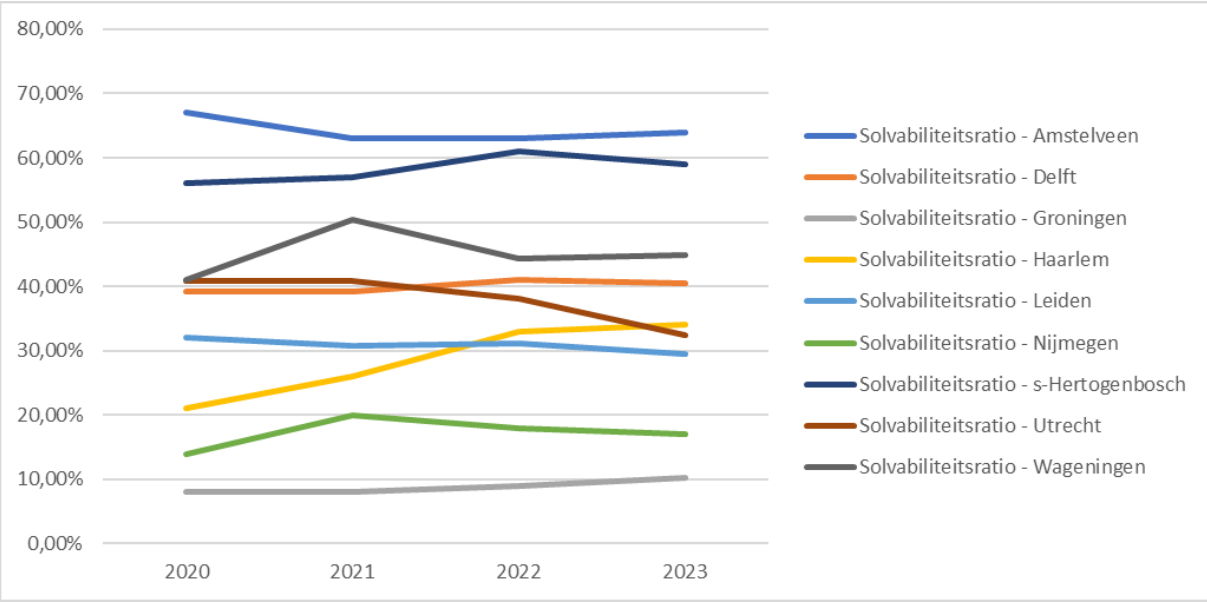

Analyse Delft: De solvabiliteitsratio van Delft ligt consistent rond de 39%-41% (2020-2023). Dit is vergelijkbaar met gemeenten zoals Utrecht, maar aanzienlijk lager dan Amstelveen en Wageningen, die boven de 60% scoren.

Bevinding: Hoewel de solvabiliteit van Delft stabiel is, kan een hogere ratio helpen om meer financiële buffers op te bouwen en risico's beter op te vangen.

Grondexploitatie

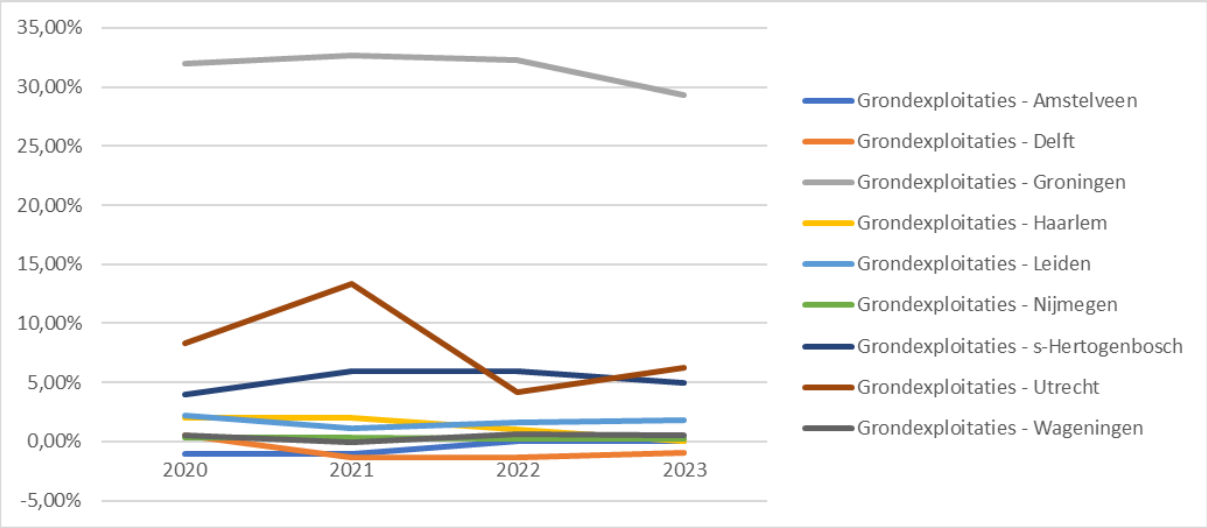

Analyse Delft: De grondexploitaties van Delft variëren van 0,5% in 2020 tot -1,3% in 2021 en 2022. Dit is lager dan bijvoorbeeld Leiden (gemiddeld 1,7%).

Bevinding: Delft heeft weinig inkomsten uit grondexploitaties, wat wijst op een beperkte afhankelijkheid van deze bron. Dit biedt stabiliteit, maar kan ook kansen missen om inkomsten te vergroten.

Structurele exploitatieruimte

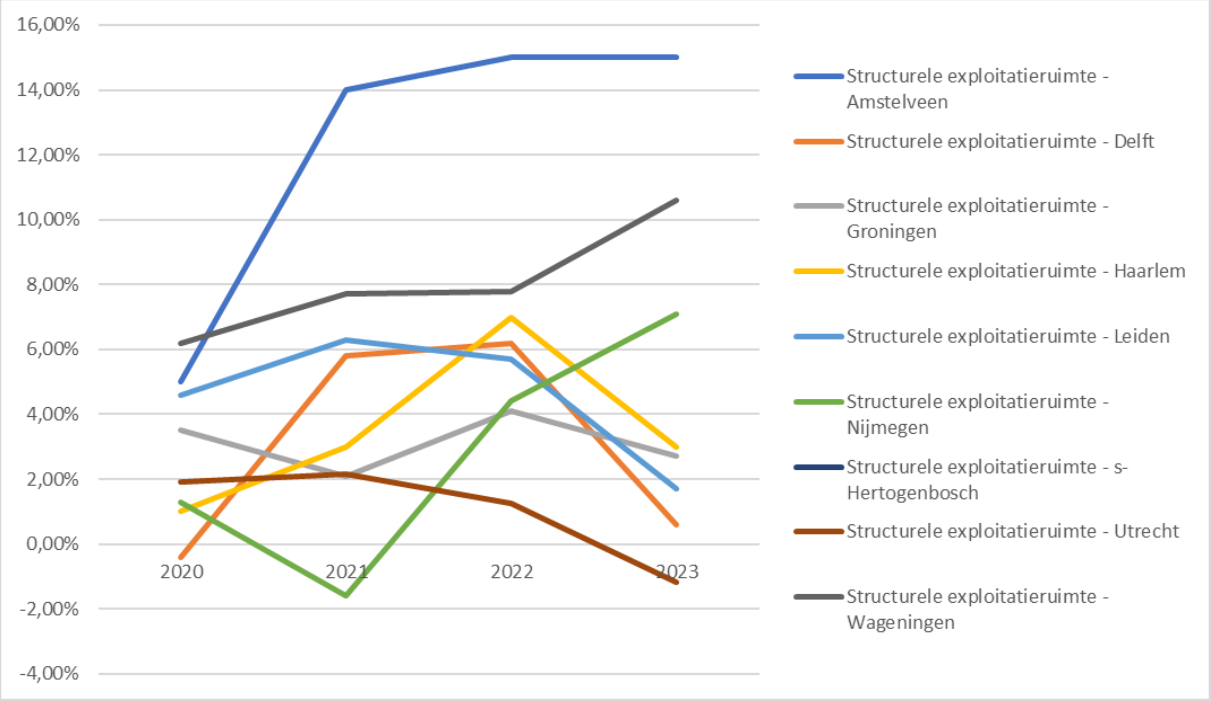

Analyse Delft: De structurele exploitatieruimte laat een positieve trend zien van -0,4% in 2020 naar 6,2% in 2022, maar daalt in 2023 naar 0,6%. Dit wijst op een afnemende ruimte voor structurele investeringen in de toekomst.

Bevinding: Hoewel Delft in 2022 een gezonde ruimte had, is de daling in 2023 mogelijk zorgwekkend en kan dit wijzen op budgettaire druk of onverwachte uitgaven.

Woonlasten

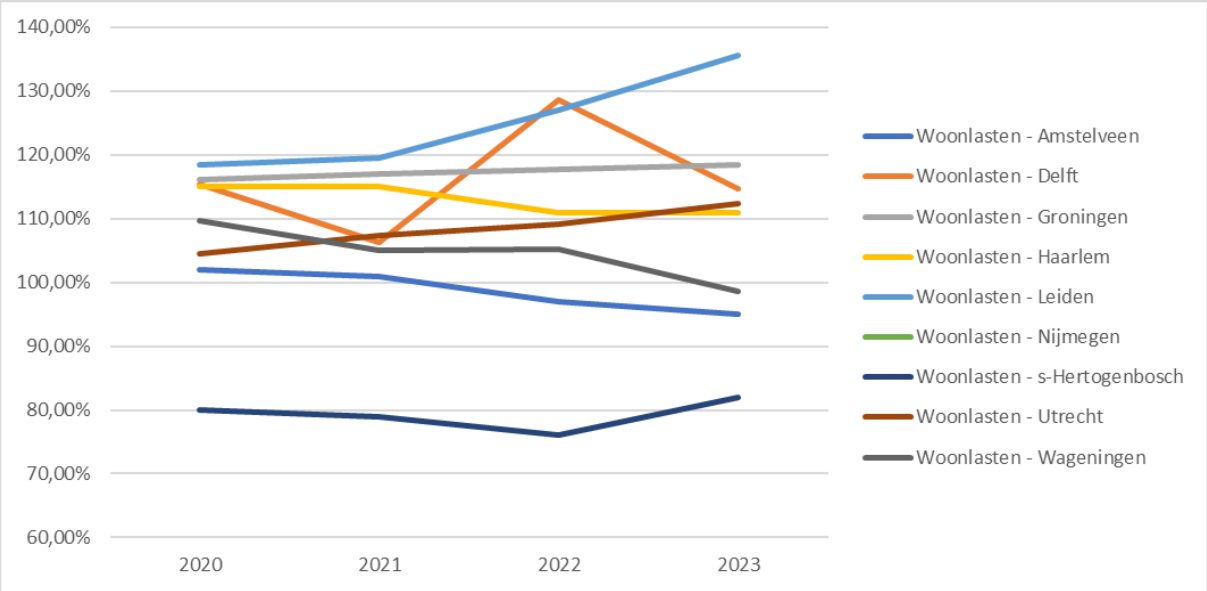

Analyse Delft: De woonlasten in Delft schommelen tussen 106,2% (2021) en 128,6% (2022). Deze liggen structureel hoger dan het landelijke gemiddelde en veel hoger dan bijvoorbeeld Amstelveen (95%-102%).

Bevinding: De hoge woonlasten in Delft vormen een punt van aandacht. Het kan de stad minder aantrekkelijk maken voor bewoners, vooral in een tijd van stijgende kosten van levensonderhoud.

Op basis van de financiële kengetallen laat Delft een relatief gezonde financiële positie zien, met name door een lage gecorrigeerde netto schuldquote en stabiele solvabiliteitsratio. Dit biedt ruimte voor toekomstige investeringen en flexibiliteit in de begroting. Echter, enkele aandachtspunten verdienen nader onderzoek en mogelijke actie. De daling in de structurele exploitatieruimte in 2023 wijst op een afname in budgettaire flexibiliteit, wat risico's kan opleveren bij onvoorziene uitgaven. Daarnaast zijn de woonlasten in Delft structureel hoog, wat de stad minder aantrekkelijk kan maken voor bewoners en mogelijk druk kan leggen op de gemeentelijke ambitie om een toegankelijke en inclusieve stad te blijven.

Om de financiële stabiliteit verder te waarborgen, wordt aanbevolen om:

1. De structurele exploitatieruimte in de gaten te houden en, waar mogelijk, deze te vergroten.
2. Actief te sturen op het beheersen van woonlasten door het efficiënter inrichten van gemeentelijke processen en dienstverlening.
3. De relatief stabiele schuldpositie strategisch in te zetten om duurzame en rendabele investeringen mogelijk te maken.

Praktische handvatten voor de raad

De financiële benchmark biedt inzicht in hoe de financiële positie van Delft zich verhoudt tot vergelijkbare gemeenten. Dit gaat verder dan alleen cijfers; het kan focus leggen op trends, beleidskeuzes en de effectiviteit van investeringen. Voor de raad is dit een waardevol hulpmiddel om:

- De algemene financiële gezondheid van Delft te beoordelen.
- Na te gaan of uitgaven bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen.
- Beslissingen over toekomstige investeringen en beleid beter te onderbouwen.

Hieronder volgen adviezen en praktische handvatten die u als raad kunt toepassen bij de bespreking van de jaarstukken en de resultaten uit de benchmark.

1. Algemene financiële situatie

Advies: Maak bij de bespreking van de jaarstukken gebruik van de financiële kengetallen, zoals de netto schuldquote, solvabiliteitsratio en structurele exploitatieruimte. Deze indicatoren geven inzicht in de financiële stabiliteit van Delft en of er ruimte is voor nieuwe investeringen of dat bijsturing nodig is.

Praktische handvatten voor de raad:

- Let bij de bespreking van de solvabiliteitsratio op de buffer die Delft aanhoudt. Vraag of er aanvullende maatregelen nodig zijn om financiële risico's op te vangen, zeker gezien de daling van de structurele exploitatieruimte in 2023.
- Vergelijk de schuldquote met referentiegemeenten en vraag wat Delft doet om deze stabiel en laag te houden, bijvoorbeeld door beheersing van langlopende leningen.

- Vraag het college om te verduidelijken hoe ze de daling in structurele exploitatieruimte willen ombuigen naar meer investeringsruimte.

Concrete vragen:

- Hoe gaat de gemeente om met de afnemende structurele exploitatieruimte, en welke maatregelen worden overwogen?
- Wat zijn de belangrijkste factoren achter de stabiele schuldpositie, en kunnen deze verder versterkt worden?
- In hoeverre kunnen extra investeringen de solvabiliteit op lange termijn beïnvloeden?

2. Beheersing van woonlasten

Advies: De woonlasten in Delft liggen structureel hoger dan het landelijke gemiddelde en kunnen de stad minder aantrekkelijk maken. Hoewel herziening van de lastenverdeling niet direct tot verlaging van de woonlasten zal leiden, kan de raad sturen door te vragen naar structurele maatregelen om toekomstige stijgingen te beperken en gerichte ondersteuning te bieden aan kwetsbare huishoudens.

Praktische handvatten voor de raad:

- Vraag het college hoe de stijgende woonlasten zich verhouden tot de gemeentelijke ambitie om een aantrekkelijke en inclusieve stad te blijven.
- Vraag naar de impact van toekomstige geplande investeringen op de woonlasten en hoe deze worden gemonitord.

Concrete vragen:

- Welke mogelijkheden ziet het college om toekomstige stijgingen van de woonlasten te beperken zonder dat dit ten koste gaat van de essentiële diensten?
- Hoe monitort het college de impact van beleids- en investeringsbeslissingen op de totale woonlasten en hoe worden deze gemonitord?

3. Effectiviteit van uitgaven beoordelen

Advies: Besteed bij de bespreking van de jaarstukken extra aandacht aan taakvelden waar Delft meer uitgeeft dan de referentiegemeenten. Vraag naar de concrete resultaten en impact van deze extra uitgaven.

Praktische handvatten voor de raad:

- Ga na of er duidelijke resultaten worden geboekt bij taakvelden zoals begeleide participatie en arbeidsparticipatie. De hogere uitgaven aan deze thema's moeten worden getoetst aan beleidsindicatoren om te beoordelen of ze bijdragen aan de gestelde doelen.
- Vraag het college om concrete evaluaties van investeringen, bijvoorbeeld in sociale participatie, en of bijsturing nodig is.

Concrete vragen:

- Wat zijn de meetbare resultaten van de hogere uitgaven aan arbeidsparticipatie?
- Hoe monitort de gemeente of deze uitgaven effectief zijn en bijdragen aan duurzame werkgelegenheid?
- Zijn er alternatieven onderzocht om dezelfde doelen te behalen tegen lagere kosten?

4. Toetsing van afwijkingen en beleidskeuzes

Advies: Gebruik de benchmarkresultaten om significante afwijkingen van het uitgavenniveau te bespreken, vooral wanneer deze beleidsvrijheid toelaten. Denk hierbij aan taakvelden zoals openbaar groen, cultuur en vastgoedbeheer.

Praktische handvatten voor de raad:

- Bespreek waarom Delft relatief minder uitgeeft aan cultuur en openbaar groen en of dit past bij de maatschappelijke doelen van de stad.
- Vraag het college om duidelijk te maken hoe de hogere uitgaven aan vastgoedbeheer bijdragen aan de langetermijnstrategieën, zoals duurzaamheid en sociaaleconomische waarde.

Concrete vragen:

- Hoe zorgt de gemeente ervoor dat de hogere uitgaven aan vastgoedbeheer een positief rendement opleveren?
- Welke beleidskeuzes liggen ten grondslag aan de relatief lage uitgaven aan openbaar groen en cultuur?
- Hoe wordt de inzet van middelen voor vastgoedbeheer afgestemd op de beleidsdoelen van duurzaamheid en economische groei?

5. Benchmarkresultaten strategisch inzetten

Advies: De benchmark kan de raad helpen om keuzes over de toekomstige begroting en investeringen te maken. Bespreek hoe de inzichten uit deze analyse in de begrotingscyclus worden meegenomen.

Praktische handvatten voor de raad:

- Vraag hoe de benchmarkresultaten worden gebruikt bij de opstelling van de nieuwe begroting.
- Bespreek of er aanvullende indicatoren nodig zijn om de voortgang en effectiviteit van specifieke uitgaven te meten.

Concrete vragen:

- Hoe worden de uitkomsten van deze financiële benchmark geïntegreerd in de nieuwe begroting?
- Zijn er aanvullende prestatie-indicatoren ontwikkeld om uitgaven op taakveldniveau beter te monitoren?
- Welke prioriteiten ziet het college voor toekomstige investeringen op basis van de financiële ruimte die de benchmark toont?

Samenvatting

De gemeenteraad hoeft zelf geen financiële benchmark uit te voeren, maar kan de resultaten ervan gebruiken als strategisch instrument voor sturing en controle. De praktische handvatten hierboven helpen de raad om specifieke vragen te stellen over uitgaven, beleidsdoelen en de algemene financiële gezondheid. Dit draagt bij aan gerichte besluitvorming en een effectievere controle op de gemeentelijke financiën.

Bijlage 3 Vergelijking prestatie-indicatoren: Delft en anderen

1. Inleiding

De gemeente Delft (hierna: Delft) neemt in de P&C documenten twee type indicatoren op om de gewenste effecten / doelen te meten: indicatoren uit het coalitieakkoord. en de verplichte BBV-indicatoren. Delft schrijft hierover in de begroting 2024 (pagina 36) het volgende:

> Indicatoren
> Met indicatoren laten we transparant en meetbaar zien wat we bereiken in onze stad. *Vooraf* leggen we een streefcijfer vast in de programmabegroting. Dit voorkomt *achteraf* spraakverwarring over doelbereiking. Op deze manier leggen we transparant rekenschap af over onze ambities. De streefcijfers van de lokale indicatoren geven in de regel minimaal beoogde waarden weer ("groter of gelijk aan").
>
> Per programma staan de meest relevante indicatoren bij elkaar. Dit zijn de indicatoren uit het coalitieakkoord.
>
> De verplichte BBV-indicatoren (Besluit Begroting en Verantwoording) staan in bijlage Verplichte beleidsindicatoren BBV.

De indicatoren uit het coalitieakkoord noemt Delft ook wel de beleidsindicatoren. Deze staan in ieder begrotingsprogramma in een tabel opgenomen na de beschrijving van de doelen. De verplichte BBV-indicatoren staan met ingang van de begroting 2023 en jaarrekening 2022 in een bijlage. In de documenten daarvoor stonden deze indicatoren samen met de indicatoren uit het coalitieakkoord in het begrotingsprogramma. Tot slot hanteert Delft ook een aantal indicatoren rond de financiële positie en formatie.

We schetsen een beeld van de indicatoren die Delft gebruikt, welke informatie ze daarover in de P&C-documenten opneemt én welke verdiepende informatie Delft in andere instrumenten nog geeft. Na dit beeld, verrijken wij de cijfers van Delft met (landelijke) benchmarkgegevens om de cijfers van Delft in perspectief te plaatsen. Maar voordat we dat doen, starten we met een samenvatting van de aanbevelingen die wij n.a.v. deze benchmark hebben en geven de raad enkele handvatten hoe daarmee omgegaan kan worden.

2. Advies en praktische handvatten voor de raad

Delft neemt in de jaarrekening diverse indicatoren op om in beeld te brengen of de gewenste effecten en doelen worden gehaald. Doordat deze indicatoren van een streefcijfer zijn voorzien, kan voortgang worden gevolgd. Ook bieden de indicatoren in de P&C-documenten inzicht in het historisch verloop. Wat deze benchmark toevoegt, is een vergelijking van de resultaten van Delft met een aantal referentiegemeenten. De meerwaarde die dat biedt, zit in de volgende onderdelen:

3. Waar scoort Delft minder dan andere gemeenten? Zijn daar verklarende factoren voor? Zo niet, kan Delft nog iets leren van de aanpak van de andere gemeenten?
4. Als streefcijfers niet worden gehaald, wijkt Delft dan ook negatief af van de benchmark? Zo nee, wat zegt dat over het gekozen ambitieniveau en/of generieke factoren die het behalen van deze effecten beïnvloedt?

Hiermee vormt een periodieke benchmark een aanvulling op de informatievoorziening die het college van B&W aan de raad aanbiedt. In de factsheets die volgen uit de Omnibusenquête neemt Delft op een enkele plaats ook een vergelijking met andere gemeenten op. Maar dat is nog beperkt.

Aanbeveling**:** vraag het college om op alle indicatoren, voor zover beschikbaar, periodiek vergelijkende cijfers met andere gemeenten te presenteren.

Waar kan Delft eventueel leren van anderen? Beleids- en BBV indicatoren waar Delft lager scoort dan de referentiegemeenten
Advies: gebruik de benchmark om in te zoomen op de beleidsindicatoren waar Delft in negatieve zin afwijkt van de referentiegemeenten. Op de beleidsindicatoren gaat dat vooral om eenzaamheid en gezondheid. De gewenste banengroei blijft achter maar het gemiddeld aantal banen in Delft scoort niet afwijkend in de benchmark Op de BBV-indicatoren scoort Delft lager dan het gemiddelde in de benchmark op Jeugdzorg en Wmo.
Praktische handvatten voor de raad:

- Bespreek waarom Delft slechter scoort op eenzaamheid. Zowel in het algemeen als onder 75+-ers.
- Op gezondheid en niet-sporters scoort Delft onder het gemiddelde van de benchmark. Een aanname die snel wordt gedaan is dat dit te maken heeft met Delft als studentenstad. Maar is dat wel zo? Ga hierover met het college nader in gesprek.
- Zowel op de Jeugdzorg als Wmo scoort Delft slechter dan het gemiddelde in de benchmark. Vraag het college naar de verklaring daarvoor. Demografie kan, gelet op de vergelijkbare gemeenten in de benchmark, geen groot aandeel in de verklaring hebben.

Concrete vragen:

- Welke verklaringen heeft het college voor de hogere score op eenzaamheid. Welke maatregelen worden genomen? Wat kan het college extra doen?
- Ziet het college specifieke doelgroepen waar het oordeel over de gezondheid laag is? In hoeverre spelen studenten hierin een rol? Welke maatregelen treft het college om de gezondheid te verbeteren en wat zou het college nog meer kunnen doen?
- Welke oorzaken ziet het college voor de in negatieve zin afwijkende scores op Jeugdzorg en Wmo? Welke maatregelen kan het college hier aanvullend nemen?

Ambitieniveau: niet behaalde streefcijfers maar geen negatieve afwijking in de benchmark
Advies: bespreek het ambitieniveau van de indicatoren waar de streefwaarden niet worden gehaald maar Delft in negatieve zin niet afwijkt van de benchmark. In de jaarrekening zijn op de navolgende indicatoren negatieve afwijkingen t.o.v. de streefwaarde te zien die vallen buiten de afgesproken bandbreedte (rode score):

a) Meer bewegingen per voet;
b) Aantal meldingen woonoverlast
c) Eenzaamheid
d) Vroegtijdige schoolverlaters

e) Ervaren gezondheid
f) Extra m2 voor werk.

Voor de indicatoren onder a. , b. en f. zijn in deze benchmark geen vergelijkende cijfers opgenomen. Op indicator c. (eenzaamheid) en e. (ervaren gezondheid) wijkt Delft in de benchmark negatief af. Op de indicator d. (vroegtijdige schoolverlaters) haalt Delft de streefwaarde niet maar wijkt niet af van het gemiddelde in de benchmark.

Praktische handvatten voor de raad:

- Bespreek het ambitieniveau van de voortijdige schoolverlaters. Is dit percentage haalbaar?

Concrete vragen:

- Acht het college het genoemde cijfer bij de voortijdige schoolverlaters realistisch? Wat kan er aanvullend worden gedaan om het streefcijfer te halen?

Aanscherping indicatoren kan controlerende taak versterken
De benchmark brengt scherp in beeld dat ervaren gezondheid en eenzaamheid voor de raad belangrijke gespreksonderwerpen zijn. Delft haalt hier de eigen streefwaarden niet én wijkt ook in negatieve zin af van de benchmark. Zowel de ervaren gezondheid als eenzaamheid kunnen factoren zijn die leiden tot extra kosten voor Delft, bijvoorbeeld op het gebied van de Wmo (waar Delft in de benchmark inderdaad ook hoger scoort). Door deze indicatoren aan te scherpen (bijvoorbeeld naar leeftijdsgroep) krijgt de raad meer informatie om gerichte acties in te zetten. Op gebied van Jeugdhulp kent Delft een negatieve afwijking van de benchmark. Terwijl de beleidsindicator geslaagde jeugdhulptrajecten goed scoort. Aandacht voor deze beleidsindicator breng het onderliggende probleem daarmee nog onvoldoende in beeld.
Het heeft voor de raad meerwaarde om de beleidsindicator aan te vullen met het aantal jeugdigen in zorg én het aantal herhaalde trajecten jeugdzorg zodat de raad op één plaats in de P&C-documenten een integraal beeld over dit onderwerp krijgt.

3. Indicatoren

3.1. Beleidsindicatoren

3.1.1. Het coalitieakkoord als basis

Op 25 mei 2022 stelde Delft het coalitieakkoord 2022-2026 “Samen werken aan Delft” vast. De indeling van dit coalitieakkoord is niet 1 op 1 vergelijkbaar met de indeling van de P&C documenten. In de onderstaande tabel staat de inhoudsopgave van het coalitieakkoord en de P&C-documenten (als voorbeeld de jaarrekening 2023 weergegeven). De indeling is anders zodat uit de inhoudsopgave niet direct herleidbaar is in welk begrotingsprogramma de onderwerpen uit het coalitieakkoord terugkomen.

Inhoudsopgave coalitieakkoord	Inhoudsopgave jaarrekening 2023
De stad maken we met elkaar	Beleidsbegroting.....
Delft kansrijk voor iedereen	Duurzame stad.....
Ruimte voor wonen	Bereikbare stad.....
Een gezonde en veilige stad	Goed wonen.....
Een duurzame stad	Schone en veilige stad .....
Economische kracht en een bruisende stad	Gezonde en sociale stad.....
Financiën	Samenleven, onderwijs en cultuur....
	Werk en inkomen.....
	Economie en vastgoed.....
	Stad en bestuur.....
	Raad.....

Het coalitieakkoord bevat geen tabellen met indicatoren. Soms zijn die uit de tekst rond doelen en prestaties af te leiden zoals in onderstaand voorbeeld (pagina 18).

> In de planvoorraad van Delft daalt het aandeel sociale woningbouw nu naar een derde in 2040. Dat is exclusief huisvesting voor studenten. De bouwplannen die in gang zijn gezet, zijn hierop afgestemd. Dit is de ondergrens van de daling. Vanuit hier willen we meer

Deze indicator is in het programma Goed Wonen opgenomen. Ook op het gebied van duurzaamheid (in 2030 55% minder Co2 uitstoot) bevat het coalitieakkoord concrete ambities. Verder is de basis voor de indicatoren terug te lezen in het coalitieakkoord (voorbeeld en paginanummer : voorkomen woonoverlast -12- , wij geven prioriteit aan voetganger en fietser -15-, in Delft kunnen mensen waardig ouder worden -15-) maar in dat document veelal nog niet van een streefwaarde voorzien. Die uitwerking vond in de programmabegroting 2023-2026 plaats.

[1] De Raad heeft een 'definitieboekje' ontvangen. Hierin staat exact welke doelstelling we op welke manier volgen. Dit voorkomt spraakverwarring over doelbereiking. Dit definitieboekje hebben we vooraf opgestuurd (Samen werken aan Delft: ambities meten). Nu vertellen we transparant over de resultaten volgens de richtlijn van dit definitieboekje.

Aantal beleidsindicatoren per programma

De gemeente Delft deelt de P&C-documenten in tien programma's in. Met als uitzondering het programma "raad" staan in ieder programma indicatoren. Onderstaand een overzicht van het opgenomen aantal beleidsindicatoren per programma:

Programmanaam	Aan-tal		Programmanaam	Aan-tal
Duurzame Stad	2		Gezonde en Sociale Stad	4
Bereikbare Stad	6		Samenleven, onderwijs & cultuur	5
Goed Wonen	4		Werk en Inkomen	3
Schone en Veilige Stad	4		Economie en Vastgoed	3
			Stad en Bestuur	1
Subtotaal	**16**			**16**

In totaal zijn er 32 beleidsindicatoren. Bij dit aantal laten we de indicatoren buiten beschouwing waarvan in de begroting 2024-2027 en/of jaarrekening 2023 is aangegeven dat deze niet (meer) gemeten kunnen worden. Na de programma's neemt Delft de beleidsindicatoren in een samenvattend overzicht op.

3.1.2. In de P&C-documenten opgenomen informatie over de indicatoren

Raming

In de begroting 2024 neemt Delft per indicator de onderstaande informatie op:

Overzicht beleidsindicatoren

Duurzame stad	Stand:	Streven: PB 2024	Streven: PB 2025	Streven: PB 2026	Streven: 2050
CO2-uitstoot in kiloton*	- 44%	- 48%	- 50%	- 51%	Klimaatneutraal: - 100%
% Delftenaren die naar eigen zeggen duurzaam bezig zijn	55%	63%	67%	70%	100%

Toelichting op de beleidsindicatoren

CO_2

De visie van Delft is om klimaatneutraal te zijn in 2050: er wordt dan geen CO_2 meer uitgestoten. Landelijk is het tussendoel in 2030 gesteld op 55% reductie ten opzicht van 1990, waarbij beleid zich richt op 60%. De CO_2-uitstoot in 1990 was 828 kiloton en in 2020 was dit 473 kiloton, een reductie van 44%. Overigens wordt uitstoot van CO_2 gerapporteerd met een jaar vertraging door de complexe achterliggende data.

% Delftenaren die naar eigen zeggen duurzaam bezig zijn

De Omnibusenquête brengt tweejaarlijks in beeld op welke manieren Delftenaren bezig zijn met duurzaamheid. In 2021 gaf 55% van de inwoners aan 'vaak' of 'altijd' met de verschillende duurzame elementen bezig te zijn. De ambitie om dit percentage eind 2024 naar 63% te verhogen past bij de hoge inzet op verduurzamen.

Programmabegroting 2024-2027 Delft, Duurzame Stad -pagina 37-

Delft gebruikt voor de streefwaarde op langere termijn per programma verschillende jaartallen: voor Duurzame Stad is dat bijvoorbeeld 2050, voor Goed Wonen 2040 en Bereikbare Stad 2030. De andere vier kolommen zijn identiek in ieder programma: de streefwaarde in het begrotingsjaar, de twee daaropvolgende jaren uit de meerjarenraming en de

gerealiseerde waarde zoals opgenomen in de meest recent vastgestelde jaarrekening (t-2, in dit geval 2022). Onder de tabel is vervolgens een toelichting te lezen. T.o.v. de begroting 2023 is de vormgeving van de tabel gewijzigd: er werd in de begroting 2023 nog geen inzicht gegeven in de streefwaarden voor de twee jaren uit de meerjarenraming.

In een bijlage bij de begroting neemt Delft vervolgens nog een samenvatting van de indicatoren op.
Dit een zuivere samenvatting van de informatie zoals ook in de programma's opgenomen. Dit is anders dan in de begroting 2023 waarbij enkele indicatoren van aanvullende informatie werden voorzien. Deze aanvullende informatie betrof inzicht in het historisch verloop en/of vergelijking met het gemiddelde van Nederland. Zie hieronder enkele voorbeelden uit de begroting 2023 van Delft:

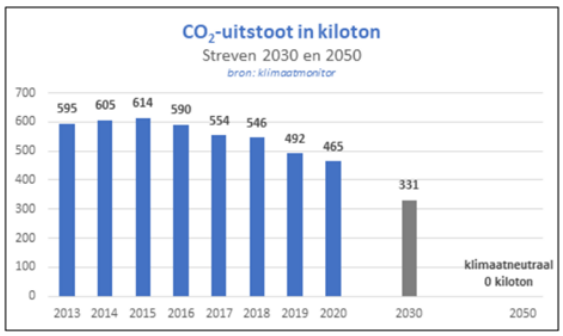

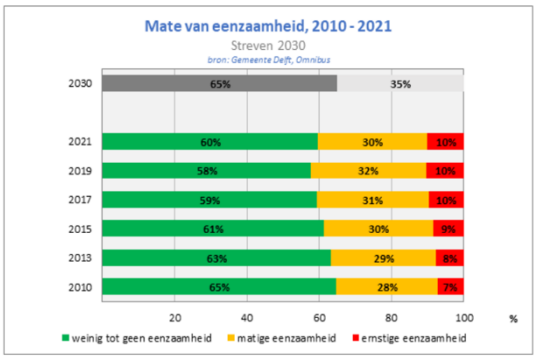

Voorbeelden historisch verloop (pagina's 212 en 214 begroting 2023-2026)

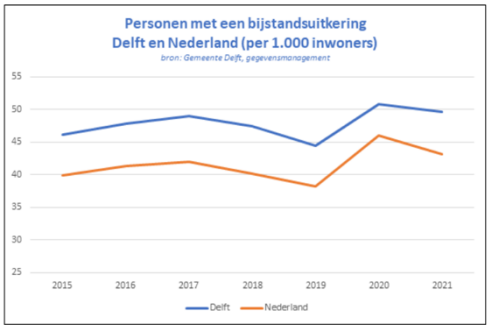

Voorbeelden historisch verloop (pagina's 210 begroting 2023-2026)

Delft neemt bij deze cijfers een verwijzing naar de bronnen op. De weergave is kwantitatief, er vindt op deze plaats geen kwalitatieve duiding van de cijfers en/of de trend plaats.

Verantwoording
In de jaarrekening verantwoordt Delft vervolgens op de onderstaande manier over de indicatoren zoals in de begroting opgenomen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

Goed wonen

	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
Aandeel corporatiewoningen (excl. studenten)	>33%	36%	
Nieuwbouwwoningen	+650	+1250	
Nieuwbouw studentenwoningen	+0	+0	
Meldingen woonoverlast	365	634	

Toelichting tabel

Aandeel corporatiewoningen: met de corporaties zijn in 2023 meerjarige prestatieafspraken gemaakt om het aandeel van hun sociale huurwoningen niet onder een derde deel van de Delftse woningvoorraad te laten zakken.

Nieuwbouwwoningen: in 2023 zijn door een grote planvoorraad en samenloop van omstandigheden veel nieuwbouwwoningen opgeleverd: ongeveer 1.250 stuks (geen studentenwoningen).

Nieuwbouw studentenwoningen: er is in het jaar 2023 geen toevoeging van studentenwoningen geweest, wel zijn er in aanbouw.

Voorbeeld jaarrekening 2023, pagina 45 programma Goed Wonen

De wijze waarop Delft de indicatoren toelicht, verschilt per programma. Soms staat er onder de tabel een specifieke toelichting per regel (zoals in programma Goed Wonen) en in andere programma's wordt er voor de toelichting verwezen naar de beschrijvende tekst in datzelfde programma over de verrichte prestaties (zoals in programma Gezonde en Veilige Stad). Ook vindt verwijzing naar het aparte document "De Staat van Delft" plaats. In de beschrijvende tekst is vervolgens niet altijd een toelichting op iedere indicator te vinden. De Staat van Delft waarnaar verwezen wordt, stelt Delft tweejaarlijks op. De meeste actuele versie is in 2024 opgesteld met data t/m 2023. Onderstaand twee voorbeelden van verdiepingen op cijfers die Delft in dit document aanbrengt:

<u>Duurzame Stad</u>

Overzicht indicatoren

Duurzame stad	Streefcijfer	Realisatie		Trend
CO2-uitstoot in kiloton	-46%	-47%	☺	
% Delftenaren vaak/altijd duurzaam bezig	60%	57%	☹	

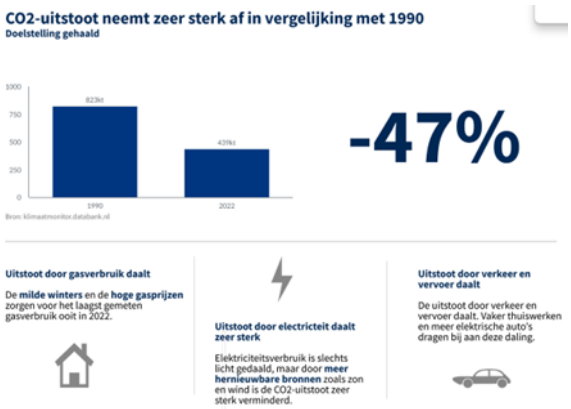

Gezonde en sociale Stad

Gezonde en sociale stad	Streefcijfer	Realisatie		Trend
Jeugdzorg: aandeel geslaagde hulpverlening	71%	71%	☺	
eenzaamheid 75+	50%	53%	😐	
% eenzaamheid	39%	44%	☹	
'voelt zich vaak/soms gediscrimineerd'	10%	12%	😐	

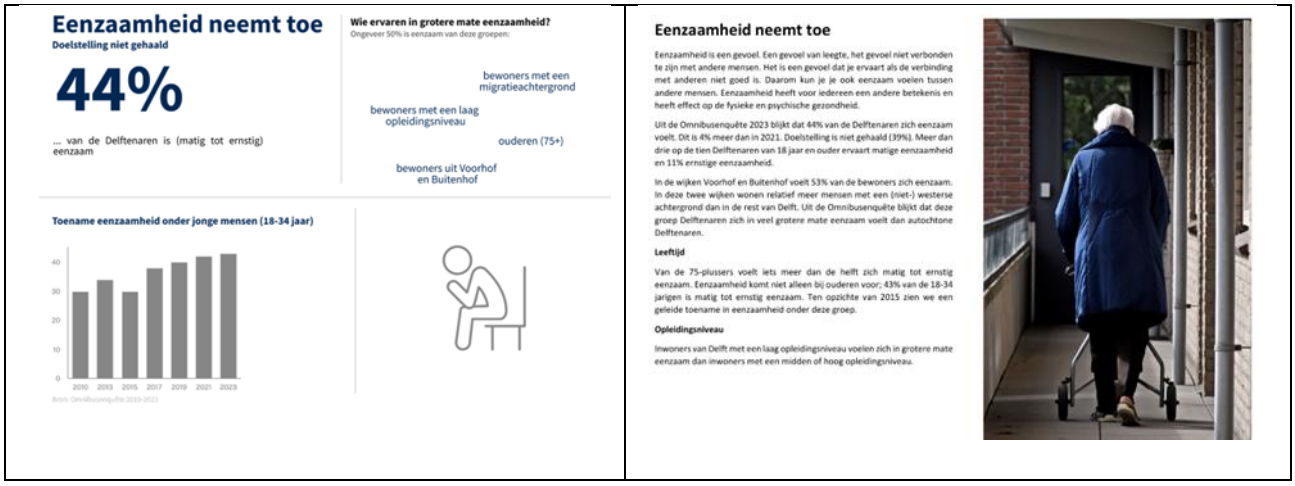

In “De Staat van Delft” wordt op twee onderdelen een vergelijking met Nederland gemaakt: het aantal uitkeringen en kinderen die opgroeien in armoede.

Samenvattend:
Vanuit het coalitieakkoord stelde Delft een set aan beleidsindicatoren op. Deze zijn voorzien van een streefwaarde voor zowel korte als lange termijn. Welk jaartal bij die lange termijn hoort, verschilt per programma. De wijze waarop de indicatoren gepresenteerd worden, wisselt gedurende de jaren (wel/geen kolommen met meerjarenraming). Dit geldt ook voor de samenvatting zoals die in de begroting 2024 is opgenomen vs. de samenvatting in de begroting 2023. In de jaarrekening vindt verantwoording op de indicatoren plaats: kwantitatief in de tabel en kwalitatief in een toelichting onder de tabel, in de beschrijving van de prestaties en via een verwijzing naar “De Staat van Delft”. Dit laatste document geeft een verdieping op de indicatoren, met name qua historische trend en kwalitatieve duiding. Vergelijking met andere gemeenten vindt niet plaats, voor twee indicatoren wordt wel vergeleken met het gemiddelde van Nederland.

3.2. BBV-indicatoren
Raming
De BBV-indicatoren staan in de begroting 2024 opgenomen in een bijlage. Delft vergelijkt de BBV-indicatoren met het gemiddelde cijfer van Nederland. De meest recente cijfers van de indicatoren worden getoond. In de begroting 2024 zijn deze cijfers voornamelijk afkomstig uit 2021 en 2022 (soms zijn enkel cijfers beschikbaar uit de periode hiervoor). Onderstaand een voorbeeld van de opgenomen gegevens in de begroting 2024:

Duurzame stad			
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland	Peiljaar
% Hernieuwbare elektriciteit	3,4%	33,2%	2021

In de begroting is verder geen (trend)analyse en/of toelichting op deze cijfers opgenomen.

Verantwoording
Ook in de jaarrekening 2023 staan de BBV-indicatoren in een bijlage. Onderstaand een voorbeeld van de opgenomen gegevens voor het programma Duurzame Stad:

BBV indicatoren

Duurzame stad		
Vergelijkingscijfers BBV	Delft	Nederland
% Hernieuwbare elektriciteit	3,4%	33,1%
Peiljaar	2021	2021

Ook hier is geen verdere (trend)analyse en/of toelichting op deze cijfers opgenomen.

Samenvattend:
M.i.v. de begroting 2023/jaarrekening 2022 verplaatste Delft de BBV-indicatoren naar een bijlage en nam deze niet meer in de programma's op. Bij de BBV-indicatoren staat een vergelijking met Nederland. Delft toont geen historische reeks en geeft geen nadere duiding bij de indicatoren.

3.3. Financiële en personele indicatoren
Delft neemt naast de beleids- en BBV-indicatoren ook indicatoren op rond de financiële positie en formatie. Delft verbindt hieraan zelf geen streefwaarden. Daarom beschrijven wij hier "ramen" en "verantwoorden" in één onderdeel.

3.3.1. Financiële indicatoren
Onderstaand de indicatoren zoals opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement van de jaarrekening 2023.

Ratio's			
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Netto schuldquote	42,2%	60,3%	43,9%
Gecorrigeerde netto schuldquote	25,7%	43,2%	26,9%
Solvabiliteitsratio	41,0%	41,4%	41,2%
Kengetal grondexploitaties	-1,3%	0,7%	-0,9%
Structurele exploitatieruimte	6,2%	0,4%	1,5%
Woonlasten meerpersoonshuishouden tov landelijk gemiddelde	128,6%	128,5%	114,6%

Netto schuldquote
Het kengetal netto schuldquote geeft de verhouding tussen de schuldenlast (saldo van bruto schuld en geldelijke bezittingen) en de inkomsten. Op basis van de score kan een oordeel worden gevormd in hoeverre het inkomen van de gemeente toereikend is om de schuldverplichtingen te voldoen. De hoogte van de inkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente kan dragen. Hoe hoger het inkomen, des te meer schuld een gemeente kan aangaan.
De netto schuldquote is eind 2023 43,9% en blijft daarmee ruim onder de signaalwaarde van de VNG (zie kader). Het percentage 60,3% is geen streefwaarde, maar een uitkomst van verschillende kengetallen.

Signaalwaarden VNG
De VNG adviseert om voor de netto schuldquote 130% als maximumnorm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Er is dan sprake van een zeer hoge schuld. Al bij een netto schuldquote van 100% springt het licht voor een gemeente op oranje. Voor de gecorrigeerde netto schuldquote geldt: hoe lager, hoe beter. Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zicht op glad ijs. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.
Bronnen: VNG.nl/financiële kengetallen, Houdbare gemeentefinanciën (2013), Handleiding houdbaarheidstest gemeentefinanciën (2017)

Gemeentelijke aanvulling

Ratio's obv Financiele verordening			
	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
De ontwikkeling van de netto schuld per inwoner	1.806	2.462	1.707
Het saldo van baten en lasten als percentage van de baten	5,3%	-0,7%	3,6%
Onbenutte belastingcapaciteit (OZB) als percentage van de baten	1,23%	1,30%	1,72%
Inwoneraantal* (bron: CBS)	106.083	104.250	109.573

Netto schuld per inwoner
De netto schuld per inwoner brengt de ontwikkeling van de schuld in beeld. Van jaar op jaar vertoont dit kengetal grote schommelingen door wijzigingen in de hoogte van de investeringen en de wijzigingen in voorraden. Voor de middellange termijn is de ontwikkeling van de netto schuld per inwoner wel een goede maat. Is de netto schuld per inwoner op de middellange termijn gedaald (gestegen), dan heeft de financiële positie van de gemeente zich verbeterd (verslechterd). De druk van de schulden op de exploitatie is afgenomen (toegenomen). Soms komt de daling (stijging) door een afname (toename) van de voorraad bouwgrond of van een afname (toename) van de portefeuille uitgeleende gelden. In dat geval is de verbetering (verslechtering), deels schijn. Voor Delft daalt de netto schuld per inwoner van 2022 naar 2023.

Delft ligt de indicatoren in de genoemde paragraaf afzonderlijk toe onder de tabel. In het hoofdstuk "Financiële positie" beschrijft Delft de indicatoren in samenhang en verbindt daaraan ook conclusies.

3.3.2. Personele indicatoren
Onderstaand de indicatoren zoals opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening 2023.

Bedrijfsvoering		
Vergelijkingscijfers BBV	**2022**	**2023**
Formatie per 1.000 inw.	8,4	8,4
Bezetting per 1.000 inw.	8,3	8,7
Apparaatskosten (per inwoner)	€ 929	€ 1.005
Externe inhuur	18,3%	17,3%
Overhead (tov van de totale begroting)	7,60%	9,00%

Samenvattend:
Delft neemt financiële en personele indicatoren op. De financiële kengetallen worden in context geplaatst van signaalwaarden die de VNG opstelde. Er vindt geen vergelijking met andere gemeenten plaats. Bij de personele kengetallen is geen verdere normering opgenomen.

4. Nadere verdieping: Omnibusenquête

Elke twee jaar onderzoekt de gemeente wat er leeft onder de inwoners van Delft. Dit gebeurt via de Omnibusenquête. In 2023 vond het onderzoek voor de achtste keer plaats. Een aantal Delftenaren krijgt een vragenlijst via de post. Zij kunnen deze ook online invullen. De vragen gaan over allerlei onderwerpen. Vervolgens worden van deze onderwerpen factsheets gemaakt. Over 2023 zijn de volgende opgesteld:

Vragenlijst Omnibusenquête Delft 2023	7.01 MB
Resultaten Omnibusenquête Vrijwillige inzet 2023	980.69 kB
Resultaten Omnibusenquête Sociale acceptatie 2023	1.2 MB
Resultaten Omnibusenquête Eenzaamheid 2023	3.56 MB
Resultaten Omnibusenquête Mantelzorg 2023	2.82 MB
Resultaten Omnibusenquête Vertrouwen in politiek 2023	5.32 MB
Resultaten Omnibusenquête Gezondheid 2023	4 MB
Resultaten Omnibusenquête Tevredenheid leefomgeving 2023	5.08 MB
Resultaten Omnibusenquête Sociale uitsluiting 2023	2.88 MB
Resultaten Omnibusenquête Bereikbaarheid 2023	291.39 kB
Resultaten Omnibusenquête Dienstverlening 2023	187.05 kB
Resultaten Omnibusenquête Duurzaamheid 2023	375.04 kB
Resultaten Omnibusenquête Kindvriendelijkheid 2023	134.24 kB
Resultaten Omnibusenquête Zelfredzaamheid 2023	236.25 kB

In deze factsheets vindt naast een inhoudelijke duiding op onderdelen ook vergelijking met ander gemeenten plaats. Onderstaand een aantal voorbeelden:

Factsheet Vrijwillige Inzet

Plaats	vrijwilligerswerk
Nederland	25%
Den Haag	19%
Rotterdam	17%
Delft	30%
Leidschendam-Voorburg	23%
Midden-Delfland	32%
Pijnacker-Nootdorp	27%
Rijswijk	23%
Wassenaar	28%
Westland	29%
Zoetermeer	20%

Vrijwilligerswerk en eenzaamheid

Het lijkt erop dat mensen die vrijwilligerswerk verrichten minder eenzaam zijn dan mensen die dit niet doen; 34% van de vrijwilligers zijn eenzaam tegenover 49% van de mensen die geen vrijwilliger zijn.
Van de mensen die niet eenzaam zijn, verricht 36% vrijwilligerswerk, tegenover 20% van de mensen die ernstig eenzaam zijn.
Kijken we naar de eenzaamheidscijfers in de regio en de percentages vrijwilligers, dan zien we dat in gemeentes met relatief veel vrijwilligers het aandeel eenzame mensen lager ligt. In Rijswijk bijvoorbeeld is het aandeel eenzamen hoger (54%) en zijn er minder vrijwilligers (23%). Dit geldt ook voor Zoetermeer: 52% is eenzaam tegenover 20% dat vrijwilliger is. Het omgekeerde in Midden-Delfland: minder eenzamen (38%) en meer vrijwilligers (32%).

Factsheet Eenzaamheid

Plaats	matig- (zeer) ernstig eenzaam*
Nederland	49%
Den Haag	58%
Rotterdam	59%
Delft	44%
Leidschendam-Voorburg	52%
Midden-Delfland	38%
Pijnacker-Nootdorp	46%
Rijswijk	54%
Wassenaar	51%
Westland	44%
Zoetermeer	52%

Eenzaamheid in cijfers

Eenzaamheidsgevoelens in de EU

In Noord-Europese landen, zoals Nederland, is de mate van eenzaamheid lager dan in veel Zuid- en Oost-Europese landen. Dit bleek al uit eerder onderzoek van de Jong-Gierveld & van Tilburg (uit 2010) en is later bevestigd door onderzoek waarin veel factoren zijn meegenomen die verschillen in eenzaamheid verklaren, zoals sociaaleconomische factoren en gezondheid (Fokkema, de Jong-Gierveld & van Tilburg en Dykstra, 2012). Beperkte financiële middelen en een slechte gezondheid zijn de oorzaak van de hoge eenzaamheid in Spanje, Italië, Tsjechië en Polen. Een hoger welvaartsniveau en goede sociale zekerheids-voorzieningen, zoals in Nederland, beschermen juist tegen eenzaamheid.

Eenzaamheidsgevoelens in Nederland

Van de volwassen Nederlanders van 19 jaar en ouder voelt 49% zich in 2022 eenzaam (2020: 47%, 2016: 43%, 2014: 39%).

Factsheet Gezondheid

Plaats	(zeer) goed*
Nederland	70%
Den Haag	65%
Rotterdam	63%
Delft	74%
Leidschendam-Voorburg	72%
Midden-Delfland	77%
Pijnacker-Nootdorp	74%
Rijswijk	68%
Wassenaar	73%
Westland	73%
Zoetermeer	66%

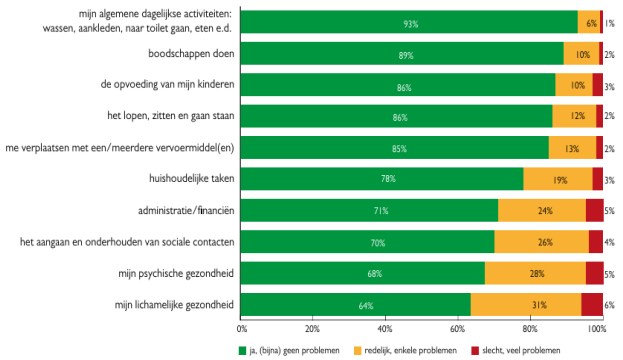

Bron: Omnibusenquête | Gemeente Delft

Over het bereik beschrijft de website van de Omnibusenquête het volgende:

"De Omnibusenquête is een tweejaarlijkse uitgebreide vragenlijst die onder een grote steekproef wordt uitgezet. Ruim 5.000 inwoners laten zien wat er leeft onder Delftenaren. Van de antwoorden wordt een aantal beknopte rapportages gemaakt. Deze informatie dient ook als bron voor de Dashboards en Monitoren".

Samenvattend:
In de Omnibusenquête geeft Delft verdiepende informatie op de diverse beleidsindicatoren zoals in de P&C-documenten opgenomen. De vragenlijst wordt door 5.000 van de bijna 110.000 inwoners van Delft ingevuld (bijna 5%).

5. Benchmark

5.1 Selectie gemeenten voor vergelijking

Delft vergelijkt zich op enkele plaatsen in de P&C-documenten en/of Omnibusenquête met andere gemeenten. Dit zijn altijd de regiogemeenten. Het heeft meerwaarde om Delft ook te vergelijken met gemeenten die op een aantal aspecten vergelijkbaar zijn. Voor deze

selectie gebruikten wij de tool AMIGO | Algoritmische Matchmaker voor Ideale Gemeentelijke Oriëntatie. We komen dan tot de volgende vergelijkbare gemeenten:

Sociaal	Fysiek	Integraal
Groningen	Amstelveen	Groningen
Wageningen	Haarlem	Wageningen
Nijmegen	Den Bosch	Nijmegen
Utrecht	Utrecht	Utrecht
Leiden	Leiden	Leiden

De resultaten van de benchmark presenteren wij hieronder per begrotingsprogramma. Daarbij is de opbouw steeds als volgt:

1. Weergave op hoofdlijn van de indicatoren die Delft opnam
2. Benchmarkgegevens
3. Bevinding over bereikt resultaat en gebruikte indicator

5.2 Duurzame Stad

5.2.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft daarover de onderstaande gegevens op:

Duurzame stad

	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
CO2-uitstoot in kiloton	-46%	-47%	
% Delftenaren vaak/altijd duurzaam bezig zijn	60%	57%	

* De data van CO_2-uitstoot worden landelijk gerapporteerd en komen met een vertraging beschikbaar. Daardoor wordt hier de uitstoot van 2022 gerapporteerd. Daarnaast worden de meetmethodes continue verbeterd en met terugwerkende kracht toegepast waardoor de uitstoot in referentiejaar 1990 kleine veranderingen kent. Tot slot gaat het om CO_2 én andere broeikasgassen. De uitstoot van andere broeikasgassen was voor 2022 nog niet bekend en de aanname is gedaan dat de uitstoot gelijk is gebleven aan 2021 (14 kiloton).

Toelichting

- De CO_2-uitstoot in 1990 was 823 kiloton en in 2022 was dit 439 kiloton, een afname van 47%. Hiermee is deze doelstelling behaald. We zien landelijk én in Delft een forse afname van uitstoot door

Programma-verantwoording / Duurzame stad 31

Jaarstukken 2023

de gestegen gasprijzen en de toename van duurzame opwek van elektriciteit. De Routekaart Delft Klimaatneutraal 2050 zal inzicht geven in de prognose voor 2030.

- Het percentage Delftenaren die naar eigen zeggen duurzaam bezig is, wordt tweejaarlijks gemeten in de Omnibusenquête. Het percentage in 2023 was 57%. Wij streven naar 100% in 2050. Dan moet ook de stad energieneutraal en klimaatbestendig zijn.

5.2.2. Benchmark

De klimaatmonitor (DASHBOARD - Benchmark - Delft) laat de daling van de CO2 uitstoot zien. Van 623 kton in 2010 naar 425 kton in 2022.

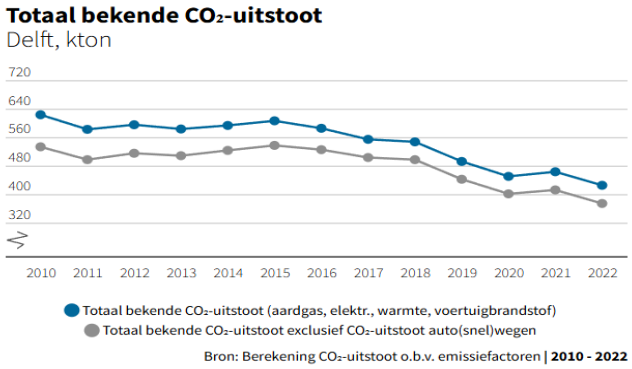

In de periode 2010 – 2022 realiseerde Delf een afname van 32%. Hiermee zit Delft iets boven het landelijk gemiddelde in die periode (29%) en is de afname t.o.v. vijf vergelijkbare gemeenten gemiddeld.

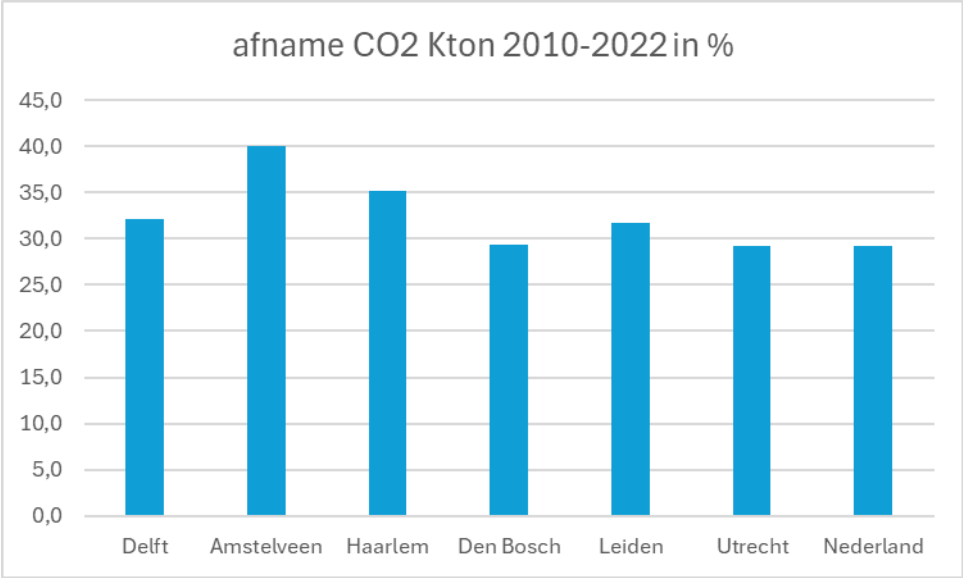

Klimaatmonitor 2010-2022 (https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/co2-uitstoot)

5.2.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

De grafieken in de klimaatmonitor die Delft gebruikt geven de CO_2-uitstoot weer die wordt veroorzaakt door het energieverbruik in het gekozen gebied. Daarmee is het een goede indicator om het effect te meten van alle inspanningen die worden gedaan om te verduurzamen. Cijfers laten zien dat Delft hier in de benchmark gemiddeld presteert. Om dit effect te bereiken, worden veel verschillende maatregelen ingezet. Voor deze maatregelen zijn diverse indicatoren beschikbaar op waarstaatjegemeente.nl of de klimaatmonitor die behulpzaam zijn om de activiteiten juist te richten.

Voorbeelden zijn het aantal m2 zonnedak, het % hernieuwbare energie, de energielabels van de woningen en het gasverbruik in de gemeenten gesplist naar sector. Inzicht in deze indicatoren helpt om prioriteiten te stellen.

Het percentage Delftenaren dat zegt duurzaam bezig te zijn, is een lokaal cijfer waarvoor nog geen landelijke benchmark beschikbaar is. Wel voerde het CBS in 2021 een onderzoek uit naar duurzaam gedrag van Nederlanders (Klimaatverandering en energietransitie: opvattingen en gedrag van Nederlanders in 2020 | CBS). Belangrijk conclusie uit dat onderzoek was dat er nog een groot gat zit tussen duurzaam denken en duurzaam doen. Een quote uit het onderzoek:

"Als het gaat om concrete alledaagse gedragingen zegt vrijwel iedereen (96 procent) altijd of vaak het licht uit te doen in kamers waar niemand is. En 69 procent zegt bij kou altijd of vaak voor een warme trui of deken te kiezen in plaats van de verwarming hoger te zetten. De helft doucht altijd of vaak korter dan 5 minuten. Als het gaat om milieuonvriendelijke gedragingen zoals het gebruik van de auto voor korte ritjes, en de was drogen met een wasdroger zeggen respectievelijk 27 en 34 procent dit nooit te doen".

In lijn met dit onderzoek kan het meerwaarde hebben om de indicator van de gemeente Delft verder te concretiseren in "duurzaam denken" en "duurzaam handelen".

5.3 Bereikbare Stad

5.3.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft daarover de onderstaande gegevens op:

Wat hebben we bereikt en wat hebben we er voor gedaan?

Wat hebben we bereikt?

Bereikbare stad

	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
Bereikbaarheid: klantwaardering	7,8	7,5	😐
Fietsen en lopen: klantwaardering	8,5	8,4	😐
% Auto: aandeel verplaatsingen: minder dan 18%	Minder auto	19%	😐
% Fiets: aandeel verplaatsingen: meer dan 42%	Meer fietsen	46%	🟢
% OV: aandeel verplaatsingen: meer dan 1%	Meer OV	3%	🟢
% Lopen: verplaatsingen: meer dan 33%	Meer lopen	27%	🔴

Het Mobiliteitsprogramma Delft 2040 (MPD) is het kader voor een toekomstbestendig verkeers- en vervoersbeleid. We zetten het MPD in als instrument om de bredere doelen van de stad te bereiken. Een belangrijk uitgangspunt is 'Ruimte geven door ruimte te maken'. Door het mobiliteitssysteem anders in te richten, geven we meer ruimte aan voetgangers en fietsers. Daardoor neemt het autogebruik af en komt ruimte vrij die een nieuwe invulling kan krijgen. Zo dragen we bij aan een duurzame stad met een prettige leefomgeving en een schonere lucht waar iedereen op een veilige manier aan het verkeer kan deelnemen.

Toelichting:
Uit de resultaten van het onderzoek Bereikbaarheid in Delft 2023 blijkt dat de algemene bereikbaarheid wordt gewaardeerd met een 7,5 en vergelijkbaar is met de resultaten van de afgelopen drie jaar. De klantwaardering voor fietsen en lopen is in 2023 voor het eerst opgenomen en ligt nagenoeg gelijk aan de streefwaarde.

Het aandeel autoverplaatsingen is vergelijkbaar met de vorige meting uit 2021. De waardering voor de autobereikbaarheid is gemiddeld een 6,2. Het aandeel verplaatsingen met duurzame vervoermiddelen (lopen, fiets en openbaar vervoer) is gelijk gebleven aan 2022. Daarbinnen heeft een verschuiving plaats gevonden van lopen (-6%) naar fietsen (+4%) en openbaar vervoer (+3%). De waardering voor fietsen en openbaar vervoer is respectievelijk een 8,3 en 8,2. In de coronatijd is het lopen sterk toegenomen. Nu zien we landelijk en in Delft dat dit ligt is afgenomen.

Dit jaar is 'alleen lopen' voor het eerst als afzonderlijke categorie opgenomen in de meting voor woon-werkverkeer. Daaruit blijkt dat bijna 10% van het woon-werkverkeer binnen Delft te voet wordt afgelegd.

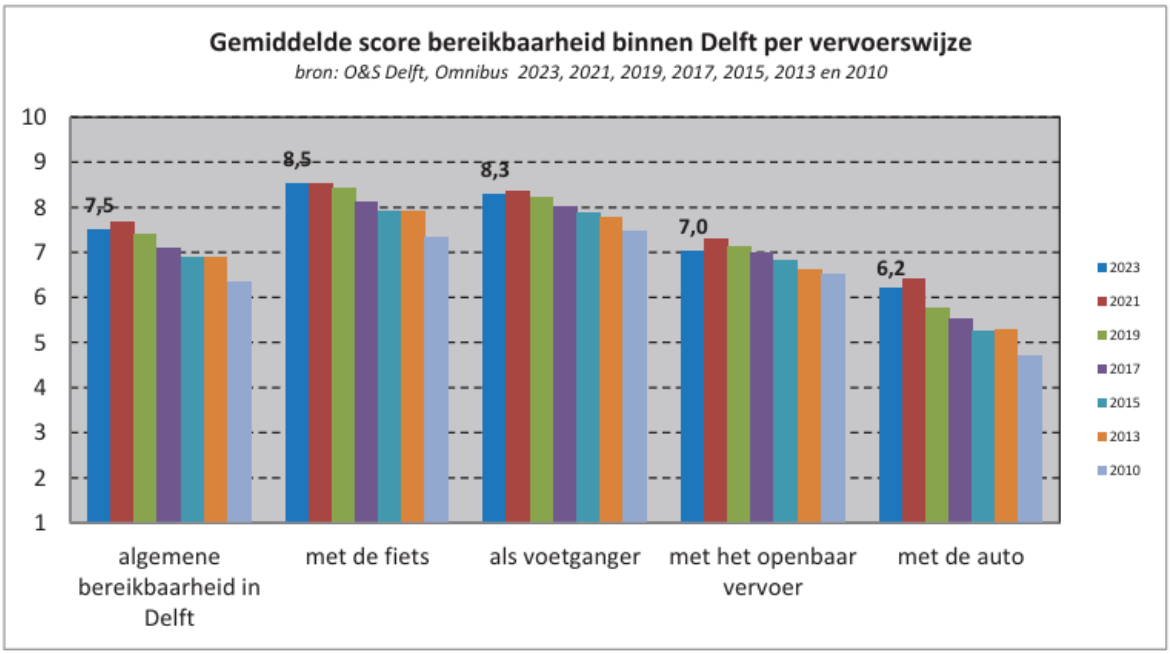

Uit Omnibusenquête (Resultaten Omnibusenquête Bereikbaarheid 2023)

5.3.2. Benchmark

In openbare bronnen troffen wij geen benchmark over beleving van bereikbaarheid aan. Wel voert adviesbureau Goudappel tweejaarlijks een vitaliteitsbenchmark uit naar Centrumgebieden. Beoordeling vindt plaats op basis van vier pijlers waarbij bereikbaarheid (via de verschillende vervoermiddelen) één van de pijlers is.

De gehanteerde pijlers:	Uitkomst onderzoek
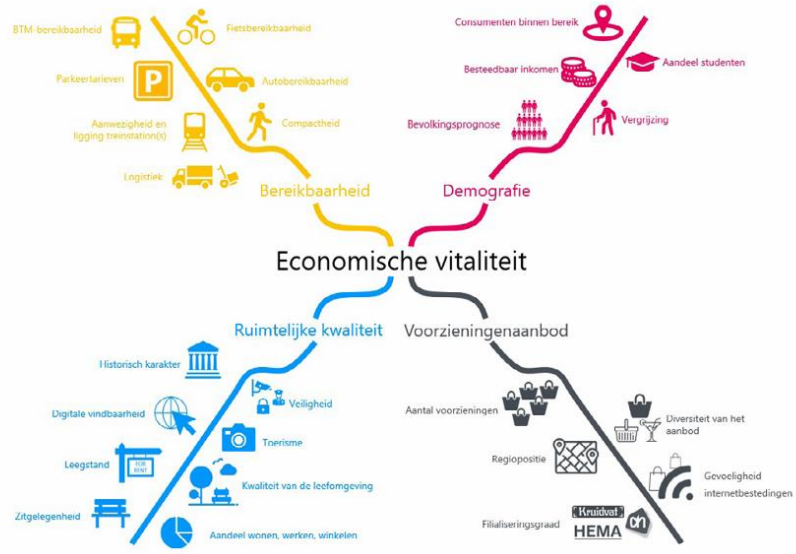	TOP 10 BINNENSTEDEN: 1. UTRECHT 2. AMSTERDAM 3. DEN HAAG 4. HAARLEM 5. DEN BOSCH 6. BREDA 7. NIJMEGEN 8. ZWOLLE 9. DELFT 10. AMERSFOORT

Bron: [Rapportage Vitaliteitsbenchmark Centrumgebieden 2024 DEF 27-8.pdf]

Van de 5 gemeenten in de Benchmark (fysiek) scoren Haarlem, Den Bosch en Utrecht hoger dan Delft. Op welke wijze bereikbaarheid hierin meeweegt, vraagt echter verdieping in de niet openbare gegevens van de vitaliteitsbenchmark. Het kan interessant zijn om die gegevens op te vragen c.q. te analyseren als die al in het bezit van de gemeente zijn.

Het gemiddelde autobezit per huishouden is in Delft met 0,5 per gezin laag. Dit is van invloed op het aandeel verplaatsingen per auto in vergelijking tot andere vervoermiddelen. T.o.v. van de benchmarkgegevens is het beeld als volgt:

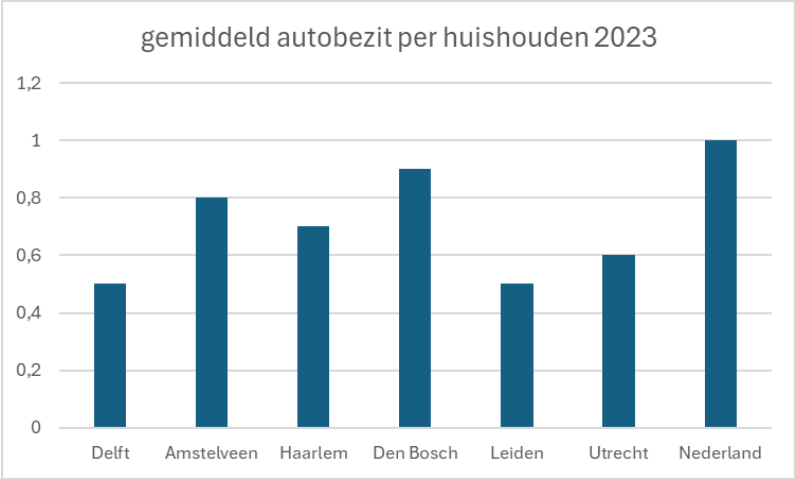

Bron: CBS/cijfersopdekaart/motorvoertuigen

Op www.waarstaatjegemeente.nl is op het niveau van provincie data beschikbaar over aandeel van de vervoersbewegingen per auto t.o.v. de totale bewegingen. Uit deze grafiek blijkt het aantal bewegingen per auto sinds 2020 jaarlijks toe te nemen. In 2023 bedroeg het aandeel vervoersbewegingen per auto in de provincie Zuid-Holland afgerond 35%. Delft zit daar duidelijk lager, vooral door het groter aandeel van de verplaatsingen per fiets.

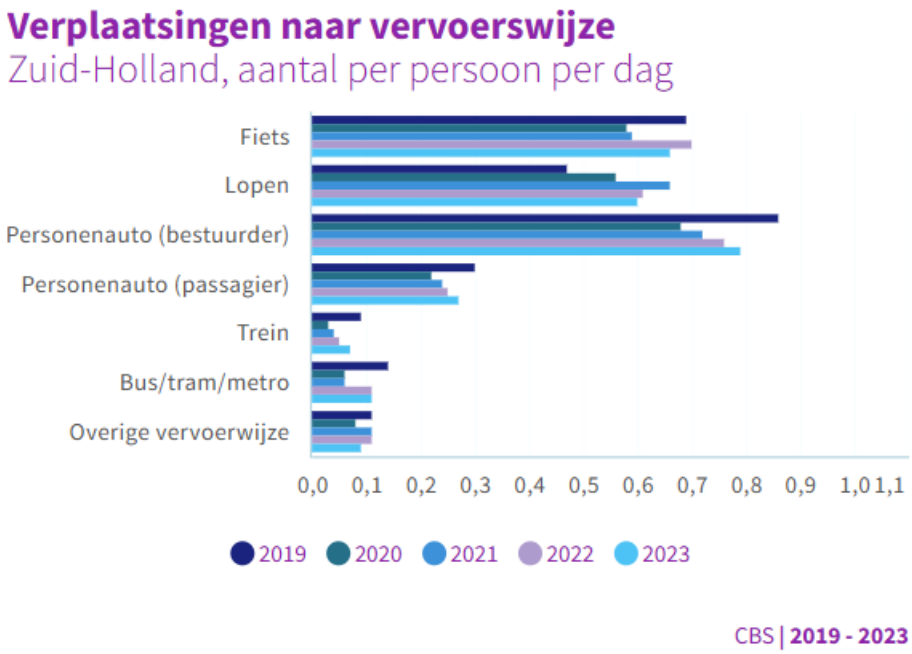

5.3.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

Delft hanteert voor de bereikbaarheid een belevingscijfers, een cijfer dat uitdrukt hoe inwoners onderverdeeld naar vervoermiddel de bereikbaarheid ervaren. Aandachtspunt zoals ook genoemd in de Omnibusenquête is dat het hier om inwoners van Delft gaat: aangegeven wordt dat het voor bezoekers waarschijnlijk lastiger is om de weg te vinden. Beleving van de bereikbaarheid is een goede indicator hoe inwoners de bewijzering,

doorstroming, staat van de wegen en wegwerkzaamheden ervaren. Een duidelijke effectmeting van inspanningen die daarvoor worden verricht. In de benchmark zijn niet 1 op 1 vergelijkbare gegevens beschikbaar. Voor de vervoersbewegingen konden we een vergelijking maken met het gemiddelde in Zuid-Holland. Delft scoort qua verplaatsingen per auto lager dan het gemiddelde in Zuid-Holland ten gunste van de gewenste andere vervoermiddelen.

5.4 Goed Wonen

5.4.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft daarover de onderstaande gegevens op:

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

Goed wonen			
	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
Aandeel corporatiewoningen (excl. studenten)	>33%	36%	
Nieuwbouwwoningen	+650	+1250	
Nieuwbouw studentenwoningen	+0	+0	
Meldingen woonoverlast	365	634	

Toelichting tabel

Aandeel corporatiewoningen: met de corporaties zijn in 2023 meerjarige prestatieafspraken gemaakt om het aandeel van hun sociale huurwoningen niet onder een derde deel van de Delftse woningvoorraad te laten zakken.

Nieuwbouwwoningen: in 2023 zijn door een grote planvoorraad en samenloop van omstandigheden veel nieuwbouwwoningen opgeleverd: ongeveer 1.250 stuks (geen studentenwoningen).

Nieuwbouw studentenwoningen: er is in het jaar 2023 geen toevoeging van studentenwoningen geweest, wel zijn er in aanbouw.

5.4.2. Benchmark

Met 43,2% (inclusief studentenwoningen) scoort Delft in de benchmark hoog op het aantal woningen in bezit bij woningcorporaties.

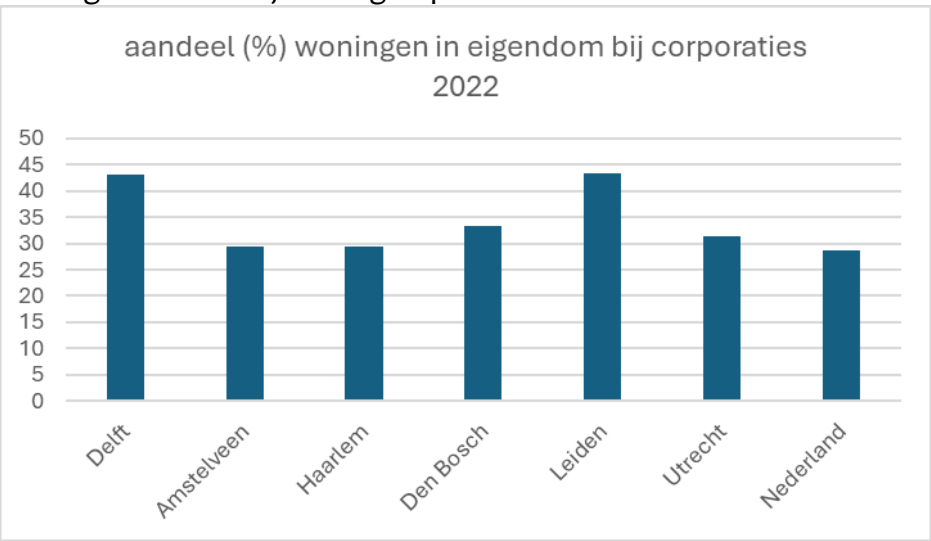

www.waarstaatjegemeente.nl

Op www.waarstaatjegemeente.nl zijn ook cijfers beschikbaar over de groei van de woningvoorraad in 2024 t.o.v. 2023. Voor de referentiegemeente is het beeld als volgt:

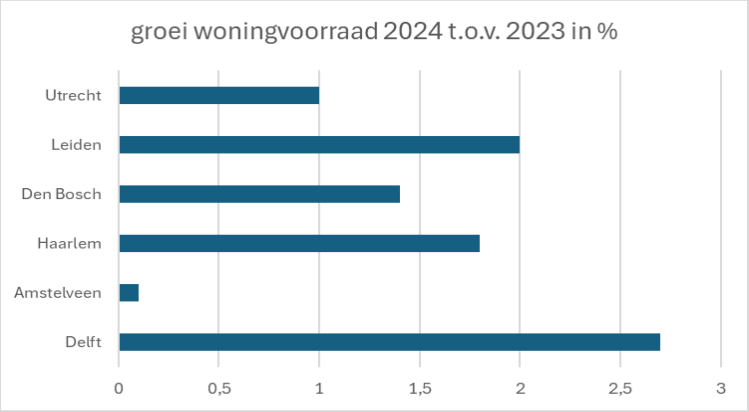

De groei in de gemeente Delft is duidelijk hoger dan de groei in de referentiegemeenten. Vergelijkende cijfers over het aantal studentenwoningen in dit totaal zijn niet beschikbaar.

Voor de indicator "meldingen woonoverlast" troffen wij geen vergelijkende informatie in openbare bronnen aan.

5.4.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

De inzet voor Delft voor het woondomein is: gemengde wijken en betaalbare en gezonde woningen in een goede balans van sociaal en vrije sector. Het aandeel van woningen in bezit bij corporaties zegt iets over het aandeel betaalbare woningen / sociale woningen. De indicator "aantal nieuwe woningen" zegt iets over toevoegingen aan het woningbestand. Deze waarde geeft an sich nog niet het volledige beeld van de mate waarin Delft het woningvraagstuk weet op te lossen. Dit door bijvoorbeeld gegevens af te zetten tegen het aantal actieve woningzoekenden in Delft. Voor de doelstelling "gezonde" woningen is in de jaarrekening geen indicator opgenomen. In de Omnibusenquête Tevredenheid leefomgeving zijn daarentegen diverse cijfers over gezondheid in relatie tot woningen te vinden. Te lezen valt o.a.:

> **Tevredenheid met de woning en gezondheid**
> Van de inwoners die tevreden zijn met de woning ervaart 77% de eigen gezondheid als (zeer) goed, onder de inwoners die niet tevreden zijn (rapportcijfer 5 of lager) met de woning ligt dit percentage op 57%.

Ook heeft Delft informatie beschikbaar over gezondheid van de woning (roken in de woning, vocht- en schimmel). Daarmee zijn ook cijfers over "gezonde woningen" beschikbaar.

5.5 Schone en veilige stad

5.5.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft daarover de onderstaande gegevens op:

Schone en veilige stad			
	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
% Voelt zich veilig in de buurt	89%	86%	
% Tevreden bewonersover openbare ruimte	78%	79%	
Jeugdcriminaliteit: % minderjarige verdachten	12%	12%	
Veiligheidsindex: misdrijven	-2%	- 4%	

Toelichting:

- % Voelt zich veilig in de buurt: In 2015, 2017 en 2019 was het percentage 86%. 2021 was uniek vanwege het coronajaar waardoor het aantal misdrijven lager is geweest en het gevoel van veiligheid omhoog ging tot zelfs 89%. Dit percentage lijkt in 2023 weer te zijn teruggekomen op het niveau (86%) van voor de coronaperiode, hoewel het aantal misdrijven in Delft wel verder gedaald is.
- Jeugdcriminaliteit: % minderjarige verdachten: dit percentage is in 2023 op 12 % uitgekomen. In 2022 was dit percentage 16%.
- Veiligheidsindex: misdrijven: in Delft is het aantal misdrijven gedaald waarmee de doelstelling van 2023 is gerealiseerd, terwijl de trend in Nederland is dat het totaal aantal misdrijven in 2023 weer is toegenomen. Afname zit in diefstal vanaf/uit (motor)voertuigen, vermogensdelicten en horizontale fraude (online handel, betalingsmiddelen, identiteit etc.).

In de factsheet "tevredenheid leefomgeving" geeft Delft verdiepende cijfers, o.a. ook over het veiligheidsgevoel. Bijvoorbeeld in de vorm van onderstaande tabel. Ook neemt Delft cijfers op over ervaren overlast naar type.

Veiligheidsgevoel in en verbondenheid met de buurt

Ik voel me verbonden met deze buurt	ik voel me veilig in mijn buurt	ik voel me niet veilig in mijn buurt	weet niet/ geen mening
(zeer) eens	95%	2%	3%
neutraal	88%	4%	7%
(zeer) oneens	71%	14%	15%
weet niet	78%	3%	19%
Gemiddeld voor Delft	86%	6%	8%

Bron: O&S Delft, Omnibus 2023

5.5.2. Benchmark

Voor vergelijkende cijfers over het veiligheidsgevoel in de buurt en de beoordeling van de kwaliteit van de openbare ruimten gebruikten wij de Leefbaarometer (**https://www.leefbaarometer.nl/**) De Leefbaarometer is een instrument van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om tot op laag schaalniveau (100x100 meter) en voor geheel Nederland een inschatting te geven van de leefbaarheid. Dat is gedaan aan de hand van een groot aantal kenmerken van de woonomgeving, zoals type voorzieningen, lokale geluidsbelasting en onveiligheid. De Leefbaarometer geeft een indruk van waar het naar verwachting goed of slecht is gesteld met de leefbaarheid (signalering) en hoe die leefbaarheid zich ontwikkelt (monitoring). De Leefbaarometer geeft een statistische voorspelling van de lokale leefbaarheid. Hoe de situatie ter plekke écht is, vraagt om nader onderzoek. Er kunnen lokaal namelijk ook factoren een rol spelen die niet in de Leefbaarometer zijn opgenomen.

Wij beseffen ons dat deze metingen een ander beeld (meer geobjectiveerd) geven dan de waarderingscijfers zoals Delft die opneemt. Bij het niet beschikbaar zijn van de

waarderingscijfers van andere gemeenten, is dit echter een goed alternatief. Voor Delft zijn de onderstaande gegevens opgenomen:

Naam gebied: **Delft**

Gemeente	Delft
Periode	2022
Leefbaarometerklasse	Ruim voldoende

Bekijk in Google Streetview

Afwijking totaalscore t.o.v. de rest van het land, en de bijdrage aan de afwijking per dimensie.

Selecteer een jaartal/gebied voor de bijbehorende scores op de dimensies hieronder.

2014 Delft | **2018 Delft** | **2020 Delft** | **2022 Delft**

▸ *Afspelen*

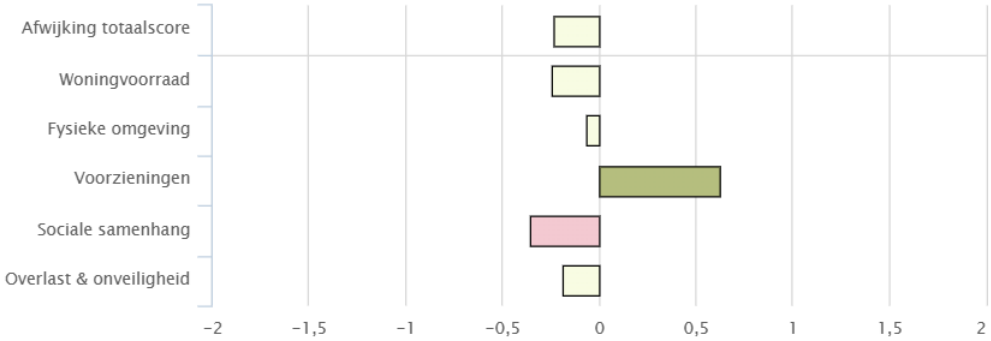

In deze figuur wordt voor de betreffende locatie de afwijking ten opzichte van het landelijk gemiddelde getoond voor de totaalscore en voor de afzonderlijke dimensies in standaard deviaties

Delft wijkt op het onderdeel “voorzieningen” in positieve zin af van het landelijk gemiddelde. Op sociale samenhang is de afwijking negatief, op de andere onderdelen ligt de afwijking binnen de marge. Dat geldt ook voor de onderdelen “overlast & veiligheid” en “fysieke omgeving”.

Onderstaand de gegevens van de referentiegemeenten in de benchmark:

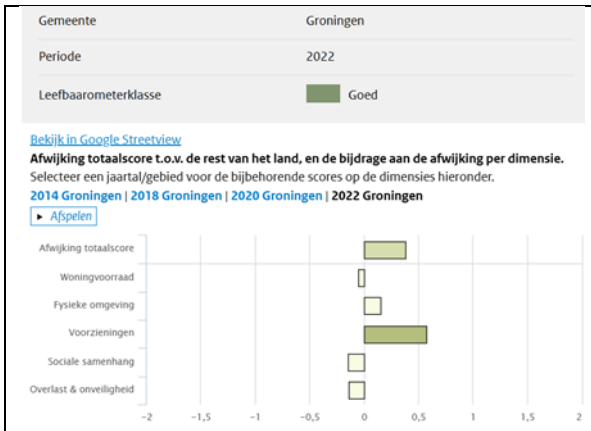

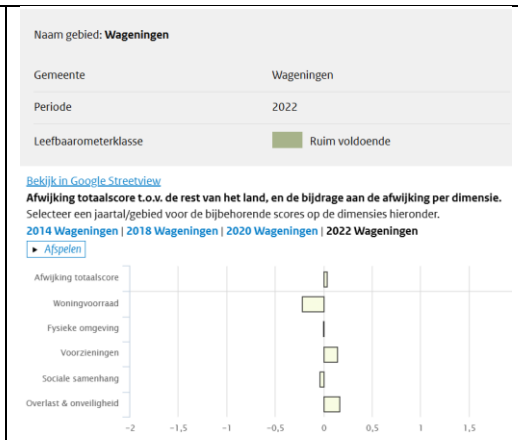

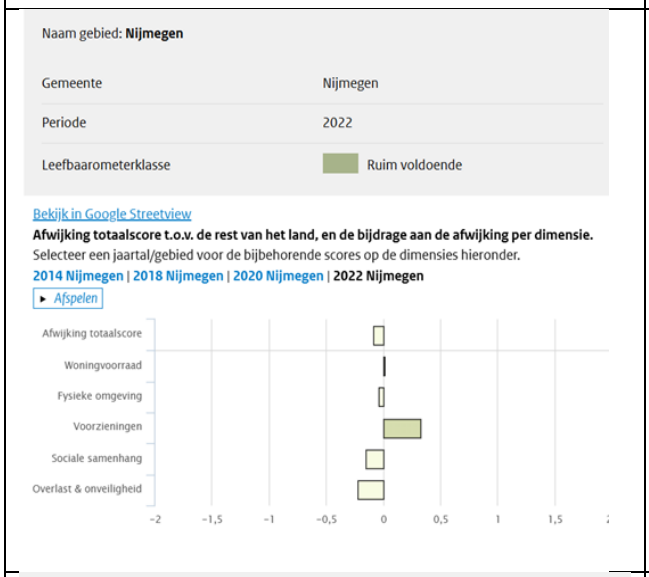

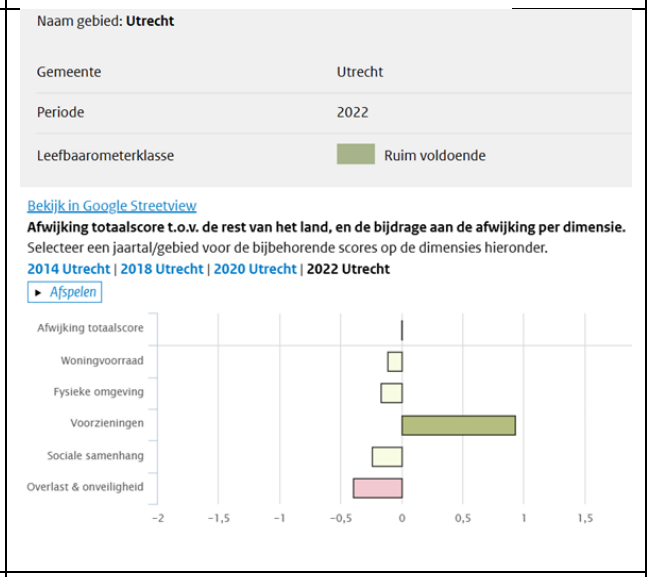

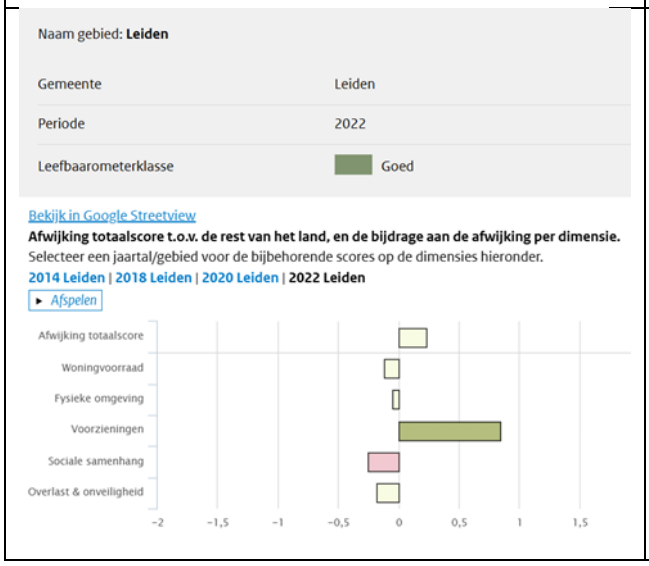

We zien bij twee van de vijf gemeenten een positieve afwijking op het onderdeel “fysieke omgeving” en bij 3 gemeenten een beperkt negatieve afwijking. Alle gemeenten scoren binnen de marge. Delft scoort hier dus gemiddeld. Op het gebied van overlast en

onveiligheid scoort de gemeente Utrecht negatief buiten de marges, de andere gemeenten vallen hier net als Delft binnen. Ook op dit onderdeel scoort Delft gemiddeld.

Het aantal geregistreerde minderjarige verdachten landelijk kent meerjarig een dalende trend:

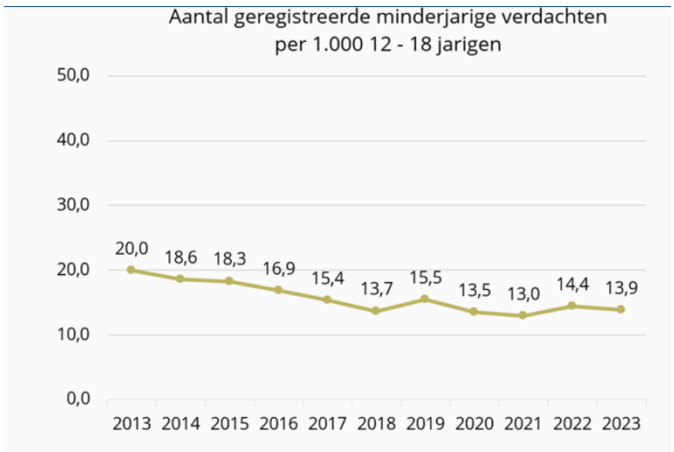

Cijfers over delinquentie | Nederlands Jeugdinstituut

Voor het aandeel minderjarige verdachten per gemeente scoort Delft in de Benchmark (gegevens 2020) ook lager dan de meeste andere referentiegemeenten:

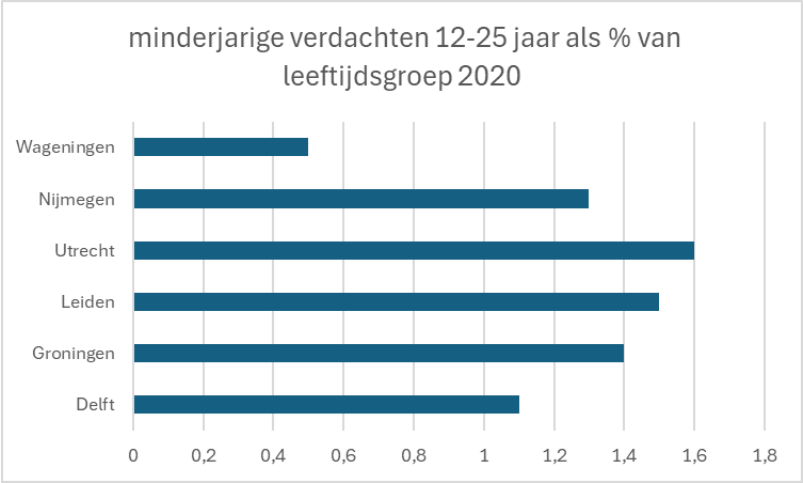

https://staat-van-de-jeugd.nl/indicatorpagina/?i=i100

Voor de veiligheidsindex misdrijven zijn de volgende vergelijkende cijfers beschikbaar. Delft laat een daling van het aantal misdrijven zien terwijl de referentiegemeenten juist een stijging kennen. Landelijk is er gemiddeld sprake van een daling. Deze daling is lager dan zichtbaar in Delft.

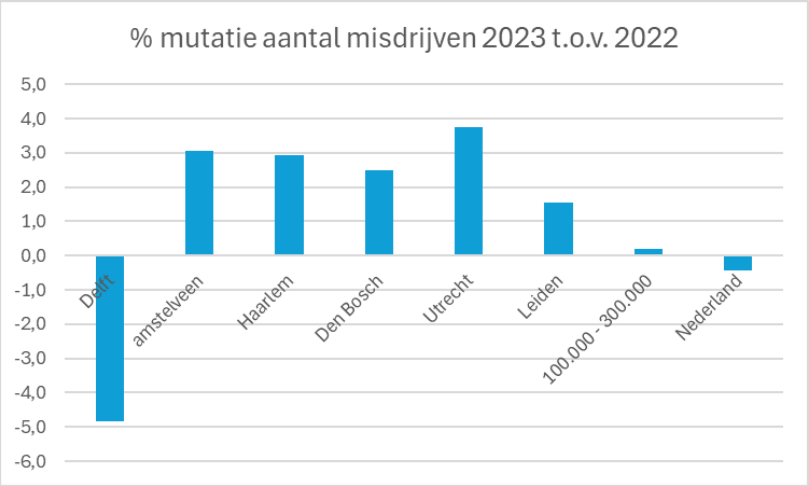

www.waarstaatjegemeente.nl

5.5.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

Delft maakt gebruik van een combinatie van feitelijke data (aantal misdrijven, aantal jeugdigen verdachten) en waarderingscijfers (subjectieve veiligheid, waardering openbare ruimte). De combinatie van de verschillende type indicatoren versterkt elkaar. Naast misdrijven kan ook ervaren overlast impact hebben op het veiligheidsgevoel. Delft neemt hierover geen informatie op in de P&C-documenten maar presenteert die gegevens wel in de Omnibusenquête. Op de genoemde onderdelen scoort Delft gemiddeld of lager dan het gemiddelde. Met name op het gebied van misdrijven laat Delft een duidelijk meer positieve ontwikkeling zien.

5.6 Gezonde en Sociale Stad

5.6.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft de onderstaande gegevens op:

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

Gezonde en sociale stad	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
Jeugdzorg: aandeel geslaagde hulpverlening	71%	71%	
% eenzaamheid 75+	50%	53%	
% Eenzaamheid	39%	44%	
% Voelt zich vaak/soms gediscrimineerd	10%	12%	

Toelichting:
Op relevante afwijkingen wordt in onderstaande tekst nader ingegaan. Verdere verdieping ziet u in de bijlage Staat van Delft.
Met betrekking tot % eenzaamheid is het relevant te melden dat we in Delft te maken hebben met veel studenten en vergrijzing. Deze specifieke doelgroepen zijn gemiddeld vaker eenzaam en zullen onderdeel uitmaken van de hernieuwde aanpak eenzaamheid die tot verbetering moet leiden.

44% van de inwoners van Delft voelt zich in enige mate eenzaam. In de factsheet “vrijwillige inzet” beschrijft Delft dat 34% van de vrijwilligers eenzaam is tegenover 49% die geen vrijwilliger zijn. Eenzaamheid in Zoetermeer (52%) en Rijswijk (54%) ligt hoger, zo beschrijft

Delft. In de Staat van Delft is beschreven dat de eenzaamheid toeneemt, vooral onder jongeren. In de jaarrekening 2023 staat als verklaring het hoge aantal studenten en ouderen in Delft.

5.6.2. Benchmark

Delft geeft aan dat 71% van de trajecten jeugdzorg kwalificeert als "geslaagde hulpverlening". Dit is exact ook het streefcijfer. In openbare bronnen is geen data per gemeente beschikbaar over geslaagde jeugdzorg. Wel is er openbare data over het jeugdzorg gebruik waaruit blijkt dat het aantal jongeren in jeugdzorg nog altijd toeneemt:

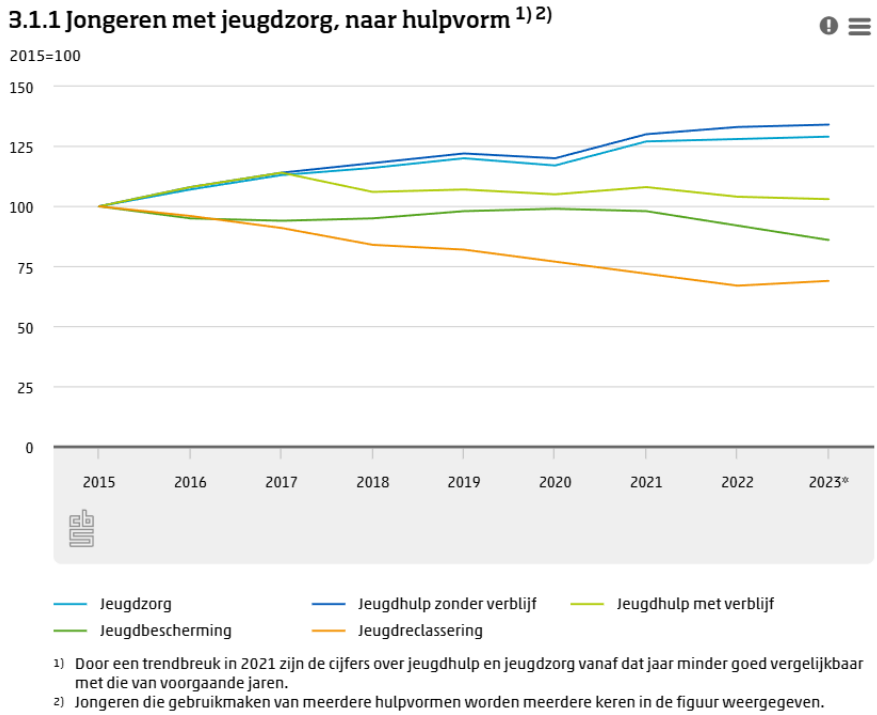

[Jeugdzorg - Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2024 | CBS]

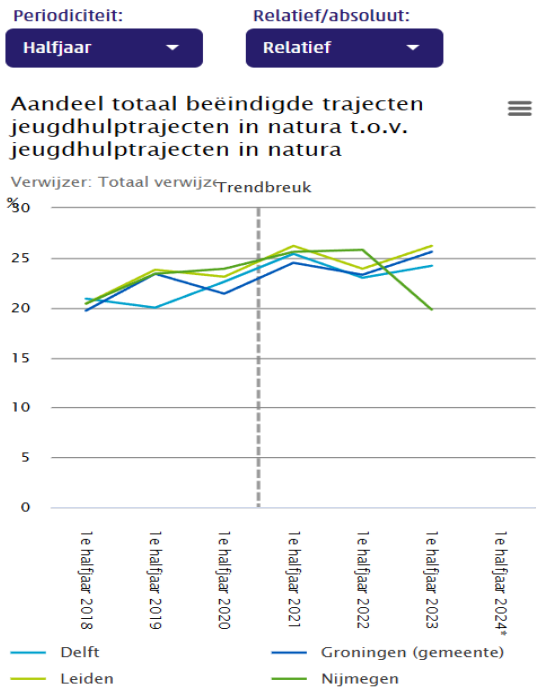

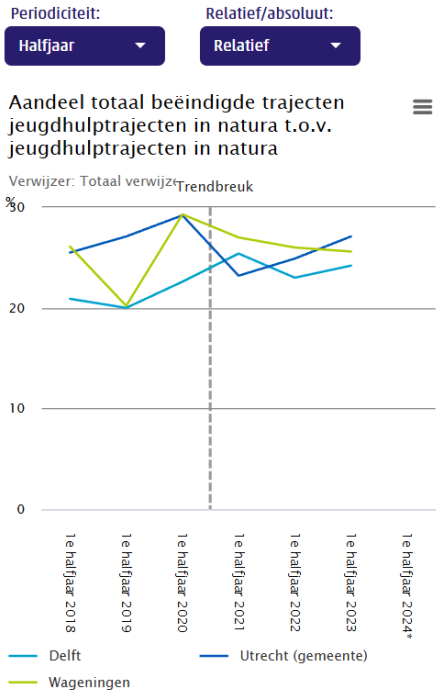

Bron: CBS StatLine - In- en uitstroom jeugdhulptrajecten, tot 2021 en vanaf 2021
Tussen de cijfers over 2020 en 2021 zit een trendbreuk , zie ' Toelichting op trendbreuk jeugdcijfers 2020 en 2021 ' voor meer informatie.

[Dashboard Jeugdzorg]

Het aantal beëindigde trajecten Jeugdzorg in Delft ligt ongeveer op het gemiddelde van de referentiegemeenten. Data over het “geslaagd” zijn daarvan ontbreekt. De onderstaande grafiek geeft het percentage aantal jongeren in jeugdzorg aan. Ook hier scoort Delft gemiddeld.

Of is traject geslaagd is geweest, valt ook af te leiden uit cijfers over herhaald beroep op een jeugdzorgtraject. Daarin bieden de onderstaande grafieken inzicht:

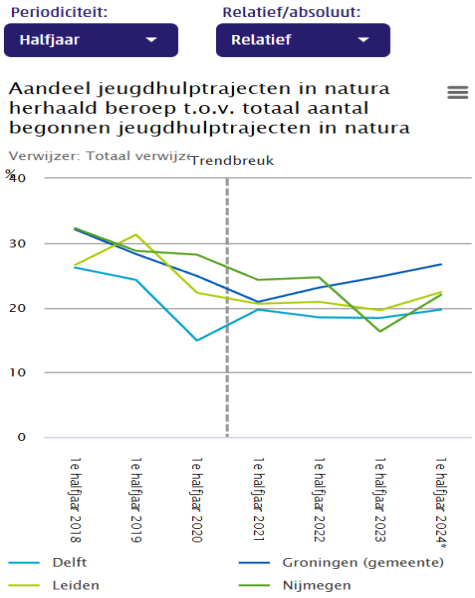

Bron: CBS StatLine - Herhaald beroep jeugdhulptrajecten, tot 2021 en vanaf 2021

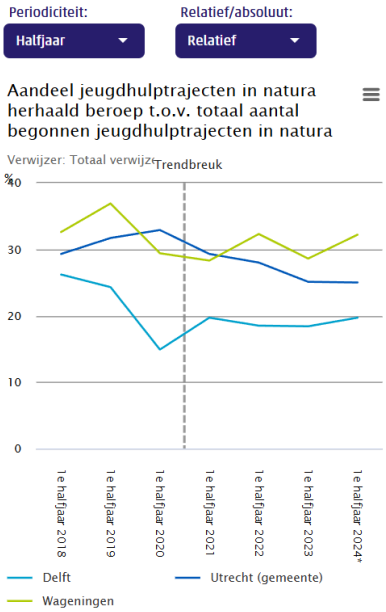

Uit de grafieken blijkt dat Delft t.o.v. de referentiegemeenten een lager percentage van herhaalde jeugdzorgtrajecten kent. Het aantal jongeren in jeugdzorg in Delft binnen de referentie is gemiddeld.

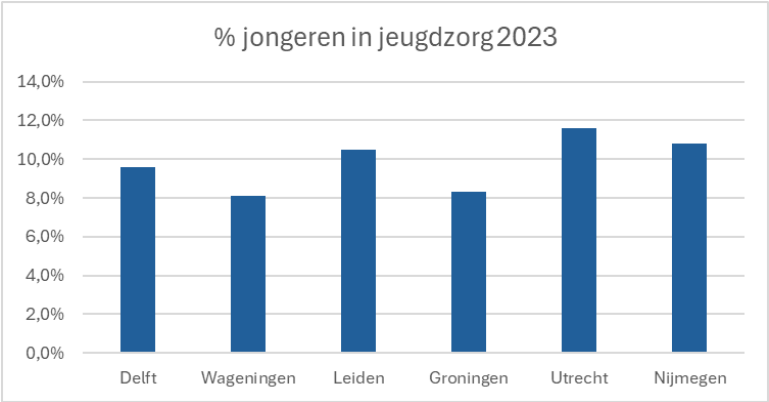

Qua eenzaamheid (inwoners vanaf 18 jaar) scoort Delft in de referentie hoog. Studenten en vergrijzing zijn criteria die ook gelden voor de referentiegemeenten zodat dit geen onderscheidend criterium is. Daarnaast valt op dat de score op “waarstaatjegemeente.nl”, die is gebaseerd op verschillende bronnen (gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen GGD, CBS en RIVM) in negatieve zin afwijkt van de score uit de Omnibusenquête.

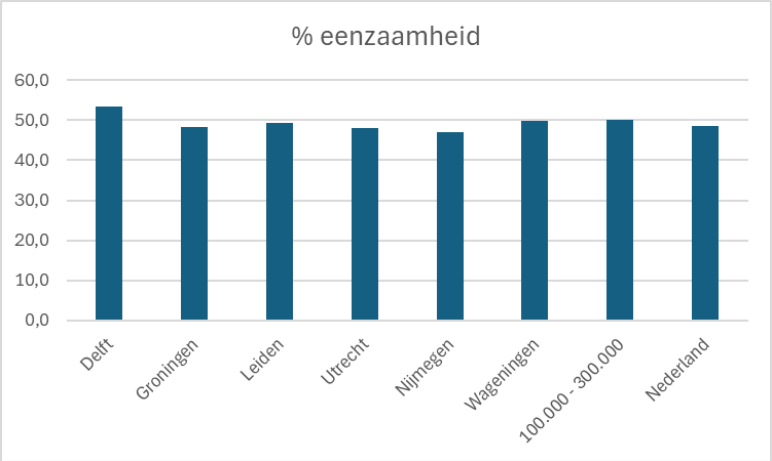

Waarstaatjegemeente.nl, cijfers 2022

De eenzaamheid onder ouderen (75+) is in Delft hoger dan het gemiddelde van de leeftijdsgroepen. Dit is een landelijk beeld waarvan Delft niet afwijkt. Dit geldt ook voor de stijgende trend die Delft signaleert zoals blijkt uit de onderstaande landelijke cijfers.

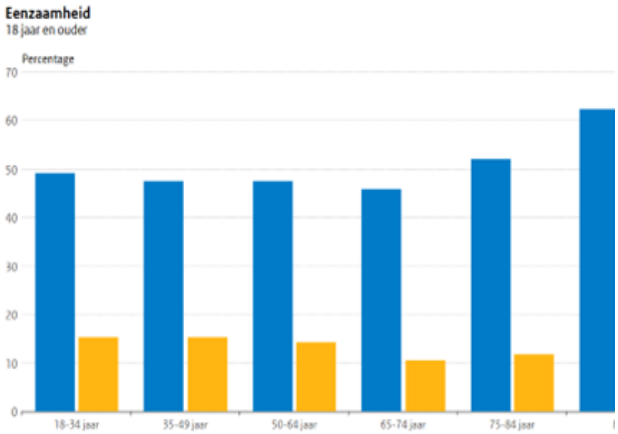

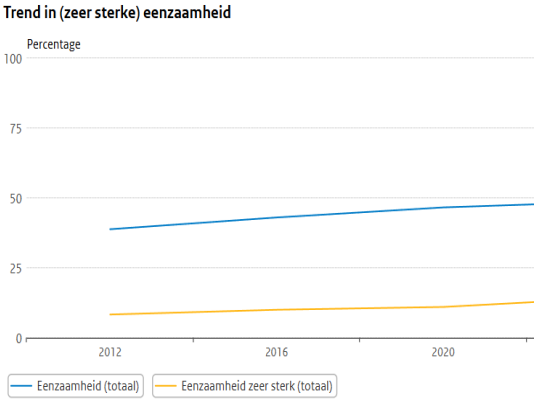

Bron: gezondheidsmonitor volwassenen GGD 2022

Landelijk zijn de onderstaande cijfers over discriminatie beschikbaar:

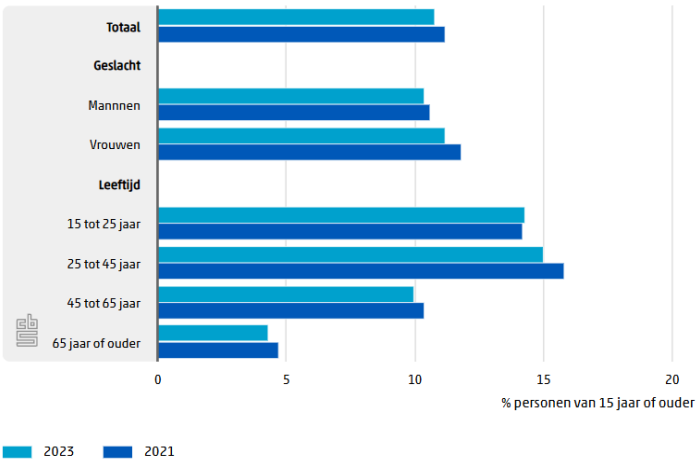

3.1 Ervaren discriminatie | CBS

Het percentage van Delft ligt iets hoger dan het landelijk gemiddelde.

5.6.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

Delft gebruikt een set aan indicatoren om effecten voor een gezonde en sociale stad te duiden. De indicator voor eenzaamheid geeft inzicht in de ervaren eenzaamheid waarop in de Omnibusenquête een verdieping plaatsvindt. Eenzaamheid kan in belangrijke mate afbreuk doen aan het sociale karakter van een stad. Delft scoort op dit cijfer hoog in de benchmark (er wordt meer eenzaamheid ervaren). Dit geldt ook voor het aantal inwoners dat zich vaker gediscrimineerd voelt. Voor de jeugdhulp kiest Delft voor de weergave van het aantal “geslaagde” jeugdhulptrajecten. Daarmee maakt Delft inzichtelijk of een ingezette interventie succes had. Keuze voor de indicator “herhaald beroep” maakt vergelijking met andere gemeenten mogelijk. Delft scoort hier in de benchmark ook boven het gemiddelde, er is minder vaak een herhaald beroep op de jeugdzorg. Deze indicator zegt niets over wel / geen groei van het aantal jongeren in jeugdzorg. Dit inzicht is nodig om te kunnen bepalen of het lukt om het aantal jeugdigen met zorg te verlagen.

5.7 Samenleven, onderwijs en cultuur

5.7.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft de onderstaande gegevens op:

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

Samenleven, onderwijs en cultuur			
	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
% Startkwalificatie*	92%	*	
% Voortijdig schoolverlaters	2,4%	3,1%	
Bereik VVE doelgroeppeuters	74%	72%	
Cultuurwaardering	7.0	7%	
Bruisende stad*	ntb		
% Niet-sporters	41%	38%	
% Goede ervaren gezondheid (peiljaar 2022)	79%	74%	

*Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)/Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) rapporteren deze indicator niet meer op stadsniveau

*Er is geen indicator voor dit begrip

Toelichting
Op relevante afwijkingen wordt in onderstaande tekst nader ingegaan. Verdere verdieping ziet u in de bijlage Staat van Delft.

5.7.2. Benchmark

Het aantal voortijdige schoolverlaters ligt in Delft iets boven het gemiddelde van de groep gemeenten met 100.000 – 300.000 inwoners en het landelijke cijfer. Binnen de benchmark scoort Delft gemiddeld.

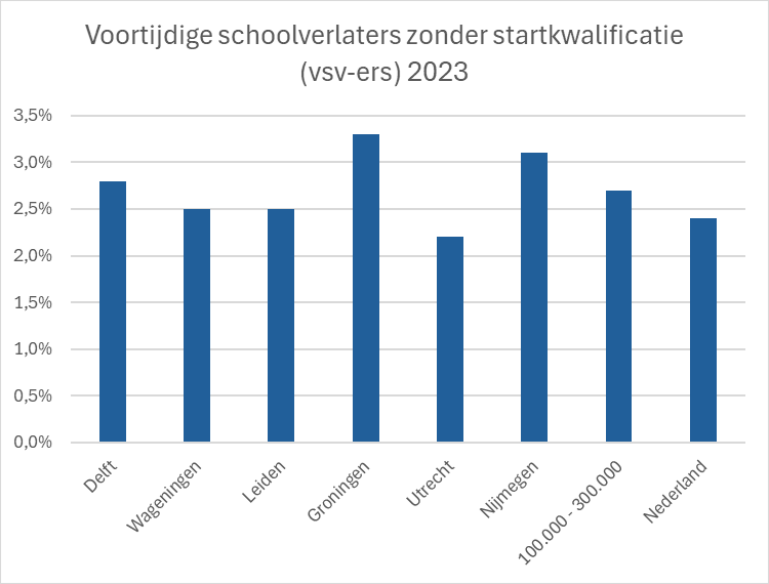

www.waarstaatjegemeente.nl

Landelijk zijn onderstaande cijfers beschikbaar over bereik VVE:

Betreft:	2019	2020	2021	2022
Totaal aantal voorschoolse plaatsen **(1)**	60.463	60.120	53.533	71.562
Aantal doelgroepkinderen **(2)**	38.927	38.822	39.175	53.257
Aantal bereikte doelgroepkinderen **(3)**	31.206	31.156	31.277	43.334
Schatting van percentage bereikte doelgroepkinderen **(4)**	80%	80%	80%	77%

[Cijfers over voorschoolse educatie (ve) | Nederlands Jeugdinstituut]

Aandachtspunt hierbij is dat op landelijk niveau op basis van CBS-data en aan de hand van vier indicatoren een inschatting wordt gegeven van de risico's op onderwijsachterstanden in een gemeente. De vier indicatoren zijn sinds 2019:

- opleidingsniveau beide ouders
- land van herkomst van beide ouders
- verblijfsduur van de moeder in Nederland
- gezin in schuldsanering

Gemeenten zijn echter vrij om andere of aanvullende criteria te gebruiken. Vergelijkingscijfers over 2023 zijn nog niet beschikbaar. Delft scoort hier gemiddeld.

Voor cultuurwaardering troffen wij in openbare bronnen geen vergelijkende cijfers aan.

Het percentage niet-sporters in Delft is lager dan het landelijk gemiddelde en het gemiddelde van de groep gemeenten met 100.000 – 300.000 inwoners. In de benchmark met de referentiegemeenten scoort Delft aan de bovenkant.

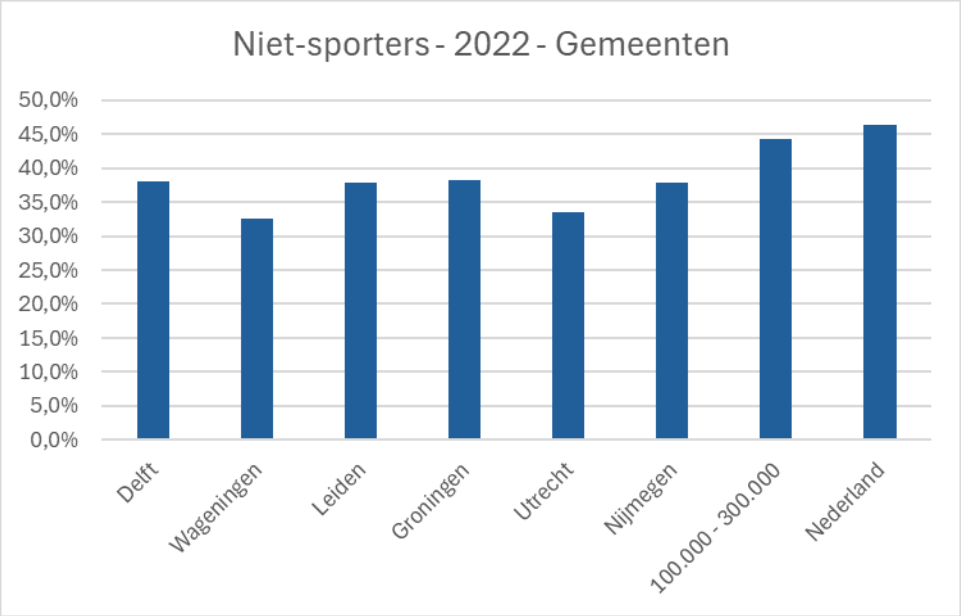

www.waarstaatjegemeente.nl

Tot slot hanteert Delft een indicator die inzicht geeft in de ervaren gezondheid door inwoners. We troffen geen vergelijkende cijfers voor individuele gemeenten aan, wel gemiddelde cijfers voor Zuid-Holland en Nederland.

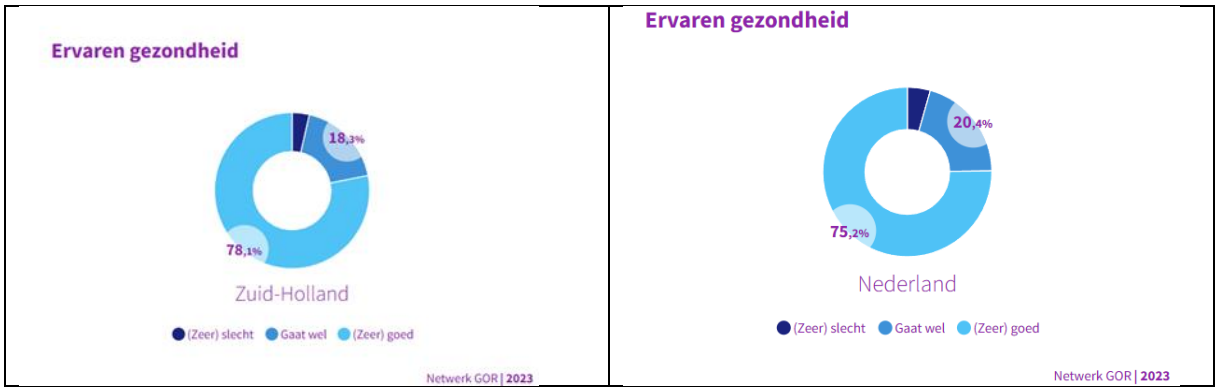

Met 74% scoort Delft hier onder het landelijk gemiddelde en het gemiddelde in Zuid-Holland.

5.7.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

Voor ieder "domein" in dit programma neemt Delft een indicator op. Voor onderwijs gaat het daarbij om voortijdig schoolverlaters en bereik VVE. Kijkend naar de doelstelling voor onderwijs (startkwalificatie) dan zijn dit passende indicatoren om het gewenste effect te meten. Delft scoort hier in de benchmark gemiddeld.
Voor cultuur werkt Delft met een waarderingscijfer. Landelijk zijn vooral cijfers qua aanbod beschikbaar. Het waarderingscijfer dat Delft hanteert zegt meer over het gewenste effect dan de data over aanbod. In openbare bronnen ontbreekt de data om Delft te vergelijken. De kengetallen over niet-sporters en ervaren gezondheid vormen wederom een mix van feitelijke data en waarderingscijfer die elkaar versterken. Delft scoort hier in de benchmark lager (meer niet sporters, minder goed ervaren gezondheid) dan het gemiddelde.

5.8 Werk en Inkomen

5.8.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft de onderstaande gegevens op:

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

Werk en inkomen

	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
Armoede, kansenongelijkheid:			
bijstand per 1000 inwoners Delft	50	41	
bijstand per 1000 inwoners NL	43	34	
% Kinderen in armoede	9%	9%	
Geslaagde schuldhulpverlening*	ntb	58%	

*Geslaagde schuldhulpverlening: Deze indicator meten we met een nieuwe methodiek, er is daarom geen streefcijfer. Dit is het eerste resultaat. In de toekomst streven we naar hogere percentages.

5.8.2. Benchmark

Qua aantal bijstandsuitkeringen scoort Delft boven het gemiddelde van Nederland. In de benchmark scoren drie gemeenten hoger en twee lager. Overall scoort Delft in de benchmark gemiddeld.

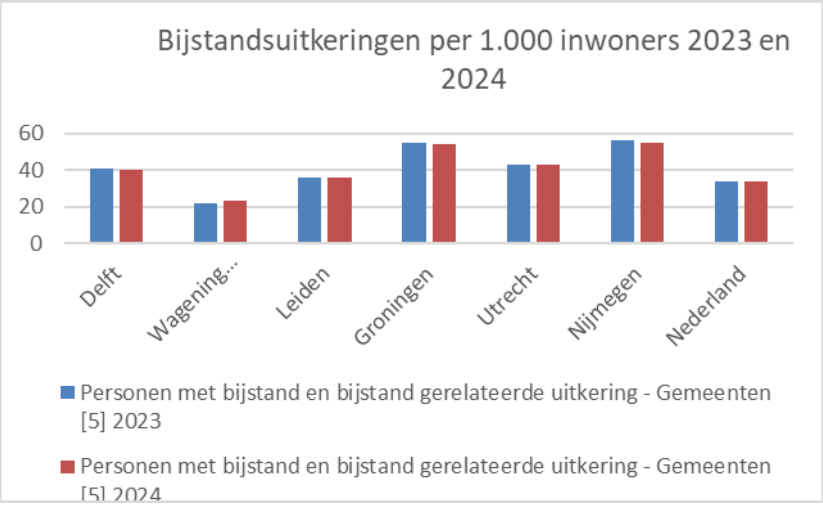

Het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen scoort in Delft hoger dan het landelijk gemiddelde. In Delft is in de jaren 2022 en 2023 een daling zichtbaar, dat geldt voor slechts één andere gemeente in de benchmark. In de benchmarkt zit Delft boven het gemiddelde.

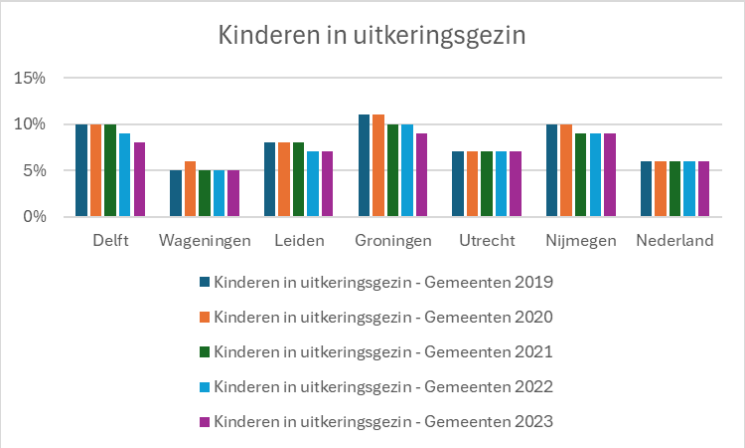

Delft ontwikkelde een nieuwe indicator voor geslaagde schuldhulpverlening. In de openbare gegevens troffen wij geen data over geslaagde schuldhulpverlening aan. De data uit de benchmarks Armoede & Schulden van Divosa is alleen voor deelnemers beschikbaar. Wel is onderstaande data beschikbaar over de stijging van het aantal inwoners met problematische schulden. In Delft is in de afgelopen twee jaar een stijging met 50% te zien. Dit geldt op één na ook voor de andere gemeenten in de benchmark. Het landelijke percentage steeg nog sterker.

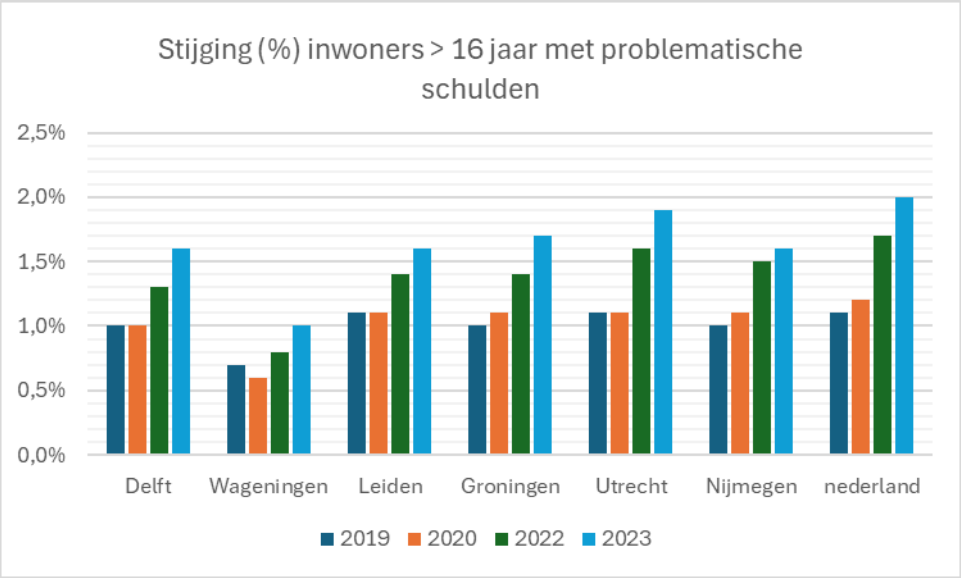

5.8.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

Het aantal inwoners in de bijstand is een bruikbare indicator om te duiden hoeveel inwoners van Delft niet in het eigen inkomen kunnen voorzien. Delft scoort hier gemiddeld. Deze indicator zegt echter niet altijd alles over de inspanningen die Delft heeft verricht om gewenste effecten te bereiken. Economische omstandigheden hebben een grote invloed op de uitkomst van deze indicator. Doordat Delft dit cijfer in perspectief plaatst van het landelijke cijfer, wordt dit effect ook inzichtelijk gemaakt.
Op het gebied van schuldhulpverlening hanteert Delft een cijfers over het slagingspercentage. Door dit cijfer in context te plaatsen van de ontwikkeling van het totaal aantal schuldhulpverleningstrajecten zou een beeld kunnen ontstaan over de totale ontwikkeling van het aantal inwoners met schuldhulpverlening.

5.9 Economie en Vastgoed

5.9.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft de onderstaande gegevens op:

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

Economie en vastgoed			
	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023	
Ondernemersklimaat: klantwaardering bedrijven*	6,7		
Overnachtingen toeristen (peiljaar 2022)	285.000	402.571	
Groei aantal banen (peiljaar 2022)	55.500	58.810	
Extra M² voor werk	328.000	317.477	

*Voor deze indicator is het externe onderzoek niet opnieuw uitgevoerd. Omdat MKB-Nederland kijkt naar een andere opzet kan deze indicator dus niet (meer) gemeten worden.

Toelichting

Ondernemersklimaat: klantwaardering dienstverlening bedrijven
De resultaten voor deze indicator zijn gebaseerd op het onderzoek MKB-vriendelijkste gemeenten. Dat is een extern tweejaarlijks onderzoek dat voor het laatst in 2020/2021 is uitgevoerd. Het onderzoek is in 2022/2023 niet opnieuw uitgevoerd, omdat MKB Nederland wil kijken naar een andere opzet. De verwachting is dat dit onderzoek niet meer terugkomt. Deze indicator kan dus niet (meer) gemeten worden.

Overnachtingen toeristen
De overnachtingen van toeristen zijn altijd gebaseerd op een voorgaand kalenderjaar, omdat de definitieve aantallen pas later in een jaar bekend worden. In dit geval gaat het aantal overnachtingen dus over 2022. Dit was een goed jaar als het gaat om het aantal overnachtingen van toeristen: de sector lijkt goed hersteld van de coronapandemie. De doelstelling van 285.000 overnachtingen is ruimschoots behaald. De reden hiervoor zit voornamelijk in het extra aanbod aan hotelbedden dat in de periode 2019-2022 is toegevoegd in Delft.

Groei aantal banen
De werkgelegenheid in Delft is in 2023 gestegen. Daarmee ligt het aantal werkzame personen weer boven het niveau van voor de coronapandemie en boven de gestelde ambitie. De doelstelling vanuit de Ruimtelijk-Economische Visie om in de periode tot aan 2040 10.000 banen toe te voegen lijkt dan ook haalbaar en realistisch.

Extra vierkante meters voor werk
Deze doelstelling is niet behaald. De ruimte in Delft staat onder druk en het toevoegen van vierkante meters voor werk is in 2023 gestagneerd. De oorzaak zit met name in het later opleveren van gebiedsontwikkelingen als gevolg van o.a. prijsstijgingen waardoor vierkante meters wel komen, maar de bouw vertraging op heeft gelopen. Ook zien we dat projectontwikkelaars moeite hebben hun business case rond te krijgen, waardoor sneller ingezet wordt op het toevoegen van bijvoorbeeld extra woningen ten laste van bedrijfsruimte.

5.9.2. Benchmark

Voor de data over toeristen is geen data op individueel gemeenteniveau in openbare bronnen aangetroffen. Wel zijn cijfers op COROP-regio [6]beschikbaar (Regionaal inzicht: Actuele cijfers gasten en overnachtingen op COROP niveau - NBTC). Voor Delft zijn hier de navolgende gegevens beschikbaar:

		Soort accommodatie												
		Totaal logiesaccommodaties												
Corop-gebied	jaar	jan	febr	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	**tot**
		aantal (binnen- en buitenlandse) overnachtingen (x 1.000)												
Delft en Westland	2013	23	23	30	47	56	47	67	78	54	45	38	24	**531**
	2014	23	23	29	47	53	58	62	68	51	45	30	25	**514**
	2015	20	25	31	49	56	53	65	77	52	49	32	27	**536**
	2016	24	24	31	41	53	41	66	77	49	47	30	28	**511**
	2017	28	26	31	52	52	55	64	74	54	46	33	30	**545**
	2018	25	27	34	49	56	56	53	69	54	47	34	27	**529**
	2019	25	27	35	64	57	71	72	82	62	50	35	26	**606**
	2020	27	31	20	8	13	32	76	81	50	21	14	18	**390**
	2021	8	12	13	19	35	41	64	73	53	47	25	16	**406**
	2022	18	26	37	60	71	71	86	94	74	63	37	38	**675**
	2023	36	38	48	76	81	83	100	101	79	69	46	40	**797**
	2024	41	38	55	68	85	76	93						**455**

Er is in 2022 (data waar Delft zich op baseert) inderdaad een toename te zien van 50% t.o.v. het jaar daarvoor. De COROP – regio's van de referentiegemeenten laten het onderstaande beeld zien:

[6] Zie voor een nadere uitleg en de kaart: https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2019/04/20190v12_kaart_40-corop-gebieden.pdf

Corop-gebied	jaar	jan	febr	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	tot
		aantal (binnen- en buitenlandse) overnachtingen (x 1000)												
	2024	164	168	191	292	508	408	553						**2.283**
Arnhem/Nijmegen	2013	59	64	84	132	217	184	257	310	179	142	81	75	**1.785**
	2014	63	61	79	139	181	207	231	281	175	145	88	77	**1.728**
	2015	64	67	80	127	226	176	270	310	172	158	96	96	**1.841**
	2016	83	81	100	141	213	187	272	339	190	177	97	97	**1.975**
	2017	86	82	97	185	221	221	256	312	192	168	99	103	**2.021**
	2018	100	83	133	161	231	209	258	299	191	159	111	99	**2.034**
	2019	91	97	126	181	191	251	270	311	217	181	139	114	**2.170**
	2020	102	115	58	29	63	135	277	357	229	134	78	54	**1.631**
	2021	45	63	66	107	187	204	279	368	224	192	110	76	**1.920**
	2022	53	79	126	177	228	241	308	317	218	220	128	130	**2.225**
	2023	98	108	132	196	267	287	319	340	236	207	131	121	**2.443**
	2024	115	123	137	188	276	269	324						**1.431**

Stij-
ging
van
15%

		Soort accommodatie Totaal logiesaccommodaties												
Corop-gebied	jaar	jan	febr	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	tot
		aantal (binnen- en buitenlandse) overnachtingen (x 1000)												
	2024	30	28	25	47	96	85	115						**427**
Utrecht	2013	133	121	159	212	302	294	360	404	267	215	163	133	**2.763**
	2014	131	131	164	220	264	310	288	381	261	224	152	130	**2.658**
	2015	136	144	167	237	302	267	299	401	267	247	188	152	**2.808**
	2016	147	151	190	234	302	246	295	374	275	236	177	149	**2.775**
	2017	162	161	185	280	317	317	332	365	297	257	206	167	**3.047**
	2018	160	154	199	285	343	308	380	385	303	269	203	155	**3.143**
	2019	167	164	207	276	327	364	353	433	310	290	232	193	**3.316**
	2020	207	214	109	46	100	183	386	450	269	169	123	104	**2.360**
	2021	80	95	113	167	293	302	487	527	382	298	194	123	**3.062**
	2022	136	169	245	389	419	441	504	537	462	379	284	248	**4.213**
	2023	221	218	265	372	484	456	534	536	447	372	285	236	**4.426**
	2024	248	248	313	379	530	434	530						**2.682**

Stij-
ging
van
40%

Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	2013	91	94	121	174	201	175	236	276	180	156	106	92	**1.901**
	2014	75	85	125	198	199	217	229	292	194	167	112	93	**1.986**
	2015	80	94	114	210	227	199	264	299	198	174	109	105	**2.075**
	2016	91	106	143	195	228	194	270	319	214	204	124	121	**2.208**
	2017	104	108	135	237	224	242	303	334	215	211	135	122	**2.370**
	2018	104	116	154	224	245	221	304	320	212	204	130	123	**2.357**
	2019	100	107	154	231	207	255	303	321	223	206	136	132	**2.374**
	2020	111	126	76	25	58	158	306	315	191	85	62	61	**1.574**
	2021	42	65	68	97	184	187	297	344	226	201	104	69	**1.885**
	2022	47	78	127	236	253	250	330	357	244	215	125	108	**2.369**
	2023	97	119	148	282	276	285	399	349	255	229	125	119	**2.681**
	2024	106	110	150	259	278	253	307						**1.463**

Stij-
ging
van
45%

		Soort accommodatie Totaal logiesaccommodaties												
Corop-gebied	jaar	jan	febr	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	tot
		aantal (binnen- en buitenlandse) overnachtingen (x 1000)												
Overig Groningen	2013	33	36	41	61	85	74	101	146	73	59	36	39	**785**
	2014	36	36	44	66	79	97	96	135	79	65	45	38	**816**
	2015	43	41	49	63	103	91	114	144	78	69	51	44	**891**
	2016	52	52	59	65	90	90	118	136	91	82	52	50	**936**
	2017	55	46	52	80	85	95	120	131	89	82	51	56	**942**
	2018	57	53	70	98	130	123	151	188	108	114	68	66	**1.225**
	2019	55	54	65	100	105	128	157	155	103	91	65	69	**1.147**
	2020	65	64	38	23	40	85	186	209	122	59	45	35	**972**
	2021	21	26	36	49	87	100	150	186	106	88	58	34	**940**
	2022	38	52	60	111	120	144	155	198	123	106	69	64	**1.240**
	2023	58	65	83	113	136	122	137	160	106	107	65	60	**1.213**
	2024	76	62	90	92	140	131	165						**756**

Stij-
ging
van
30%

De cijfers voor Wageningen zijn buiten deze vergelijking gehouden omdat Wageningen wordt meegenomen in de Corop-regio Veluwe. Daarmee hebben deze cijfers beperkte waarde om trends in Wageningen te duiden. Overall scoort Delft hier bovengemiddeld in de benchmark.

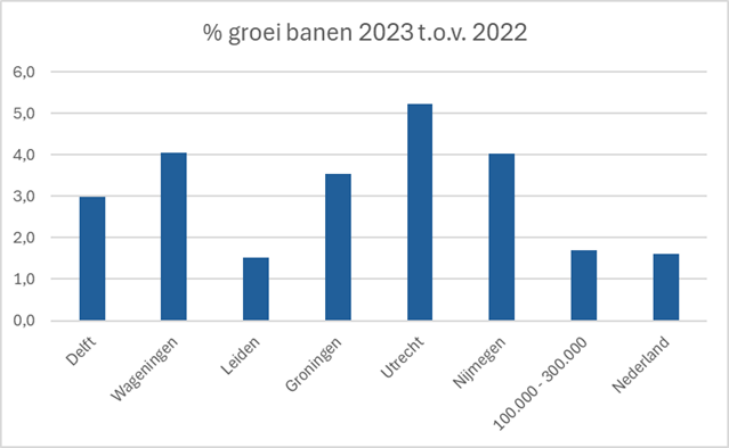

In Delft is het aantal banen in 2023 t.o.v. 2022 met 3% gestegen. T.o.v. de benchmarkgegevens blijft Delft hier bij het gemiddelde achter. De stijging ligt boven het landelijk gemiddelde en het gemiddelde van de gemeentegroep 100.000-300.000 inwoners.

Overzicht LISA-data per gemeente - Stichting Lisa

Vergelijkende cijfers voor de uitbreiding m2 "werk" zijn in openbare bronnen niet beschikbaar. Om iets te kunnen zeggen over uitbreiding "werk", hebben we gekeken naar de ontwikkeling van het aantal vestigingen in Delft en de referentiegemeenten. Daaruit blijkt de ontwikkeling in vrijwel iedere gemeente dezelfde trend te kennen. Delft scoort in de benchmark gemiddeld.

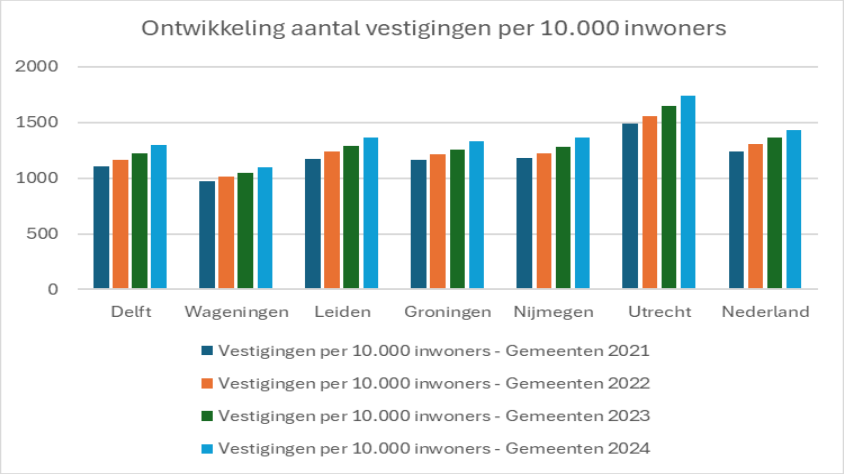

www.waarstaatjegemeente.nl

5.9.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

Delft hanteert bruikbare indicatoren om de economische positie te duiden. De groei van het aantal banen blijft daarbij achter met het gemiddelde in de benchmark maar ligt hoger dan het landelijk gemiddelde. Het aantal toeristen stijgt harder dan de benchmark. Tot slot geeft de indicator "m2 voor bedrijven" het ruimtebeslag aan maar legt geen relatie naar het aantal banen dat daarmee extra gecreëerd wordt.

5.10 Stad en Bestuur

5.10.1. Informatie Delft

In de jaarrekening 2023 neemt Delft de onderstaande gegevens op:

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

Stad en bestuur		
	Streven: PB 2023	Stand: JR 2023
Met elkaar: vertrouwensscore B&W	6,5	6,4

Toelichting
Het streven ten aanzien van de vertrouwensscore B&W is nagenoeg gehaald en gelijk gebleven met 2022.

In de Omnibusenquête "vertrouwen in de politiek 2023" (Resultaten Omnibusenquête Vertrouwen in politiek 2023) nam Delft aanvullende data op, o.a. ook over het vertrouwen van de inwoners van Delft in de landelijke overheid. De onderstaande grafiek staat op pagina 5 van de genoemde factsheet.

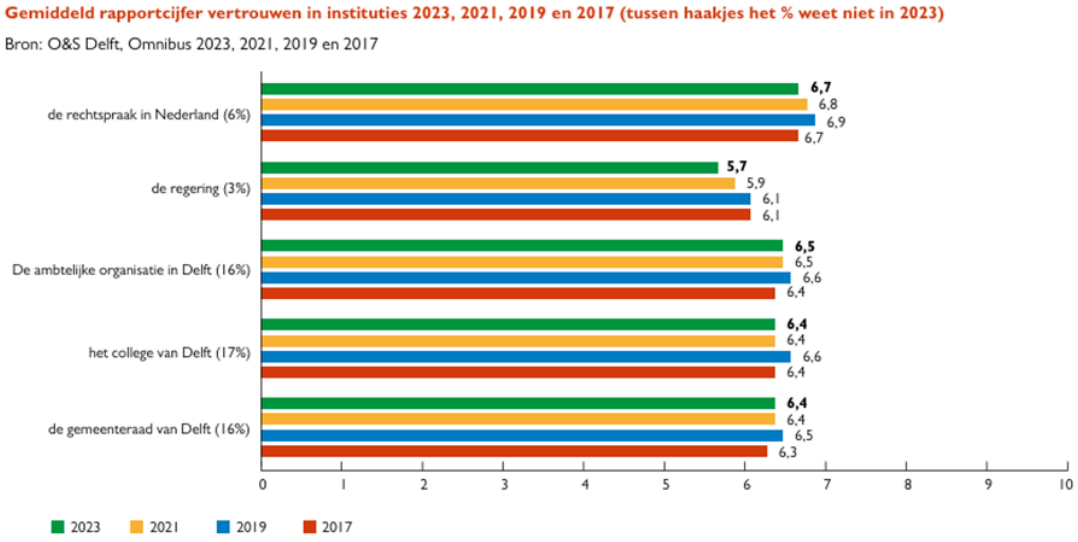

Het vertrouwen in de lokale politiek is in Delft over de jaren heen redelijk stabiel en ligt hoger dan het vertrouwen in de landelijke overheid.

5.10.2. Benchmark

Wij hebben in openbare bronnen geen specifieke data aangetroffen die ingaan op het vertrouwen in de lokale politiek per gemeente. Wel is er op landelijk niveau data beschikbaar. In een kamerbrief van 29 maart 2023 (kenmerk 2023-0000103674, antwoorden-op-kamervragen-over-vertrouwen-in-het-bestuur) over het vertrouwen in het bestuur, is onderstaande beantwoording opgenomen.

Vraag 3. Over welke gegevens over het vertrouwen in het lokale bestuur beschikt u?

Antwoord vraag 3
Uit het recente Lokaal Kiezersonderzoek 2022 blijkt dat inwoners meer vertrouwen hebben in de lokale politiek en bestuur dan in de politiek en bestuur op nationaal niveau.[3] Zo'n zestig procent van de burgers heeft (veel) vertrouwen in de gemeenteraad of in het college van burgemeester en wethouders. De burgemeester kan rekenen op (veel) vertrouwen van 65% van de burgers. Het

De beantwoording in de kamerbrief wordt ondersteund door de resultaten van door Ipsos in 2024 uitgevoerd onderzoek (Vertrouwen in overheid gestegen, met name onder lager opgeleiden - Ipsos I&O Publiek) zoals weergegeven in onderstaande grafiek.

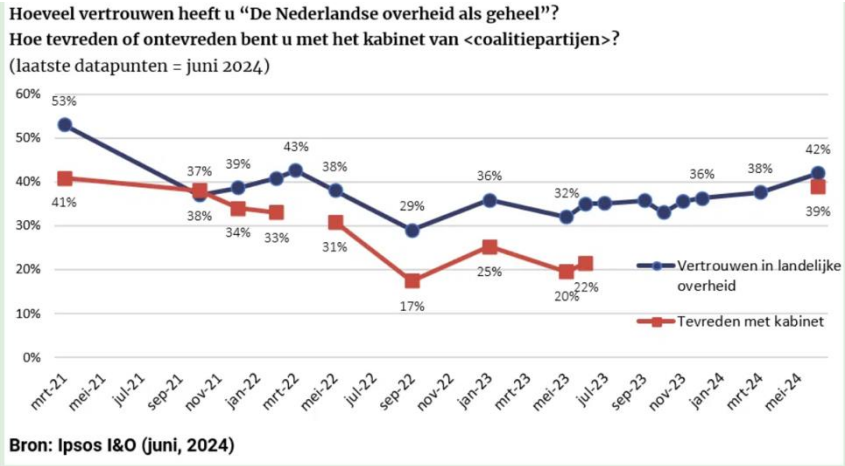

Vergelijking met de gegevens van Delft is niet 1 op 1 mogelijk omdat Delft een rapportcijfer uitvraagt. Maar uit de landelijke cijfers blijkt het vertrouwen in de lokale politiek met 60% fors hoger te liggen dan de bandbreedte van 30 tot 40% vertrouwen in de landelijke politiek (50% tot 100% hoger). De cijfers vanuit Delft kennen dergelijke grote verschillen niet. Wel is qua het vertrouwen in de landelijke politiek dezelfde trend waarneembaar met een daling in 2022/2023.

Eén van de gemeenten in de Benchmark (Leiden) vraagt ook een vertrouwensscore uit. In de jaarrekening 2023 nam Leiden de onderstaande tabel op:

Tabel: effectindicatoren bij 1A Bestuur

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2025	2026	2027	2028	
Doel 1A1 Volksvertegenwoordiging, kaderstelling en control						
1A1.a Percentage inwoners dat het oneens is met de stelling 'Ik voel mij vertegenwoordigd door de gemeenteraad'	17% (2023) 25% (2021) 16% (2019)	15%	15%	15%	15%	Stads- en Wijkenquete
Doel 1A2 Dagelijks besturen van de gemeente						
1A2.a Percentage inwoners dat het oneens is met de stelling 'De gemeente wordt goed bestuurd'	12% (2023) 11% (2021) 9% (2019)	10%	10%	10%	10%	Stads- en Wijkenquete
1A2.b Percentage inwoners dat het oneens is met de stelling 'De gemeente doet genoeg om inwoners te betrekken'	18% (2023)	15%	15%	15%	15	Stads- en Wijkenquete

Op Leiden in Cijfers staat een overzicht van alle realisatie- en streefwaarden van de indicatoren.

Ook dit cijfer is lastig met het cijfer van Delft te vergelijken. Leiden kiest voor een "negatieve" vraag terwijl Delft een positieve formulering kiest.

5.10.3. Bevindingen resultaat en gebruikte indicator

In het programma beschrijft Delft de inspanningen die zijn verricht om "de relatie tussen stad en bestuur en tussen bewoners onderling te versterken". Of die inspanningen effect hadden, meet Delft via een rapportcijfer over het vertrouwen in o.a. het college van B&W. Deze indicator biedt een handvat om het gewenste effect te meten. Echter spelen bij vertrouwen in de lokale politiek ook andere factoren mee, zoals Delft in de Omnibusenquête uitlegt. Bijvoorbeeld genomen maar noodzakelijke minder populaire besluiten. Ook kan een laag cijfer veroorzaakt worden door een minder politiek geïnteresseerde c.q. passieve inwoner. Belangrijk om de waarde van deze indicator vanuit die context te bezien. De cijfers laten zien dat sinds 2017 het vertrouwen in de lokale politiek vrijwel ongewijzigd is geweest. Dat roept de vraag op welke impact de verrichte specifieke acties in de afgelopen jaren daarmee hebben gehad.

5.11 Samenvattend overzicht

Onderstaand overzicht geeft een totaaloverzicht van de benchmark op de beleidsindicatoren.

Indicator	Waarde 2023	Score Delft in de Benchmark			Aandachtspunt / opmerking
		< gemiddeld	gemiddeld	> gemiddeld	
Duurzame Stad					
Afname CO2 uitstoot Kiloton	-47%				
%Delftenaren dat zegt duurzaam bezig te zijn	57%				Geen vergelijkende cijfers beschikbaar. CBS: groot gat tussen duurzaam denken en doen
Bereikbare Stad					

Indicator	Waarde 2023	Score Delft in de Benchmark			Aandachtspunt / opmerking
		< gemid-deld	gemid-deld	> gemid-deld	
Bereikbaarheid klantwaardering	7,5				Geen vergelijkende cijfers beschikbaar
Fietsen en lopen klantwaardering	8,4				Geen vergelijkende cijfers beschikbaar
%verplaatsingen per: Auto Fietsen OV Lopen	 19% 46% 3% 27%				Vergelijking mogelijk met het gemiddelde in Zuid-Holland. Delft scoort lager op gebied van vervoersbewegingen auto t.g.v. de gewenste andere vervoermiddelen.
Goed Wonen					
Aandeel corporatiewoningen	36%				
Nieuwbouwwoningen	+ 1.250				
Nieuwbouw studentenwoningen	+0				Geen vergelijkende cijfers beschikbaar
Meldingen woonoverlast	634				Geen vergelijkende cijfers beschikbaar
Schone en Veilige Stad					
% voelt zich veilig in de buurt	86%				
% tevreden over kwaliteit van de openbare ruimte	79%				
% minderjarige verdachten	12%				
Ontwikkeling aantal misdrijven	-4%				
Gezonde en sociale Stad					
% geslaagde trajecten jeugdzorg	71%				Direct vergelijkbare data niet beschikbaar. Wel data over herhaald beroep waarin Delft boven het gemiddelde scoort.
% eenzaamheid 75+	53%				Vergelijking met landelijk cijfer
% eenzaamheid	44%				

Indicator	Waarde 2023	Score Delft in de Benchmark			Aandachtspunt / opmerking
		< gemid-deld	gemid-deld	> gemid-deld	
% voelt zich vaak gediscrimineerd	12%				Vergelijking met landelijk cijfers
Samenleven, onderwijs en cultuur					
% Voortijdige schoolverlaters	3,1%				
Bereik VVE-doelgroep peuters	72%				Vergelijking met landelijke cijfers
Cultuurwaardering	7,0				Geen vergelijkende cijfers beschikbaar
% Niet sporters	38%				
% Goed ervaren gezondheid	74%				Vergelijking met landelijke en provinciale cijfers
Werk en Inkomen					
Bijstand per 1.000 inw.	41				
% kinderen in armoede	9%				
Geslaagde schuldhulpverlening	58%				Geen vergelijkende cijfers beschikbaar, wel over groei van het bestand. Daarop scoort Delft hoog in de benchmark
Economie en Vastgoed					
Overnachtingen toeristen	402.571				Op basis van alternatieve COROP cijfers
Groei aantal banen	58.810				
Extra m2 voor werk	317.477				Op basis van alternatieve cijfers over het aantal vestigingen
Stad en Bestuur					
Vertrouwenscore B&W	6,4				Geen vergelijkende cijfers beschikbaar

Het samenvattende overzicht kent voor Delft zowel positieve als negatieve afwijkingen:
Positieve afwijkingen
Op het onderdeel bereikbaarheid scoort Delft onder het gemiddeld in Zuid-Holland qua vervoersbewegingen per auto. Delft wijkt daarmee in positieve zin af. Deze positieve afwijking geldt ook voor het aantal gerealiseerde nieuwbouw woningen en het aandeel

woningen in bezit van woningcorporaties. Ook de mutatie in het aantal misdrijven én het aantal minderjarige verdachten ligt onder het gemiddelde en wijkt daarmee positief af. Delft heeft daarnaast een lager herhaald beroep op de jeugdzorg en een hoger dan gemiddelde stijging van het aantal overnachtingen (toeristen).

Negatieve afwijkingen
Op het gebied van eenzaamheid en discriminatie wijkt Delft in negatieve zin van de benchmark af. Dit geldt ook voor het aantal niet-sporters en het aantal inwoners dat aangeeft een goede gezondheid te ervaren. Ook het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen wijkt in Delft in negatieve zin af, wel is daar in de laatste jaren een afname van de afwijking te zien. Tot slot wijkt Delft negatief af op de groei van het aantal banen.

Conclusie is dat vooral op het maatschappelijk domein (sport, gezondheid, eenzaamheid) Delft negatief in de benchmark scoort. Mogelijk dat die negatieve scores ook een bepaalde samenhang aangeven. Dit biedt Delft de mogelijkheid om via een integrale aanpak, desgewenst, de scores op dit terrein te verbeteren.

- Effecten in beeld
Delft formuleerde per programma diverse beleidsindicatoren. Deze indicatoren zijn wisselend effect- en prestatie-indicatoren. Voor de effectindicatoren gebruikt Delft vooral waarderingscijfers. Deze cijfers kennen een mate van subjectiviteit. De waarde ervan kan door Delft worden vergroot door deze cijfers te combineren met objectieve indicatoren of door de effectindicatoren standaard in context te plaatsen van prestatie-indicatoren. Daarmee komt sterker in beeld of het bereiken van het gewenste effect het gevolg is geweest van inspanningen van de gemeente Delft of juist is beïnvloed door andere omstandigheden.

6. Benchmark BBV – indicatoren

6.1. Wijze van vergelijking

Delft vergelijkt de BBV-indicatoren zelf met het gemiddelde van Nederland. Wij hebben daaraan de gemeenten zoals geselecteerd voor de benchmark op basis van de daar genoemde criteria toegevoegd. Presentatie van de BBV – kengetallen vindt plaats via de programmalijnen.

6.2 Duurzame Stad

In dit programma is één BBV – indicator opgenomen.

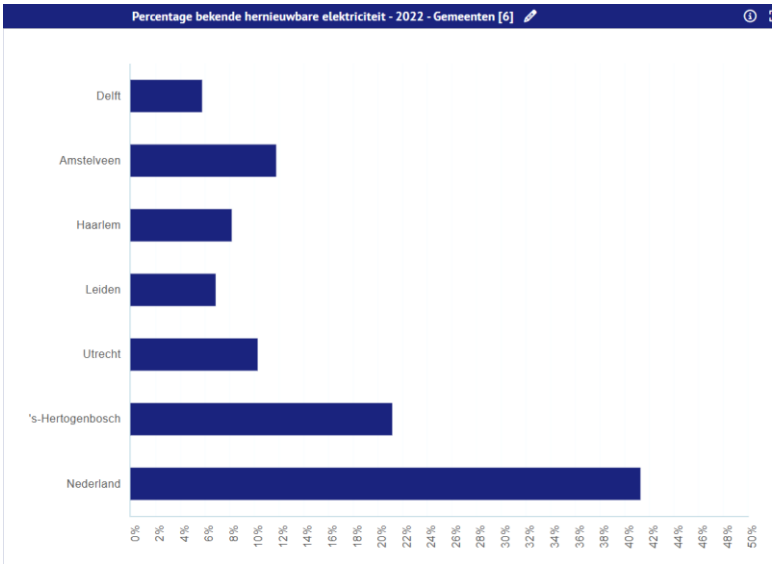

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit
Delft scoort lager dan het landelijk gemiddelde en de andere gemeenten in de benchmark

6.3 Goed Wonen

In dit programma zijn vier BBV-indicatoren opgenomen.

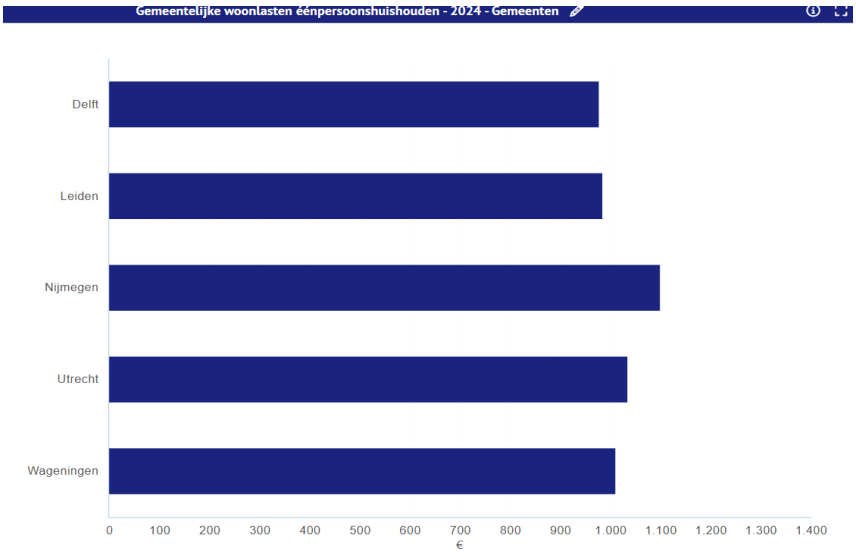

Gemeentelijke woon- laten éénpersoons huishouden
Delft scoort gemiddeld in de benchmark

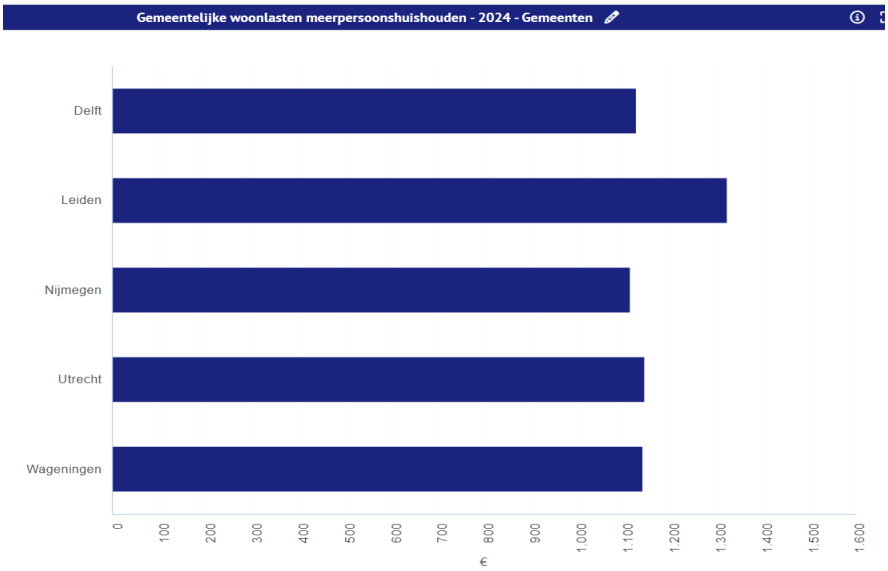

Gemeentelijke woon- laten meerpersoons huishouden

Delft scoort gemiddeld in de benchmark

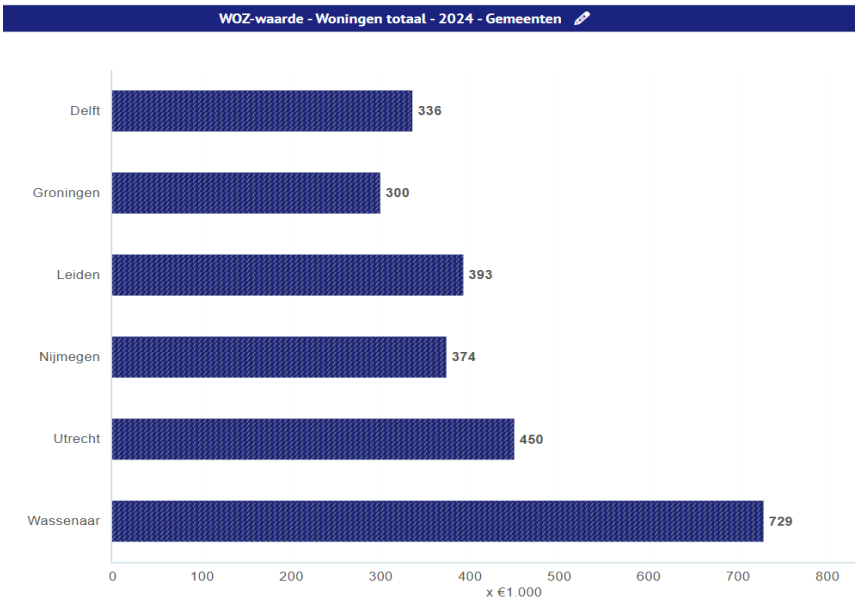

WOZ – waarde woningen

Delft scoort laag in de benchmark

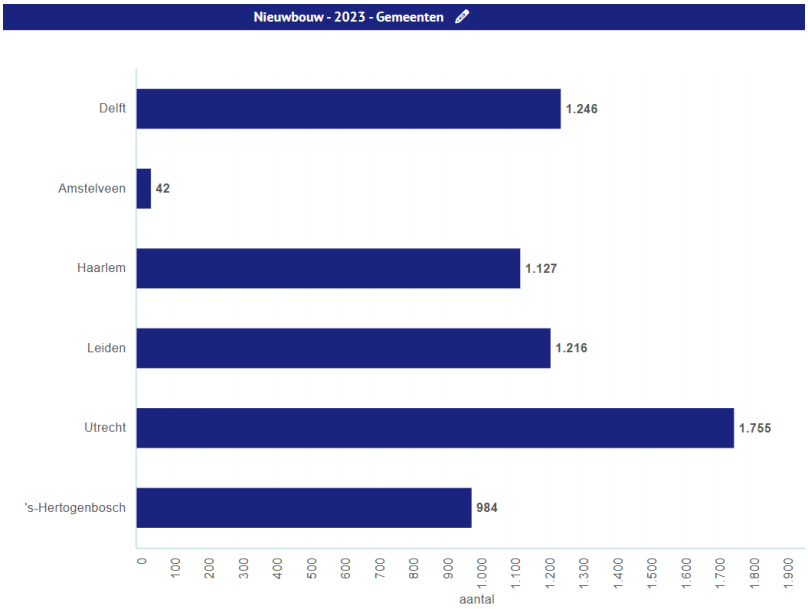

Nieuwbouw (aantal)
Delft scoort hoog in de benchmark

6.4 Schone en Veilige Stad

In dit programma staan vier BBV-indicatoren.

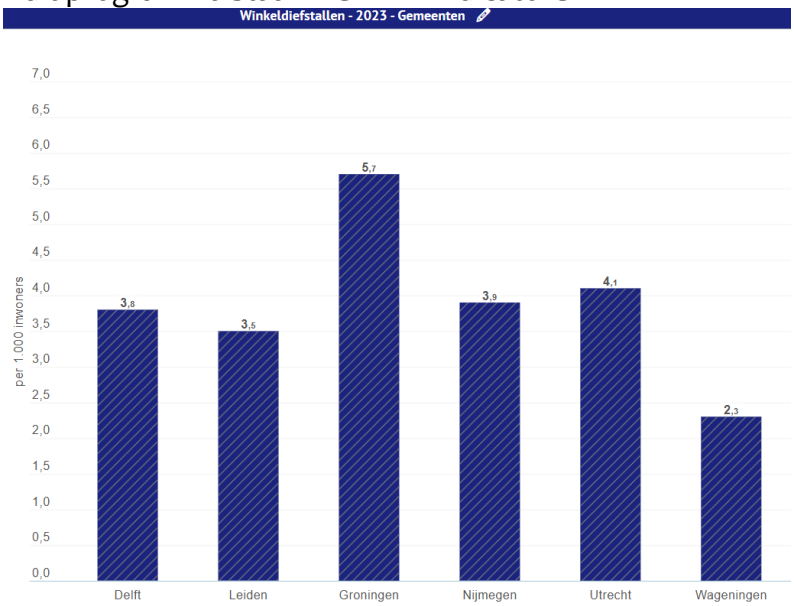

Winkeldiefstal per 1.000 inwoners
Delft scoort gemiddeld in de benckmark

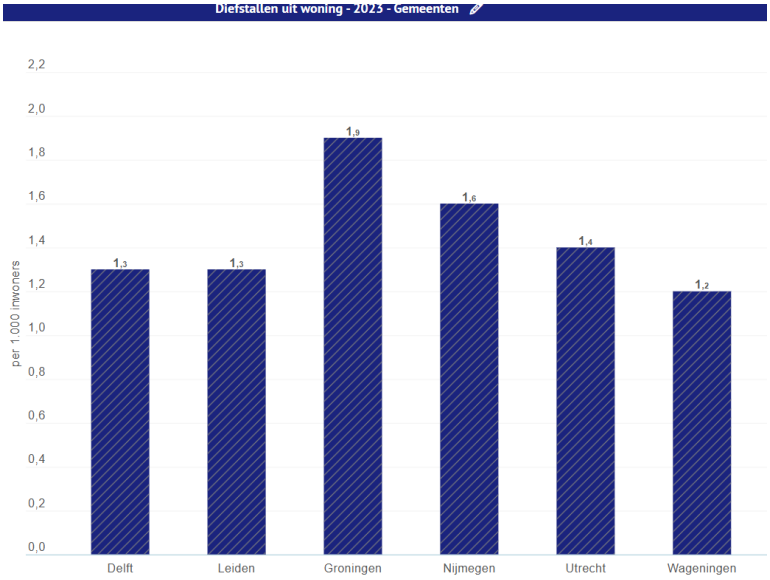

Dienstel uit woningen per 1.000 inwoners
Delft scoort onder het gemiddelde in de benchmark

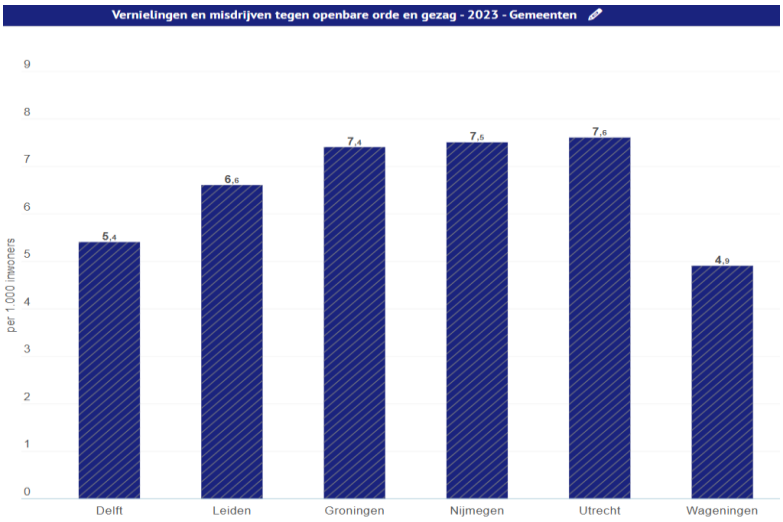

Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag
Delft scoort onder het gemiddelde in de benchmark

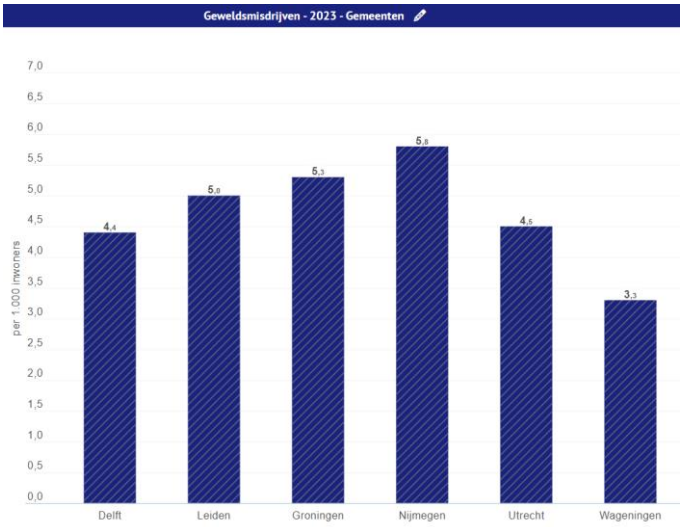

Geweldsmisdrijven
Delft scoort onder het gemiddelde in de benchmark.

6.5. Gezonde en sociale stad

In dit programma zijn vijf BBV-indicatoren opgenomen.

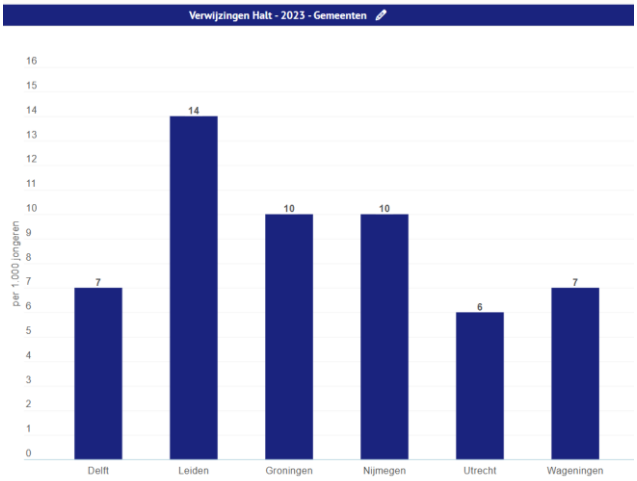

Verwijzingen Halt

Delft scoort aan de onderkant van de benchmark.

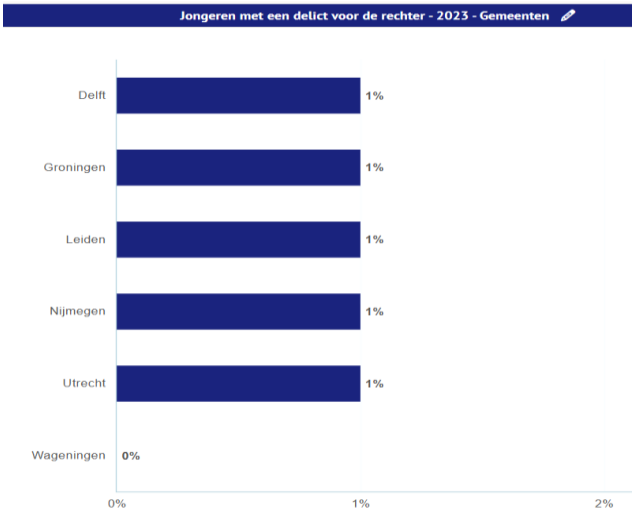

Jongeren met delict voor de rechter

In de benchmark scoren de gemeente, met uitzondering van Wageningen, gelijk.

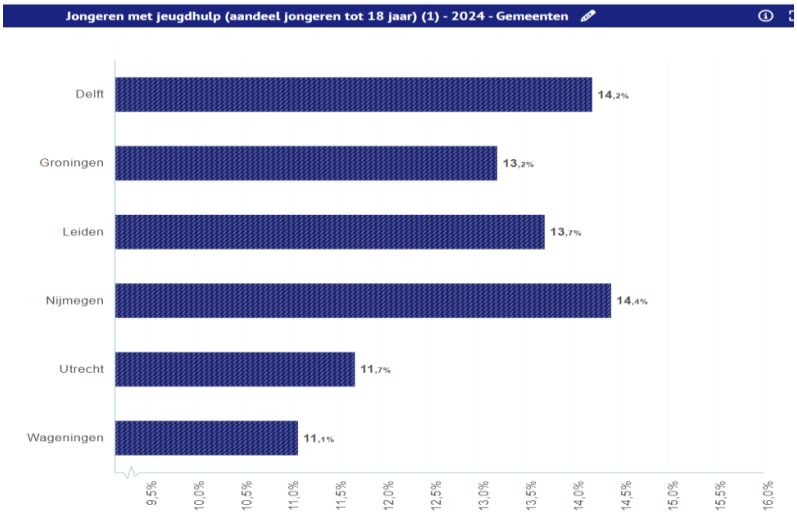

Jongeren met jeugdhulp

Delft zit aan de bovenkant van de bandbreedte

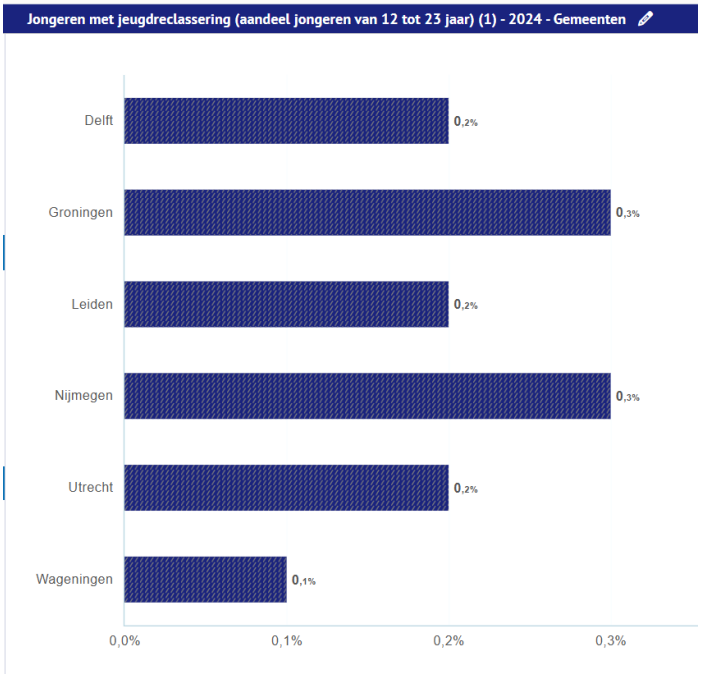

Jongeren met jeugdreclassering
Delft scoort in het midden van de benchmark

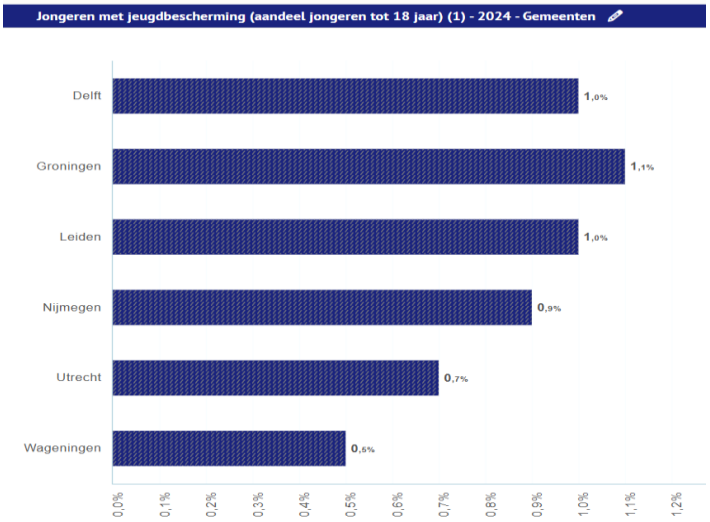

Jongeren met jeugdbescherming
Delft zit aan de bovenkant van de benchmark

6.6 Samenleven, onderwijs en cultuur

In dit programma zijn twee BBV-indicatoren opgenomen

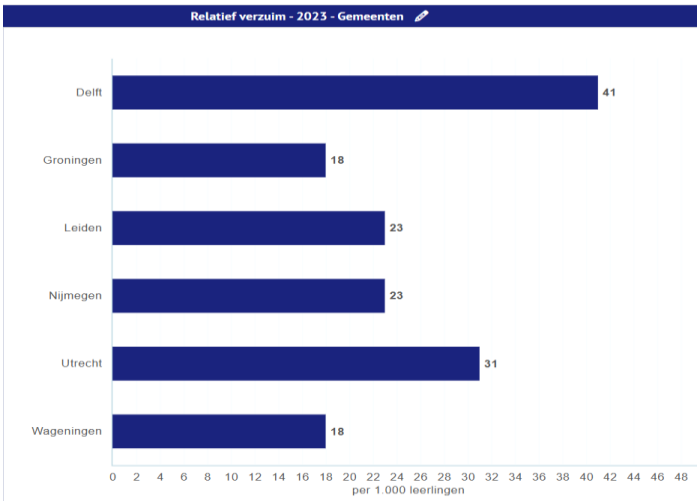

Relatief verzuim
Delft scoort als hoogste in de benchmark

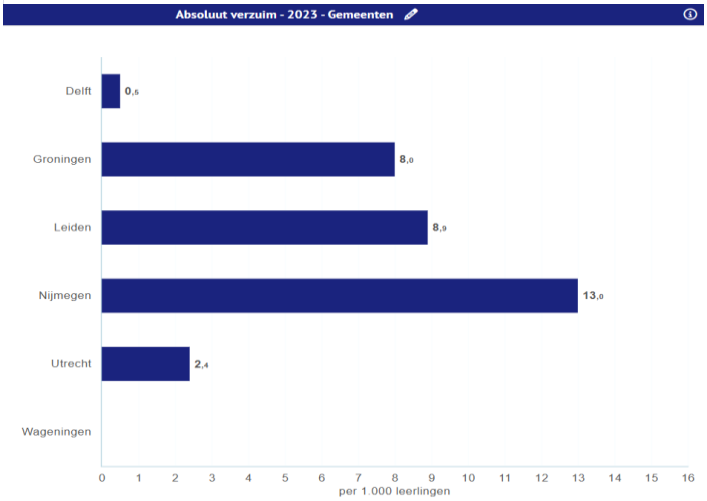

Absoluut verzuim
Delft scoort als laagste in de benchmark

6.7 Werk en Inkomen

In dit programma zijn zeven BBV-indicatoren opgenomen

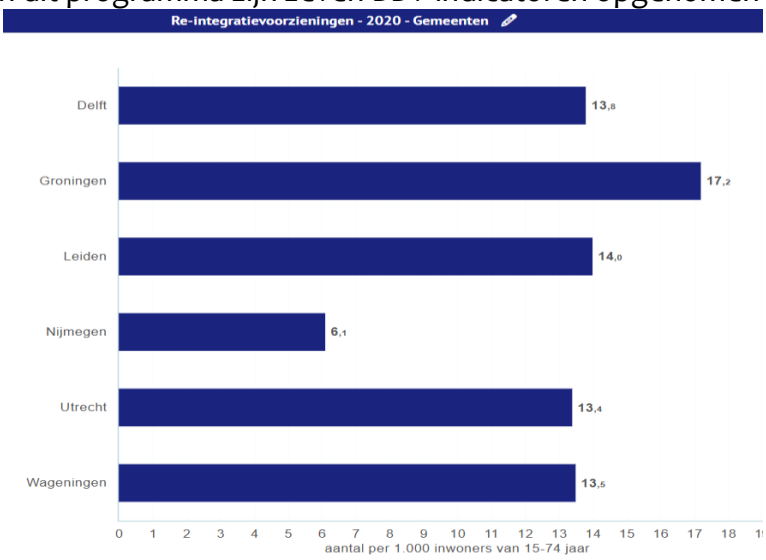

Re-integratievoorzieningen
Delft scoort in de benchmark gemiddeld.

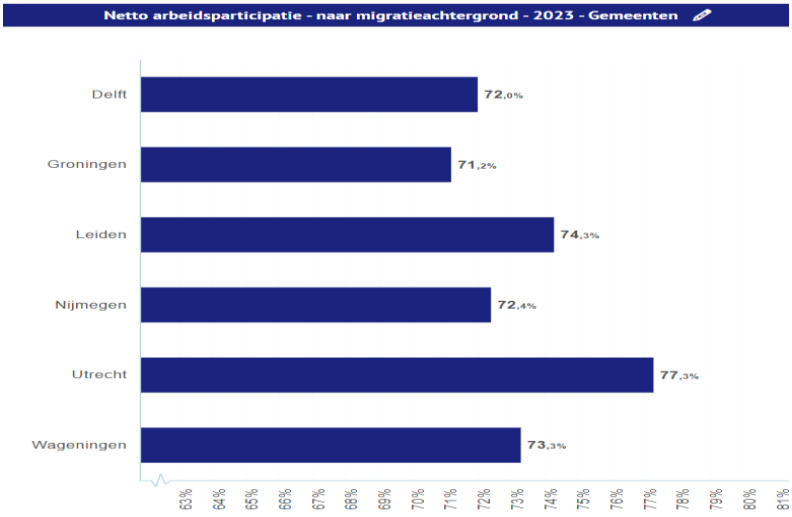

Netto arbeidsparticipatie
Delft scoort onder het gemiddelde van de benchmark

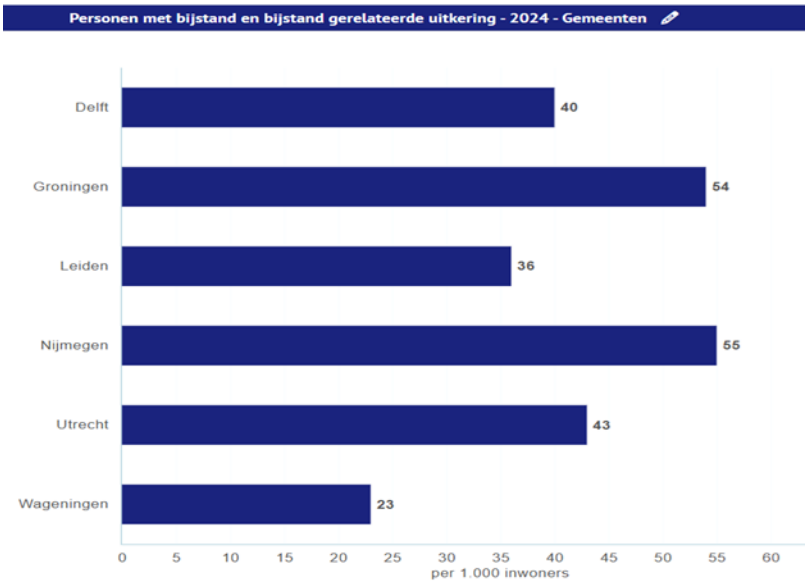

Personen met een bijstandsuitkering
Delft scoort gemiddeld in de benchmark

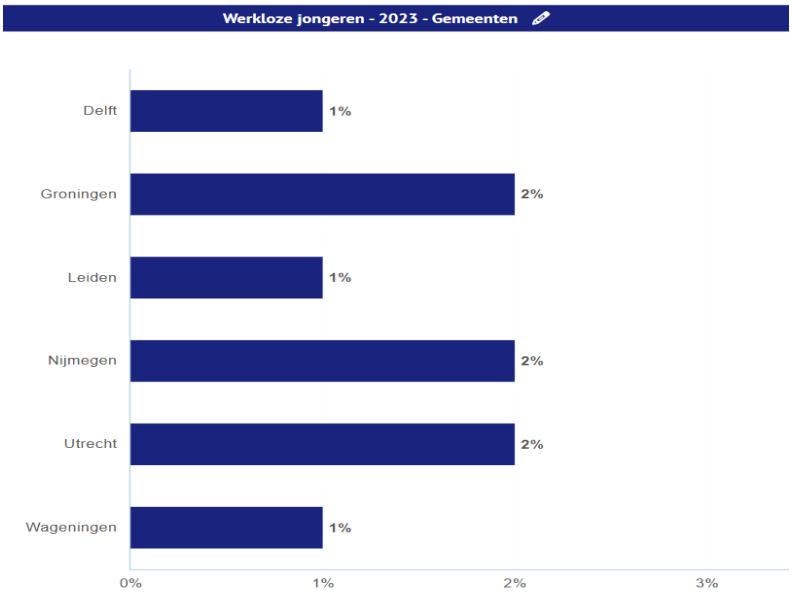

Percentage werkloze jongeren
Delft scoort gemiddeld in de benchmark

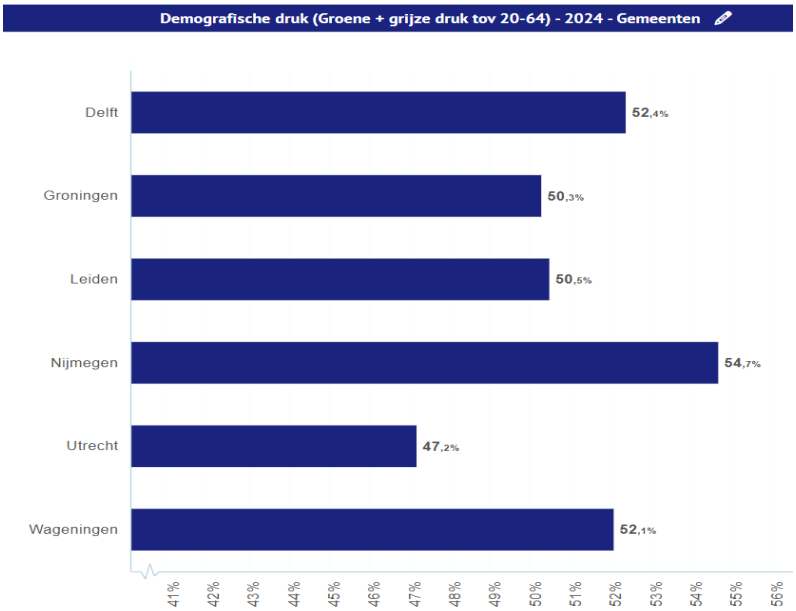

Demografische druk
Delft scoort meer dan gemiddeld in de benchmark

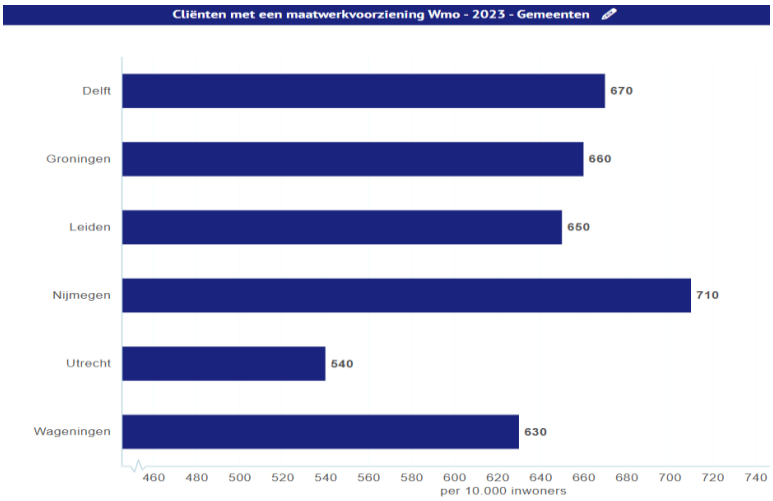

Cliënten met een Wmo-maatwerkvoorziening
Delft scoort meer dan gemiddeld in de benchmark

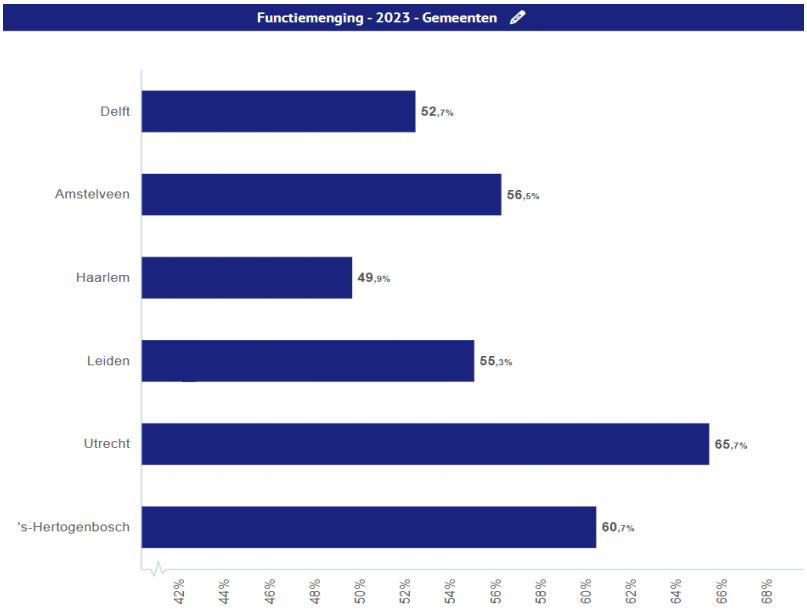

Functiemenging
Delft scoort gemiddeld in de benchmark

6.8 Economie en vastgoed

In dit programma zijn twee BBV-indicatoren opgenomen

Banen per 1.000 inwoners
Delft scoort gemiddeld in de benchmark

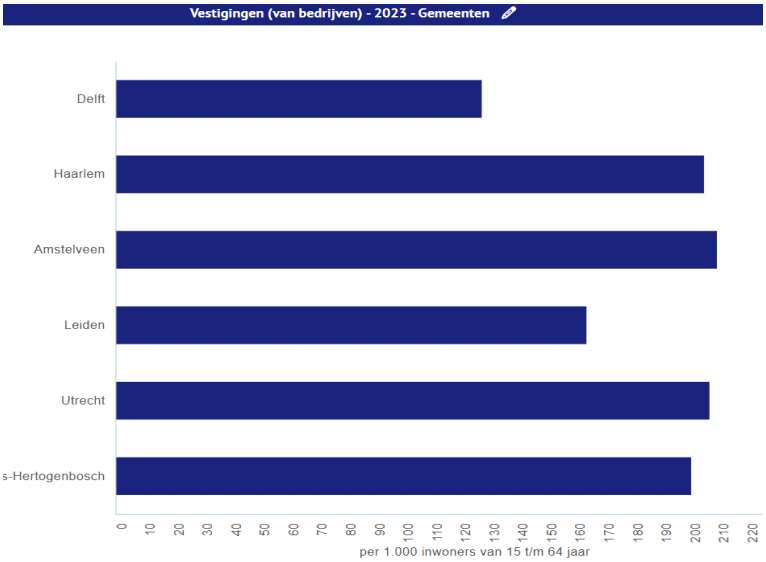

Vestigingen per 1.000 inwoners
Delft scoort onder het gemiddelde in de benchmark

6.9 Samenvattend overzicht

Onderstaand overzicht geeft een samenvatting van de scores van leiden op de BBV – indicatoren.

Indicator	Waarde Delft 2024	Score Delft in de Benchmark			Aandachtspunt / opmerking
		< gemiddeld	gemiddeld	> gemiddeld	
Duurzame Stad					
Percentage hernieuwbare energie	4,4%				
Goed Wonen					

Indicator	Waarde Delft 2024	Score Delft in de Benchmark			Aandachtspunt / opmerking
		< gemid-deld	gemid-deld	> gemid-deld	
Gem. woonlasten éénpersoons huishouden	977				
Gem. woonlasten meerpersoons huishouden	1.128				
WOZ-waarde woningen	336				
Nieuwbouw	1.246				
Schone en Veilige Stad					
Winkeldiefstal	3,6				
Diefstal uit woningen	1,3				
Vernielingen en misdrijven	5,1				
Geweldsmisdrijven	4,2				
Gezonde en sociale Stad					
Verwijzingen Halt	7				
Jongeren met delict voor de rechter	1%				
Jongeren met jeugdhulp	14,2%				
Jongeren met jeugdreclassering	0,2%				
Jongeren met jeugdbescherming	1,0%				
Samenleven, onderwijs en cultuur					
Relatief verzuim	41				
Absoluut verzuim	0,5%				

Indicator	Waarde Delft 2024	Score Delft in de Benchmark			Aandachtspunt / opmerking
		< gemid-deld	gemid-deld	> gemid-deld	
Werk en Inko-men					
Re-integratie vzn.	13,6				
Netto arbeids-participatie	72%				
Inwoners met een bijstandsuit-kering	40				
% werkloze jon-geren	1%				
Demografische druk	62%				
Inwoners met een Wmo maat-werkvoorziening	670				
Functiemenging	52%				
Economie en Vastgoed					
Banen per 1.000 inwoners	690				
Vestigingen per 1.000 inwoners	127,4				

Het samenvattende overzicht kent voor Delft zowel positieve als negatieve afwijkingen:
Positieve afwijkingen
Zoals ook uit de beleidsindicatoren bleek, scoort Delft positief op de groei van het aantal nieuwbouw woningen. Ook op het gebied van veiligheid (aantal misdrijven, vernielingen, verwijzingen Halt) kent Delft een positieve afwijking van de Benchmark.

Negatieve afwijkingen
Op het percentage hernieuwbare energie scoort Delft onder het gemiddelde in de benchmark. Uit de beleidsindicatoren bleek dat Delft gemiddeld scoort op de daling van de CO_2 uitstoot. Dat Delft op dat effect toch gemiddeld scoort terwijl de hernieuwbare energie achterblijft, kan komen door de grotere afname vervoersbewegingen per auto dat Delft wist te realiseren. Net als bij de beleidsindicatoren zijn het verder vooral de sociale thema's waar Delft een negatieve afwijking kent: jongeren met jeugdhulp, inwoners met een Wmo-voorziening en het aantal re-integratievoorzieningen / netto arbeidsparticipatie. Verklarende omstandigheden zijn hier mogelijk de hoger dan gemiddelde demografische druk en het lagere aantal vestigingen / lagere banengroei.

7. Financiële indicatoren

Onderstaand is een weergave opgenomen van een vergelijking van de financiële kengetallen. Een nadere toelichting daarop namen wij mee in de financiële benchmark.

Financiële positie - 2023 - Gemeenten						
	Leiden	Nijmegen	Utrecht	Wageningen	Groningen	Delft
Solvabiliteitsratio	29,6%	19,8%	32,4%	45,3%	13,1%	41%
Netto schuldquote incl. uitgeleende	94,4%	0%	67,8%	7,2%	95,5%	19,2%
Exploitatieresultaat voor mutatie re	1,2%	0%	-4%	6,4%	2,1%	2,9%
Uitleenquote	2,9%	3,6%	1,6%	3,7%	29,5%	14,8%
Voorraadquote	1,6%	21,7%	6,3%	1,1%	3,8%	-1,7%
Onbenutte OZB capaciteit	-2,1%	-2,8%	0,6%	0,3%	-2,1%	1,4%
Netto investeringsquote	7,9%	0,2%	4,1%	0,4%	3,7%	1,8%

< -10	
-10 < 0	
0 < 10	
10 < 20	
≥ 20	
Eenheid	%
Bron	VNG - Financiële posities gemeenten

www.waarstaatjegemeente.nl

8. Personele indicatoren

Onderstaand is een weergave opgenomen van een vergelijking van de personele kengetallen. Voor de kengetallen "apparaatskosten per inwoner" en "overhead t.o.v. de totale begroting" verwijzen wij op deze plaats naar de financiële benchmark.

Formatie / bezetting

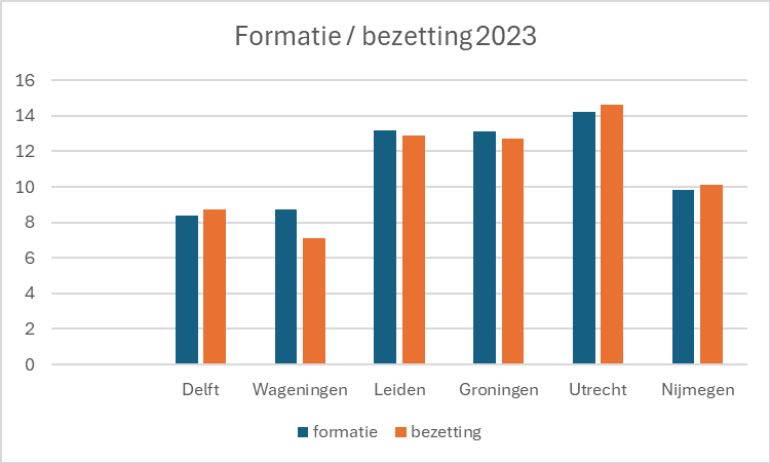

Delft scoort in de Benchmark onder het gemiddelde qua formatie en bezetting per 1.000 inwoners. In deze vergelijking zijn uitbestede werkzaamheden niet meegenomen.

Bron: data jaarrekeningen 2023

Percentage inhuur

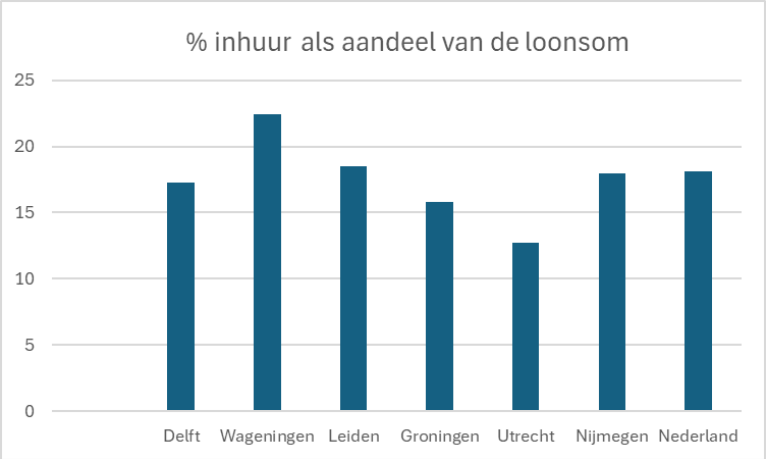

Delft scoort in de Benchmark gemiddeld op het onderdeel inhuur.

Bron: data jaarrekeningen 2023